

MŪSŲ GIRIOS

2011 / 10

VALTRA

Power Partner

Garantija –
3 metai

sampo
ROSENLEW

**Grégoire
Besson**
we're moving forward with you

Miškui skirtos diskinės akėčios

Darbinis ilgis	2,00 m	2,30 m	2,50 m	Diskų skaičius	8	8	9
Disko skersmuo (mm)	660	660/710/810	660/710/810				
Svoris	1875 kg	1930 kg	2060 kg	Galingumas	110 AJ	130 AJ	150 AJ

ROvaltra

Kalvarijų g. 125-602, LT-08221 Vilnius
Tel. (5) 2 737 000, faks. (5) 2 472 085, mob. tel. (687) 400 42
El. paštas: rovaltra@rovaltra.lt www.rovaltra.lt

MŪSŲ GIRIOS

LIETUVOS MIŠKININKŲ SĄJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2011 m. spalio Nr. 10 (762)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešoji įstaiga „Mūsų Girios“

A. Juozapavičiaus g. 10a
09311 Vilnius

Tel. (5) 275 20 47

Faks. (5) 275 48 28

El. paštas: info@musu-girios.lt

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A/S LT887044060001501044

AB SEB bankas

REDAKcinė KOLEGIJA

Edmundas Bartkevičius (pirmininkas),

Raimondas Juzikis,

Andrius Kuliešis,

Romas Kupstaitis,

Vygantas Mierkis,

Remigijus Ozolinčius,

Edvardas Riepšas,

Benjamins Sakalauskas,

Albinas Tebėra,

Valdas Vaičiūnas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

tel. (5) 275 20 47,

mob. tel. (8–687) 10616;

el. paštas: rimondas.v@musu-girios.lt

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

tel./faks. (5) 275 48 28,

mob. tel. (8–687) 10614;

el. paštas: vaclovas.t@musu-girios.lt

Redaktorė – korespondentė

Jūratė Rečiūnienė

tel./faks. (5) 275 48 28,

mob. tel. (8–687) 10609;

el. paštas: jurate.r@musu-girios.lt

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 2000 egz.

Dizaino autorius: Algimantas Dapšys

Kaina 11 Lt, su nuolaida 7,50 Lt

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

A. Juozapavičiaus 10a, Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė

ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius

ar jų dalis perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Turinys

Kronika	2
Aktualijos	4
N. KUPSTAITIS. Nauja Nacionalinė miškų ūkio plėtros programa revoliucijų nežada	4
XXI-oje konferencijoje – apie laukinių gyvūnų, miško ir žmogaus santykį	6
Miško, medžioklės ir aplinkos parodoje „Sprendimų ratas 2011“	9
Miškininkystė	10
A. KULIEŠIS. Švedijoje – apie miškų inventorizacijos, miškotvarkos tobulinimo bei modeliavimo problemas	10
V. VASILIAUSKAS. Miško sanitarijos metraštinkininkas	11
A. JUODVALKIS. Dar kartą apie šiandienines ugdomųjų kirtimų problemas ir perspektyvas	12
Miškotyros mokslo pristatymas žiniasklaidai	16
J. REČIŪNIENĖ – KUUSIENĖ. Žemės ir miškų ūkis – biomasės energijai	18
Urėdijose	22
V. NAURECKAITĖ, R. PELECKAS. Rekreacinių ir gamtosauginių projektų įgyvendinimas, įsivainant ES paramą	22
V. TREPĖNAITIS. Kad vietoj išdžiūvusių uosių oštų ažuolai	26
R. VASILIAUSKAS. Investicijų verta technika	28
S. KANCEVIČIUS, V. TREPĖNAITIS. Perėmęs ilgamečių girininkų patirtį	30
Š. LAUŽADIS. Svečiuose pas Belovežo miškininkus	32
L. MEJERIENĖ. Atvirų vartų savaitė Vainagių medelyne	33
Privatūs miškai	34
P. LAURINAVIČIUS. S. ŽUVELAITIENĖ. Susigyvenau su visuomenine veikla	34
E. DERENKA. STIHL – dar laipteliu aukščiau	36
Medžioklė	38
V. LOGMINAS. Išsaugokime kurpkas	38
Miškas ir visuomenė	40
Naujos pareigos	41
Nauji leidiniai	42
Datos	44

Naujai išrinkti LMA tikrieji nariai (iš kairės) – Z. Dabkevičius, A. Kusta, R. Ozolinčius

Rugsėjo 18 d. Lietuvos Mokslų Akademijoje vykusiame visuotiniame susirinkime išrinkti nauji LMA tikrieji nariai. Jais tapo LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus pirmininkas, prof. habil. dr. A. Kusta, LMAMC direktorius, prof. habil. dr. Z. Dabkevičius ir LAMMC filialo Miškų instituto direktorius, prof. habil. dr. R. Ozolinčius.

Spalio 1-17 d. LAMMC filialo Miškų instituto doktorantas R. Zizas **stažavosi Italijoje, Trentino regione esančiame Paneveggio – Pale di San Martino nacionaliniame parke**. Kartu su Italijos ir kitų šalių mokslininkais jis dalyvavo susitikime su Bolzano miškininkais, aptarė kurtinių populiacijos išsaugojimo klausimus. Doktorantas R. Zizas pristatė vištinių paukščių populiacijų padėtį Lietuvoje.

Spalio 4 d. Lietuvos mokslų akademijoje vyko konferencija „**Žemės ir miškų ūkis - biomasės energijai**“, kurią organizavo Lietuvos mokslų akademija, LAMMC filialo Miškų institutas ir Žemės ūkio ministerija. Šioje konferencijoje dalyvavo minėtų institucijų, asociacijos „Slėnis

Konferencijos dalyviai LMA Mažojoje salėje

Nemunas“, Generalinės miškų urėdijos, miškų urėdijų, asociacijos „Litbioma“, UAB „Bionovus“, Lietuvos energetikos instituto atstovai (plačiau – 18 p.).

Spalio 4-5 d. Estijoje, Muhu saloje vyko **Estijos, Latvijos ir Lietuvos miško sanitarinė apsauga besirūpinančių specialistų susitikimas**. Jame iš Lietuvos dalyvavo Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus pavaduotojas dr. Paulius Zolubas ir šios tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus darbuotojai. Susitikime apsikeista informacija apie atskirų šalių miškų valdymo struktūrą ir miško sanitarinės apsaugos vietą joje, apie pastaraisiais metais daugiausiai žalos miškams pridariusius veiksnius. Miško sanitarinės apsaugos skyriaus vedėjo pavaduotojas K. Grigaliūnas skaitė pranešimą „Pagrindinės 2010-2011 metų miško sanitarinės apsaugos problemos Lietuvoje“.

Spalio 5 d. LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas kartu su Aplinkos apsaugos komitetu Seimo Europos informacijos biure surengė fotografo J. Danausko ir prof. R. Ozolinčiaus **fotoalbumo „Miškuose prie Baltijos“, skirto tarptautiniams miškų metams pažymėti, pristatymą**. Jame dalyvavo Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto bei Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkai V. Stundys, J. Šimėnas, generalinis miškų urėdas B. Sakalauskas, meninės fotografijos meistrai, žurnalistai (plačiau – 42 p.).

Spalio 6 d. Tauragės miškų urėdijoje vyko seminaras „**Paviršinio vandens nuleidimas užmirkusiose perteklinio drėgnumo augavietėse**“. Miškų instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas prof. J. Ruseckas ir kiti pranešėjai apžvelgė perteklinio drėgnumo miško dirvožemių vandens režimo reguliavimo prielaidas ir galimybes. Urėdijos miškuose surengta objektų apžiūra.

Spalio 7 d. išvykos į Biržų rajoną metu **Biržų miškų urėdijoje lankėsi LR Seimo Sveikatos reikalų, Aplinkos apsaugos**

ir Kaimo reikalų komitetų pirmininkai A. Matulas, J. Šimėnas, E. Pupinis bei Seimo narys J. Urbanavičius. Susitikime dalyvavo Biržų, Pasvalio rajono savivaldybių vadovai, aplinkosaugininkai, Anykščių ir Kupiškio miškų urėdai S. Kinderis, D. Stonkus. Aptartos aplinkos apsaugos, miškininkystės, rezervuotų nuosavybės grąžinimui miškų ateities ir šių miškų priežiūros problemos, kitos aktualijos. Išvykoje į Biržų girią diskutuota apie galimybes ruošti miško kirtimo atliekas biokurui šlapiose augavietėse.

Spalio 12-15 d. Lenkijoje, Lodzės regione vykusiame **seminare valstybinių miškų priešgaisrinės apsaugos klausimais** dalyvavo ir Lietuvos miškininkai: Aplinkos ministerijos Miškų departamento Miškininkystės skyriaus vyriausiasis specialistas Z. Glazko ir Šalčininkų miškų urėdijos miško apsaugos inžinierius T. Ulanovski.

Spalio 14-15 d. Neringos savivaldybė organizavo konferenciją „Kuršių nerijos miškų tvarkymo problemos kultūrinių ir gamtinių vertybių išsaugojimo kontekste“. Kuršių nerijos nacionaliniame parke miškininkystės problemas apžvelgė prof., habil.dr. E. Riepšas, didžiojo kormorano populiacijos Juodkrantėje reguliavimo aktualiją aptarė ornitologas, prof., habil. dr. P. Kurlavičius. Diskutuota, kas didesnė vertybė – unikali sengirė ar naikinantis ją ir savo gyvenamąją aplinką kormoranas. Konferencijoje taip pat skaityti pranešimai apie Kuršių nerijos teritorijos bioįvairovės ir kultūros paveldą, (pranešėjas prof., habil. dr. J. Bučas), atsakingos miškininkystės saugomose teritorijose aktualijas (pranešėjas D. Augutis), svetimžemių medžių ir krūmų rūšių reikšmė ir galima plėtros ateitis Kuršių nerijos NP (pranešėjas prof. R. Pakalnis).

Spalio 18-19 d. Vilniuje, viešbutyje „Amberton“ LMSA kartu su projektui „Lapuočių medžių teikiama nauda – parama verslininkams“ vadovaujančia Švedijos miškų agentūra surengė antrąją šio projekto tarptautinę konferenciją „**Lapuočių me-**

džių teikiama nauda – verslo galimybės. Apžvelgta medienos rinka Baltijos šalių regione, šio verslo plėtros galimybės verslininkams, dirbantiems su lapuočių mediena, pateikta vadybinių patarimų ieškantiems verslo kontaktų kitose šalyse. Surengta pažintinė išvyka į lapuočių medieną naudojančias Lietuvos įmones (UAB „Likmerė“, „Narbuto baldų kompanija“, „Universalūs medžio produktai“) bei eksperimentinę baltalksnio bioenergetinę plantaciją.

Spalio 19 d. ASU vyko iškilmingas Senato posėdis, kuriame pagerbti ilgamečiai universiteto darbuotojai, tarp jų – Miškų ir ekologijos fakulteto Ekologijos katedros docentas miškininkas S. Mirinas – jam įteiktas universiteto atminimo medalis.

Spalio 28 d. LR Seimo Europos informacijos biure atidaryta miškininkų fotografijų konkurso „Pasaulio miškai Lietuvos miškininkų akimis“ paroda, skirta tarptautiniams miškų metams paminėti. Paroda veiks iki lapkričio 11 d.

Spalio 30 d. Vilniuje, Rotušės aikštėje Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija surengė šv. Huberto – medžiotojų globėjo dienos minėjimą. Renginyje prasidėjo medžiotojų eiseną iš Katedros aikštės į Rotušės aikštę, kur vyko medžiotojų ir visuomenės bendravimas (medžiotojų prisistatymas, muzikinių kolektyvų pasirodymai, degustuotos medžiotojų vaisės).

► Nuo lapkričio 14 d. Žemės ūkio ministerija skelbia paraiškų rinkimą nuo stichinių nelaimių nukentėjusių miškų atkūrimui.

► Rugsėjo 28-30 d. pabaigoje Lenkijoje, Ruciane-Nida mieste vykusiame 11 Europos valstybių organizuoto miškininkystės konkurso „Jaunimas Europos miškuose“ finale, laimėję nacionalinio konkurso etapus, Lietuvai atstovavo Anykščių rajono

Viešintų pagrindinės mokyklos jaunųjų miško bičiulių būrelis „Atžalynas“ (vadovė mokytoja V. Macijauskienė) nariai – aštuntokai M. Macijauskas, V. Navickas ir devintokas V. Sabaliauskas. Viešintiškiams už Lietuvos miškų pristatymą skirta 2-oji vieta (žr. nuotrauką apačioje). Konkurse pirmąją vietą iškovojo Vengrijos, antrąją – Lenkijos, trečiąją – Latvijos atstovai, apdovanojimai įteikti Ryno pilies menėje.

► Rugsėjį LAMMC filialo Miškų instituto doktorantė J. Buchovska **stažavosi Baltarusijos MA Miškų institute**, kur susipažino su šio instituto Genetikos ir biotechnologijos laboratorijoje atliekamais moksliniais tyrimais, kolegų patirtimi.

► Estijoje vykusioje **tarptautinėje PAN Parkų konferencijoje Dzūkijos nacionalinis parkas kartu su Čepelių valstybiniu gamtiniu rezervatu priimtas į elitinių parkų draugiją**. PAN Parkų organizacijos pagrindinis tikslas – išsaugoti vertingiausias Europos laukinės gamtos teritorijas, kartu vystant darnų turizmą. Europoje yra 12 saugomų teritorijų, priklausančių PAN parkų tinklui: tai nacionaliniai parkai Suomijoje, Švedijoje, Estijoje, Bulgarijoje, Rumunijoje, Italijoje, Portugalijoje, Gruzijoje.

► Vėl „Gamtos paveldo fondas“ įgyvendina ES lėšomis finansuojamą **projektą „Lūšių ir didžiųjų apuokų veisimas nelaisvėje“**, kuriuo siekiama sugrąžinti į gamtą retus, į Lietuvos raudonąją knygą įrašytus gyvūnus. Siekiama per 2011-2013 m. išau-

ginti ir paruošti paleidimui į laisvę 14 lūšių ir 20 didžiųjų apuokų jauniklių. Dirbama kartu su 4 lūšių ir 5 didžiųjų apuokų veislynais. Šiame pradėjus projektą jauniklių susilaukė 6 didžiųjų apuokų poros ir 6 lūšių patelės. Pirmieji trys didžiųjų apuokų jaunikliai paleisti į mišką rugsėjo viduryje, paskutinė paukščių grupė bus paleista lapkričio pradžioje. Projektas finansuojamas Europos regioninės plėtros fondo lėšomis pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonę „Biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga“. Tam iš ES 2007-2013 m. struktūrinės pramos skirta kiek daugiau nei 3,5 mln. litų (žr. žurnalo viršelyje).

► Krekenavos regioniniame parke šį rudenį ornitologai aptiko retą, saugomą paukštį – žvirblinę pelėdą, kuri kaip rūšis įrašyta į Lietuvos raudonąją knygą, Berno konvencijos II ir Paukščių direktyvos I priedą.

AM inf.

Šalies miškuose mažėja neteisėtų kirtimų

Valstybinės miškų tarnybos duomenimis, per šiuos metus 3 ketvirčius miškų pareigūnai nustatė 412 neteisėtų miško kirtimo atvejų, kai buvo iškirsta 6520 ktm medienos. Tai 17 proc. mažiau negu per tą patį laikotarpį 2010 m.

Šiame iki spalio 1 d. valstybiniuose miškuose nustatyti 202 neteisėti miško kirtimo atvejai, jų metu iškirsti 1877 ktm medienos. Privačiuose miškuose nustatyta 210 neteisėtų kirtimų, iškirsti 4633 ktm medienos. Neteisėtais kirtimais padaryta 164 tūkst. litų žalos.

Valstybiniuose miškuose nustatytas 31 pagamintos miško produkcijos grobimo atvejis, pagrobta 500 ktm medienos. Per tą patį 2010 metų laikotarpį buvo pagrobti 638 ktm medienos.

Už neteisėtus kirtimus ir kitus Miškų įstatymo pažeidimus administracine tvarka nubausta 1170 asmenų, jiems skirta 292 tūkst. Lt baudų.

AM inf.

Nauja Nacionalinė miškų ūkio plėtros programa revoliucijų nežada

Bandomieji beržo želdiniai Šiaulių miškuose

NERIJUS KUPSTAITIS

Aplinkos ministerijos Miškų departamento
Miškų ūkio plėtros skyriaus vedėjas

Nacionalinė miškų ūkio sektoriaus plėtros programa rengiama, svarstoma ir tobulinama jau maždaug metus. Programa turėtų pakeisti 2002 m. patvirtintos Lietuvos miškų ūkio politikos ir jos įgyvendinimo strategijos nuostatas, susijusias su miškų ūkio plėtros strateginiais tikslais ir uždaviniais šiems tikslams pasiekti. Naująją programą numatoma tvirtinti Vyriausybėje, taip šiam dokumentui suteikiant jo svarbą adekvatų svorį. Šiame straipsnyje pristatomas programos projektas, kurio nuostatos dar gali keistis, kol jį patvirtins Vyriausybė.

Poreikis miškų ūkio strategijos pakeitimams brendo jau nuo 2004 m., Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, atsiradus galimybei gauti Europos Sąjungos finansinę paramą miškų ūkiui 2004-2006 m. laikotarpyje, o ypač įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programą, kur ES paramos miškams ir miškų ūkiui galimybės išsiplėtė tiek remiamų veiklų, tiek ir finansine apimtimi. Galutinis sprendimas rengti programą buvo priimtas įgyvendinant Vyriausybės 2008-2012 m. programos priemonę, kuria buvo numatyta parengti viso miškų sektoriaus plėtros programą. Tiesa, 2010 m. pabaigoje Vyriausybės sprendimu rengiama programos apimtis buvo susiaurinta iki miškų ūkio dalies, o laikotarpis sutrumpintas iki 2020 m.

Ilgas kelias balanso bieškant

Aplinkos ministerija Nacionalinės miškų ūkio sektoriaus plėtros programos rengimą inicijavo 2010 m. Laimėjęs viešųjų pirkimų konkursą pagal sutartį su Aplinkos ministerija pirminį šios programos projektą (tuo metu dar laikotarpiui iki 2025 m.)

parengė Darnaus vystymosi institutas, pasitelkdamas miškų srities mokslininkus. 2011 m. vasarį rengėjai šį projektą pristatė Miškų ūkio konsultacinei tarybai, kurios nariai – miškininkystės mokslų, miškų ūrėdijų, medienos pramonės ir nevyriausybinių organizacijų atstovai – pateikė daug esminių pastabų ir pasiūlymų dėl programos tobulinimo. Buvo nutarta projektą koreguoti iš esmės, šis darbas jau persikėlė į Aplinkos ministerijos Miškų departamentą. Į projekto tobulinimą vėl buvo įtraukti jau minėtų organizacijų ir kitų suinteresuotų institucijų specialistai.

Aplinkos ministerijos Miškų departamento kartu su kitomis miškų ūkio insti-

tucijomis ir organizacijomis iš esmės pataisytas programos projektas, sutrumpinus programos įgyvendinimo laikotarpį iki 2020 m., dar kartą buvo apsvaistytas Miškų ūkio konsultacinėje taryboje šių metų birželį. Čia jau buvo diskutuojama dėl konkrečių miškų ūkio plėtros uždavinių 9-erių metų laikotarpiui, o ypač dėl jų vertinimo kriterijų skaitinių išraiškų, kurias planuojama pasiekti 2020 metais. Projektas vėl buvo taisomas, nors šie taisymai jau daugiau buvo skirti konkrečioms detalėms.

Galiausiai šių metų liepos pabaigoje Nacionalinės miškų ūkio sektoriaus plėtros programos projektas pateiktas viešam svarstymui, paskelbiant jį internete ir prašant visų neabejingų mūsų šalies miškų ir jų ūkio ateičiai prisidėti prie Lietuvos miškų ūkio politikos formavimo, pateikiant savo siūlymus projektui. Iki rugpjūčio vidurio elektroniniu paštu sulaukta ir nevyriausybinių organizacijų, ir atskirų asmenų įvairaus lygio pastebėjimų ir pasiūlymų, neretai ir prieštaraujančių vienas kitam. Pagal galimybes ir pasiūlymų suderinamumą projektas buvo dar kartą taisomas.

Nors visi šie parengiamieji žingsniai iš esmės nebuvo privalomi pagal teisės aktų reikalavimus, tačiau jie įprasti rengiant nacionalines miškų programas kitose Europos šalyse, o be to, mano nuomone, jie labai svarbūs, siekiant turėti kuo kokybiškesnę ir realiai įgyvendinamą miškų ūkio plėtros strategiją.

Tai kurlink plėtrosim miškų ūkį?

Toks ar panašus klausimas kilo kiekvienam, kuris pradėjo skaityti šį straipsnį ir neapsiribojo pavadinime pateikta informacija, kad Nacionalinė miškų ūkio plėtros programa revoliucijų nežada.

ES parama miškų mokslui (Dubravos EMMU įveisti bandomieji želdiniai)

VACLOVO TREPĖNAČIO nuotrauka

Iš viso programoje keliami penki strateginiai miškų ūkio plėtros tikslai. Pirmasis – išsaugoti ir gausinti Lietuvos miškus ir jų išteklius. Tai kitų tikslų įgyvendinimą lemiantis siekis. Sekantis tikslas – užtikrinti racionalų Lietuvos miškų išteklių naudojimą ir didinti medynų produktyvumą. Toliau seka siekis didinti miškų ūkio ekonominį efektyvumą ir konkurencingumą visuomenės subalansuotų poreikių tenkinimo kontekste. Be to, yra numatoma išsaugoti ir didinti miško ekosistemų tvarumą, jų ekologinį ir socialinį vaidmenį, atsižvelgiant į klimato kaitos įtaką, taip pat skatinti miškų mokslo ir visuomenės dalyvavimą formuojant ir įgyvendinant miškų ūkio politiką, užtikrinti subalansuotą miškų mokymo plėtrą. Tokiu būdu strateginiai tikslai apima svarbiausius miškų ūkio dalykus, o šiems tikslams pasiekti suformuluoti uždaviniai (kurių iš viso numatyta daugiau kaip trisdešimt) nepalieka nuošalyje nei vieno bent kiek svarbesnio miškų ūkio politikos klausimo.

Gal ir subjektyvu atrodys išskirti keletą uždavinių iš jų gausos, tačiau nepretenduodamas pateikti pačių svarbiausių, kai kuriuos uždavinius norėčiau paminėti:

► *Padidinti šalies miškingumą iki 34,2 proc., įveisiant mišką nenaudojamose ir žemės ūkiui netinkamose žemėse, miškų urėdijoms tam tikslui kasmet perduodant ne mažiau kaip 1000 ha valstybės nuosavybėje esančių nenaudojamų žemių, taip pat finansiškai skatinant įveisti miškus privačioje ir valstybinėje žemėje bei tobulinant medžių savaiminukais apaugusių ne miško žemių priskyrimo miškams tvarką.* Toks uždavinys padidinti miškingumą vienu proc. per devynerius metus nėra labai ambicingas, bet yra svarbus miškų išsaugojimo ir plėtros garantas augančio visuomenės poreikio vis daugiau miško žemių naudoti kitoms reikmėms kontekste.

► *Atnaujinti ūkinę – komercinę veiklą visuose žemės reformai nepanaudotose rezervuotose nuosavybės teisių atkūrimui miškuose, juos parduodant aukcionuose arba priskiriant valstybinės reikšmės miškams.* Tai nėra naujas uždavinys, greičiau įsisenėjęs galvos skausmas, tačiau sprendimas leisti parduoti šiuos miškus aukcionuose turėtų padėti išjudinti ir šią problemą iš mirties taško.

► *Padidinti smulkios nelikvidinės medienos ir miško kirtimo atliekų panaudojimo biokurui apimtis, skatinti energtinių miško plantacijų veisimą ne miško žemėje.* Tokį uždavinį padiktavo pastarųjų metų tendencijos atsinaujinančių energijos išteklių politikoje ir rinkoje. Užsibrėžtas pasiekti rezultatas – miško kirtimo atliekų ir smulkios nelikvidinės medienos panaudojimo biokurui apimtis padidinti iki 500 tūkst. m³ – pakankamai ambicingas, tačiau realus.

► *Skatinti tiesioginės finansinės naudos neteikiančių miško ūkinių priemonių vykdymą privačiuose miškuose, ypač jaunuolynų ugdymą, želdinių ir žėlinių priežiūrą, miško atkūrimą vertingų rūšių ir nustatytų parametrų sodmenimis, tuo siekiant pagerinti šių miškų infrastruktūrą ir formuoti ekonomiškai vertingesnius medynus.* Tai vėlgi pakankamai konkrečiai suformuluotas ir naujas uždavinys, kuris turėtų paskatinti miško savininkus investuoti į savo miškus.

► *2014-2020 m. programiniame laikotarpyje miškų ūkio priemonėms skirti ne mažiau kaip 10 proc. visos kaimo plėtrai numatytos Europos Sąjungos paramos, efektyviai panaudoti šią paramą planuojant priemones ir įsavinant lėšas, tuo išnaudojant papildomas galimybes investuoti į miškus ir miškų ūkį.* Šiuo uždaviniu siekiama išlaikyti Europos Sąjungos finansinės paramos miškų ūkiui apimtis 2007-2013 m. lygyje.

► *Didinti neplynų pagrindinių miško kirtimų apimtis valstybiniuose miškuose, remiantis moksliskai pagrįstais pasiūlymais, atsižvelgiant į miškų funkcinę paskirtį, augavietes, jų ekologines savybes, visuomenės sampratą, taip pat skatinti plėtoti neplynus pagrindinius miško kirtimus privačiuose miškuose.* Nors neplyni miško kirtimai sudaro mažesniąją pagrindinių kirtimų dalį ir valstybiniuose, ir privačiuose miškuose, bet tokiu uždaviniu aiškiai išreiškiama nuostata prioritetą atiduoti neplyniems kirtimams.

Kaip jau minėjau, čia išskirti uždaviniai nebūtinai yra svarbesni už kitus nepaminėtus, tačiau kartu su aukščiau vardintais miškų ūkio plėtros tikslais jie rodo, kad jokių revoliucijų naujasis strateginis dokumentas nenumato, o numato nuoseklią subalansuotą ir realiai įgyvendinamą miškų ūkio plėtrą.

Sėkmingam įgyvendinimui nepakanka vien gerų uždavinių ir priemonių

Žinoma, realiam įgyvendinimui ypatinai svarbus bus konkrečių veiksmų ir priemonių planas su konkrečiais priemonių finansavimo šaltiniais. Yra numatyta, kad Nacionalinė miškų ūkio sektoriaus plėtros programa bus įgyvendinama pagal trejiems metams sudaromą tokį planą. Pirmasis konkrečių veiksmų ir priemonių planas 2012-2014 m. bus rengiamas iš karto, kai tik Vyriausybė patvirtins čia aptariamą Nacionalinę miškų ūkio sektoriaus plėtros programą.

Programos įgyvendinimo veiksmus ir priemones numatoma finansuoti valstybės biudžeto specialiosios Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos, miškų urėdijų ir kitų valstybinių miškų valdytojų, ES finansinės paramos fondų ir kitomis lėšomis.

Programos įgyvendinimo metu yra numatyta parengti programos tarpines ataskaitas, jas paskelbti viešai, o šių ataskaitų pagrindu peržiūrėti likusius neįgyvendintus tikslus ir uždavinius, taip pat jų vertinimo kriterijus, pagal poreikį koreguoti programą, o korekcijas viešai svarstyti ir derinti.

Geriau ar blogiau pavyks įgyvendinti programą, priklausys ne vien nuo suformuluotų priemonių ar joms skirtų lėšų, bet, manau, labiau priklausys nuo kiekvieno bet kuriame lygmenyje programos įgyvendinime dalyvaujančio asmens atsakomybės supratimo, platesnio miškų reikšmės suvokimo ir noro prisidėti prie Lietuvos miškų išsaugojimo ir miškų ūkio plėtros. □

Dubravos sengirė

XXI-oje konferencijoje – apie laukinių gyvūnų, miško ir žmogaus santykį

Kartu su rudenine miško, medžio-klės ir aplinkos paroda „Sprendimų ratas 2011“ Akademijoje, Aleksandro Stulginskio universitete rugsėjo 30 d. – spalio 1 d. surengta ir tradicinė, jau XXI-oji Baltijos šalių miškininkų sąjungų konferencija, kurią eilės tvarka organizavo Lietuvos miškininkų sąjunga. Į ją atvykusiai Latvijos miškininkų sąjungos delegacijai vadovavo šios sąjungos prezidentė Marika Sirantė, Estijos – viceprezidentas Tovo Meikar.

Visi norime stabilumo

Konferencijoje pasikeista informacija apie šiose Baltijos valstybėse per metus įvykusių miškų ūkio valdymo, miškų nuosavybės, miškų naudojimo, atkūrimo, miškininkystę reguliuojančių teisės aktų pokyčius, kitas miškininkavimo aktualijas.

Latvijos miškus kuruojančios Žemės ūkio ministerijos atstovė Ilze Silamikele pranešime „Miško verslas Latvijoje“ informavo, kad, 2008 m. inventorizacijos duomenimis, Latvijoje miškai apėmė 54 proc. šalies teritorijos, valstybė valdo 52 proc. miškų (3354 tūkst. ha). Pernai šalies miškuose iškirsta 13 mln. m³ medienos, apie 20 proc. šalies eksporto sudarė mediena ir iš jos pagaminta produkcija. Po šių metų rugsėjį vykusią Latvijos sei-

Konferencijos dalyviai

Konferencijos dalyviams pristatomi teminiai pranešimai

mo rinkimų suformuota nauja koalicinė šalies vyriausybė žada permainų ir valstybinių miškų valdyme. Latvijos valstybiniame miškų sektoriuje dirbantys miškininkai bėgsta, kad taupumo sumetimais pirmiausia gali būti vėl reformuota žemutinė miškų grandis – girininkijos. Nuo 2000 m. veikusiame Latvijos miškų įstatyme taip pat gali būti pataisų, kurios įsigalios 2012 m.

Estijos valstybinių miškų tarnybos (RMK) atstovas Andres Sepp sakė, jog iš

jų šalyje esančių 2 197 500 ha miškų tik 36 proc. (788 800 ha) liko valstybės nuosavybėje. Apie 35 proc. miškų (766 300 ha) grąžinti buvusiems savininkams, 9 proc. miškų (207 100 ha) parduoti kitiems privatininkams, 17 proc. miškų (367 900 ha) dar rezervuoti privatizacijai, likusius 3 proc. miškų (67 400 ha) valdo miestų savivaldybės, kiti valdytojai. Rengiamos Miškų įstatymo kai kurios pataisos. Sudarytas 2012-2020 m. miškų ūkio vystymo planas. Jame numatyta kasmet miškuose iškirsti iki 12 mln. m³ medienos. Jos išvežimą iš paruošimo vietų miškuose, apskaitą ženkliai palengvino įdiegtas kompiuterinis valdymas. Miško žemės yra nuomojamos medžioklei. Miško savininkai kasmet gali gauti iki 15 val. nemokamų konsultacijų miškininkystės klausimais.

Apie Lietuvos valstybinį miškų sektorių, jame vykdomus darbus pranešimą padarė generalinio miškų urėdo pavaduotojas Gintaras Visalga.

Atkreiptas dėmesys į miško fauną ir medžioklę

Šiame Baltijos šalių miškininkų konferencijoje bendram aptarimui pasirinkta biologinė tema „Laukinių gyvūnų, miško ir žmogaus santykis“. Pranešimuose aptarti miškuose gyvenančios medžiojamosios gyvūnijos išteklių, atvežtinių žvėrių aklimatizacija ir išplitimas, žvėrių gausos reguliavimo aktualijos, medžioklės organizavimo ir įstojimo į medžiotojų gretas tvarkos, informuota, kokie šia tematika vykdomi moksliniai tyrimai.

ASU Miškų ir ekologijos fakulteto Medžioklėtyros laboratorijos vadovas doc. dr. Kęstutis Pėtelis pranešime išsakė problemas, iškylančias laukinės gyvūnijos, miško ir žmogaus santykiuose, vykdančios gyvūnijos apsaugą, globą ir reguliavimą (medžioklę). Lietuvoje lig šiol laukiniai žvėrys laikomi valstybės turtu, bet už jų, ypač saugomų gyvūnų, padarytą žalą piliečiams nenorima atlyginti; medžiotojų būreliui ar klubui nuomojamas ne mažesnis kaip 1000 ha medžioklės plotas (vienetas), nepaisoma miško ir žemių savininkų interesų medžiojamuose plotuose; už žvėrių padarytą žalą praktiškai

Diskusijos per kavos pertraukėlę
(pirmame plane latvė Ilze Silamikele
ir prof. Edvardas Riepišas)

Pažintinė ekskursija po Medžioklėtyros
laboratoriją

Latvių delegacijos muzikinė dovana

kai kompensacijos negauna mažų miško ir žemės valdų savininkai; neatlyginama vilkų padaryta žala ūkininkų gyvuliams ir kitiems gyvūnams; neišgyvendintas brakonieravimas; nepakankama žvėrių apsauga nuo susidūrimo ir žūties miško keliuose, dėl to nukenčia ir transporto priemonės, keleiviai.

Medžioklėtyros laboratorijos vyresnioji mokslo darbuotoja dr. Jolanta Stankevičiūtė pristatė Miškų ir ekologijos fakultete vykdomus mokslinius tyrimus apie laukinę gyvūniją ir medžioklę, papasakojo, kaip tam panaudojama ES parama. Su laukiniais gyvūnais susiję tyrimai vykdomi pagal sutartis su Aplinkos ministerija, Medžioklėtyros laboratorijos mokslinių darbų planą; mokslui ir mokymui skirtų medžioklės plotų tvarkymo programas bei doktorantų mokslinius tyrimų planus. Pagal sutartis su Aplinkos ministerija vykdyti 2 mokslo projektai: „Medžioklėtvarkos projektų medžioklės plotų vienetams, esantiems Šakių miškų urėdijos ir Šilutės miškų urėdijos administruojamoje teritorijoje, parengimas“ (paruošti medžioklėtvarkos projektai 53 medžioklės plotų vienetams, esantiems Kauno, Šakių, Kazlų Rūdos, Pagėgių, Šilutės, Klaipėdos savivaldybių teritorijose) ir „Medžioklėtvarkos projektų medžioklės plotų vienetams, esantiems Telšių miškų urėdijos administruojamoje teritorijoje, parengimas“. Taip pat pagal sutartis su Radviliškio rajono savivaldybe vykdytas mokslo projektas Praviršulio tyrelio botaninio – zoologinio draustinio, „Gomertos“, „Briedžio“, „Ažuolo“ medžioklės plotų vienetų briedžių elementariosios populiacijos tyrimai“. Pagal Medžioklėtyros laboratorijos mokslo darbų planą bei mokslui ir mokymui skirtų medžioklės plotų tvarkymo programas

vykdomi šie tyrimai: pilkųjų kiškių populiacijų, gyvenančių įvairioje aplinkoje, lytinės bei amžiaus sudėties nustatymas; elninių žvėrių bei kiškių poveikio aplinkai įvertinimas; elninių žvėrių pasiskirstymas sukultūrintame kraštovaizdyje; lauko – krūmynų ekotipo stirnų, gyvenančių atskiruose Lietuvos regionuose, populiacijų kokybės nustatymas; taip pat danielių aklimatizacijos eigos Lietuvoje; bebrų, gyvenančių saugomose teritorijose, populiacijų; kiaunių morfometriniai tyrimai.

Doktorantai tiria: aplinkos veiksnių įtaką vilkų populiacijai miškuose; trikdymo įtaką žvibrinių paukščių veisimosi ypatybėms; kanopinių žvėrių populiacijų būklės dinamiką Lietuvos saugomose teritorijose ir už jų ribų; danielių aklimatizaciją ir jų įtaką miško ekosistemai bei stirnų morfogenetinę įvairovę Lietuvoje.

Universitetas turi 4 medžioklės plotus mokslo ir mokymo tikslams: Vilkaviškio rajone Virbalgirio, Kauno rajone Kamšos, Radviliškio rajone Praviršulio tyrelio, Šilutės rajone Tulkiaragės miške. Medžioklėtyros laboratorija dalyvauja bendroje slėnio „NEMUNAS“ programoje, projekte „Inovacininių technologijų sklaida, diegiant tvaraus, daugiataktinio ūkininkavimo principus miškininkystėje“. Laboratorijai buvo skirtas finansavimas perspektyvių mokslo darbų infrastruktūrai gerinti (išigyta moksliniams tyrimams reikalingos įrangos).

Vėliau konferencijos dalyviai buvo pakviesti susipažinti su nuo 2008 m. rugsėjo veikiančia Medžioklėtyros laboratorija, kur juos prie įėjimo pasveikino studentiškas medžioklės ragų orkestras.

Latvijos žemės ūkio universiteto Miškų fakulteto atstovas Maris Gackis pranešime sakė, kad Latvijoje smulkiai faunai

medžioti turi būti suformuotas ne mažesnis kaip 2500 ha medžioklės plotas (vienetas), elniniams žvėrimis – 2000 ha. Latvijos medžiotojai susibūrę į 3 organizacijas, kasmet moka nustatytą mokestį valstybei už leidimą medžioti (medžiotojo bilietą) bei licencijas stambiems žvėrimis. Atvyksta medžioti ir užsieniečiai. Medžioklėse pasitaiko nelaimingų atsitikimų. Medžioklėje naudojami šunims išduodamas registracinis pasas, kurį privalu šuns savininkui turėti medžioklės metu.

Latvijoje žvėrių yra gausiau Kuršo žemėje ir šalies šiaurės rytinėje dalyje, Latgalos miškuose. Per 2008-2009 m. medžioklės sezoną iš retesnių laukinių gyvūnų buvo apskaityta: 665 vilkai, 980 lūšių, 27320 tetervinų, 5415 kurtinių. Šiemet leista sumedžioti 140 vilkų, nedraudžiama medžioti ir lūšių, kurtinių. Pasak mūsų miškininkų, Latvijoje prasiėdę medžioklės sezonui, jų lūšys pasitraukia į Lietuvos miškus, kai kurios iš Kuršo žemės per Žemaitijos miškus pasiekia net Karšuvos girią tarp Jurbarko ir Tauragės.

Praėjusią gilią ir šaltą žiemą Latvijoje taip pat buvo ribojamos kai kurių žvėrių medžioklės, todėl sumedžiota tik 17,5 proc. stirnų, 69,5 proc. šernų leistino sumedžiojimo limitu. Nuo 2010 m. be limitų medžiojami bebrai (sumedžiota 47 proc. jų populiacijos), naikinamos bebravietės.

Išsamų pranešimą apie laukinės gyvūnijos, miško ir žmogaus santykius taip pat padarė Priit Pollumae iš Estijos Gyvybės universiteto. Estijoje medžioklės buvo reguliuojamos 1892 m., 1934 m., 1993 m., 1994 m., 2003 m. priimtais Medžioklės įstatymais. Pastaruoju metu čia yra apie 15000-16000 medžiotojų, kurie asocijuoti į 333 būrelius ar klubus. Vidutiniškai būrelyje yra apie

Išvykoje į Anykščių miškų urėdijos miškus

Žvėrių aptvaras Anykščių miškų urėdijos miškuose

45 medžiotojus, iš kurių apie 60 proc. – vietiniai gyventojai. Daugiau kaip pusė medžiotojų yra vyresni nei 50-ies metų. Būrelis ar klubas privalo išsinuomoti ne mažesnę kaip 5000 ha medžioklės plotą, kuris gali siekti iki 12 000 ha (kartu su laukais, vandenimis). Privačiose žemėse ar miškuose leidžiama medžioti nuo 20 ha dydžio valdose, sudarant sutartis su tų valdų savininkais. Per 20 metų ženkliai kito sumedžiotų žvėrių (briedžių, stirnų, šernų) kiekis. Nuo 1993-1994 m. jų sumedžiojimo kreivė smigo žemyn ir vėl ėmė kilti tik paskutinį penkmetį. Užtat nuo 1991 m. kasmet gausėjo sumedžiotų bebrų. Tai sietina ir su žvėrių daroma žala miškams (2004 m. buvo pažeista 2300 ha, 2007 m. – 2100 ha), kuri sudaro apie 10 proc. bendro miškų nuostolio.

ASU Miškininkystės katedros vedėjas doc. Gediminas Brazaitis apžvelgė atvežtinių svetimžemių gyvūnų ir paukščių aklimatizaciją Lietuvos miškuose, jų išplitimą, atliekamus tyrimus.

Medžioklės žinovas alytiškis Algimantas Kamičaitis, remdamasis ilgamete praktika ir stebėjimais, parengė įdomų pranešimą „Danieliaus ragų augimas ir vystymasis“. Danieliai ragus numeta balandžio – gegužės mėn. ir iki rugsėjo vidurio, kai kurie ir rugpjūtį, užsiaugina naujus, per 1-3 dienas juos nuvalo, trindami į medžius, šakas. Danielių ragų vystymasis, dydis, kokybė priklauso nuo gyvūno amžiaus, aplinkos, klimato sąlygų. A. Kamičaičio stebėjimais, pirmi ragai danieliams išdygsta jau rugpjūčio pradžioje, antri ir tolimesni – vėliau. Pagal danieliaus antrų metų ragus galima spręsti apie kitų metų gyvūno ragus, jų dydį, kokybę. Geriausi būna ketvirtieji ragai – tinkantys trofėjui – turi sverti apie 2,6 kg. Senstant žvėriui, ragai menkėja. Lietuvoje aklimatizavęsi danieliai laikomi voljeruose, kurių yra kelios dešimtys.

Apžiūrėjus parodą, miškų urėdijų paviljonus, penktadienio pavakarę Kačerginės miške esančioje kaimo turizmo sodyboje „Kačerginės pamiškė“ surengta

bendra vakaronė: svečiai išradingai pristatė mūsų delegacijai, pasveikino buvusį LMS prezidentą prof. E. Riepšą su rugsėjį pažymėtu 70-mečiu. Pasikeista atminimo suvenyrais, individualiai aptarti miškininkystės klausimai. Nepagailėta plojimų nuotaiką kėlusiemis vilniečių folklorinio ansamblio „Nalšia“ muzikantams, šokėjams, dainų atlikėjams.

Spalio 1 d. konferencija persikėlė į Anykščių miškų urėdiją, kur jos dalyviai Mikierių girininkijoje apžiūrėjo anykštėnų miškininkų atliekamus įvairius atvežtinių kirtimus, įvertino medynų atžėlimą, taikomas želdinių ir žėlinių apsaugos priemones nuo žvėrių. Neplynų kirtimų taikymas ypač sudomino latvių miškininkus, nes jų miškuose įsivyravo plynieji kirtimai. Taip pat svečiams parodyta, kaip aklimatizavosi miško aptvaruose danieliai, muflonai, dėmėtieji elniai, kokiais tikslais jie čia laikomi.

XXII-ąją konferenciją kitais metais organizuos Latvijos miškininkų sąjunga.

MG inf.

MIELAS SKAITYTOJAU,

Primename, kad lapkritį prasideda miškininkystės žurnalo „MŪSŲ GIRIOS“ prenumerata 2012 metams.

Žurnalą galite užsiprenumeruoti visuose „Lietuvos pašto“ skyriuose arba paskambinę į redakciją.

Žurnalo indeksas – 5057, su nuolaida – 5058. Prenumeratos kaina mėnesiui (su pristatymu ir PVM): dirbantiems – 11,00 Lt (metams – 132 Lt), studentams, pensininkams, neįgaliesiems – 7,50 Lt (metams – 90 Lt).

REDAKCIJA

Miško, medžioklės ir aplinkos parodoje „Sprendimų ratas 2011“

Kauco rajono Akademijos miestelyje įsikūrusiame A. Stulginskio universitete rugsėjo 29 d. – spalio 1 d. surengta ketvirtoji miško, medžioklės ir aplinkos paroda „Sprendimų ratas 2011“. Rugsėjo 29 d. parodą atidarė ASU rektorius prof. Antanas Maziliauskas, Aplinkos ministerijos kancleris Robertas Klovas, generalinis miškų urėdas Benjaminas Sakalauskas, Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos pirminko pavaduotojas Eugenijus Tijušas, Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos direktorius dr. Edvardas Makelis, kiti rėmėjai.

Aplinkos ministerijos kancleris R. Klovas atkreipė parodos dalyvių dėmesį į šios parodos tematiką „Žmonėms reikia miškų, miškams – žmonių“ sąsajas su Jungtinių Tautų 2011 m. paskelbtais Tarptautiniais miškų metais, kuriais pažymima miškų svarba visai mūsų planetai. Generalinis miškų urėdas B. Sakalauskas pažymėjo, jog vienas iš pagrindinių šios parodos tikslų – keisti visuomenės požiūrį į miškininkystę ir medžioklę, ugdyti žmogų – gamtos saugotoją, puoselėtoją. Pristatydamas šalies valstybinius miškus, jis sakė, jog valstybinis miškų ūkis palengva atsitiesia po 2009 m. patirto ekonominio nuosmukio ir pernai rugpjūtį miškus siaubusių vėtrų. Net ir per sunkmetį miškų urėdijos 2009 m. sumokėjo 108 mln. Lt mokesčių, iš jų 31 mln. Lt – į valstybės biudžetą, arba 4 mln. Lt daugiau nei ankstesniais metais.

Miškų departamento specialistai teikė konsultacijas miškininkystės klausimais

Kasmet aplinkosauginio pobūdžio parodoje atsiveria vis platesnės galimybės įvairiose ūkio srityse dirbantiems žmonėms susipažinti su besikeičiančia aplinka, naujomis aplinkosaugos idėjomis, miškininkystės, medžioklės, gamtosaugos ir aplinkos tvarkymo temomis, pasisemti naujų idėjų, praktiškos informacijos, pamatyti naujas technologijas bei betarpiškai pabendrauti su įvairių sričių specialistais, gauti jų nemokamas konsultacijas.

Šiurmetėje parodoje valstybinius miškus įsirengtuose paviljonuose atstovavo Anykščių, Dubravos, Kauno, Panevėžio, Rokiškio, Telšių ir Trakų miškų urėdijos, o miško ir žemių savininkams praktinės miškininkystės, ES paramos gavimo miškų ūkiui klausimais konsultacijas teikė Aplinkos ministerijos Miškų departamento specialistai. Rugsėjo 30 d. ASU ketvurtuosiuose rūmuose vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Laukinių gyvūnų, miško ir žmogaus santykis“, surengtas seminaras „Privataus miško tvarkymo aktualijos“ (jame apie pokyčius miškų teisyne ir ES paramos gavime informacinius pranešimus pateikė V. Masaitienė ir D. Vaikasas iš Miškų departamento Privačių miškų skyriaus). Iš viso parodos metu surengti 9 teminiai seminarai. Verslą, mokslą ir studijas vienijo asociacijos „Slėnis Nemunas“ ekspozicija „Nuo amato iki inovatyvaus verslo“.

Iš Lietuvoje esančių 32 tūkst. medžiotojų apie 25 tūkst. priklauso Lietuvos medžiotojų ir žvejų

draugijai. Parodoje draugija pristatė įvairių veislių medžioklinius šunis, surengė medžioklinių ragų orkestro pasirodymą, eksponavo geriausius pastarojo dešimtmečio Lietuvos medžiotojų trofėjus, ginklus, medžioklės reikmenis. Draugijos vadovai pažadėjo kitais metais parodą „Sprendimų ratas 2012“ pradžiuginti Europos XIV-ujo elnių šauklių čempionatu.

Nestigo ir pramoginių renginių – parodos dalyvius linksmino meno kolektyvų pasirodymai, tarptautinis studentų tautinio meno festivalis „Vivat Academi!“, vyko raitelių konkūro rungtys, amatininkų, tautodailininkų, sodininkų mugė, degustacijos, kurių metu buvo galima pasitikrinti geriamo vandens kokybę, degustuoti čia pat „Obuolių namų“ išspausť sulčių, pagamintų maisto produktų, aludarių alų.

Už naujas idėjas ir technologijas, pažangą įteikti penki parodos medaliai. Juos pelnė Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos Alytaus skyrius (už medžioklės kultūros ir tradicijų puoselėjimą), Trakų miškų urėdija (už inovacijų priešgaisrinėje miško apsaugoje propagavimą ir diegimą), ratinis traktorius „Valtra T203 Direct“ (UAB „Rovaltra“), eksperimentinė vais-tažolių džiovykla (Aleksandro Stulginskio universitetas) bei pavo-jingų atliekų surinkimo ir tvarkymo sistema (UAB „Žalvaris“).

MG inf.

Pristatomi valstybiniai miškai

Firmos demonstravo ir miško ruošos techniką

VACLOVO TREPENAIČIO nuotraukos

Švedijoje – apie miškų inventorizacijos, miškotvarkos tobulinimo bei modeliavimo problemas

Prof. ANDRIUS KULIEŠIS

Švedijoje, Lycksele rugpjūčio 18-19 d. vyko Šiaurės šalių Ministrų Tarybos remiama Šiaurės ir Baltijos šalių mokslinė konferencija miškų inventorizacijos, miškų ūkio planavimo ir modeliavimo klausimais. Iš Lietuvos konferencijoje dalyvavo Valstybinės miškų tarnybos darbuotojai A. Kasperavičius, G. Kulbokas ir šios apžvalgos autorius, perskaitę 4 pranešimus. Iš viso konferencijoje perskaityta 41 pranešimas. Visos regiono šalys, konferencijos dalyvės, turi bendrų interesų miškų apskaitos, miškų ūkio planavimo srityje – jos yra priskirtos tai pačiai šalių grupei atliekant Europos šalių miškų apskaitą, vertinant Europos šalių miškų ūkio darnumo lygį.

Konferencijoje buvo pateikti naujaisi šio regiono mokslo pasiekimai, skirti nacionalinės miškų inventorizacijos atrankos metodu, sklypinės miškų inventorizacijos, miškų ūkio priemonių projektavimo tobulinimui, atitinkamų modelių kūrimui. Visos regiono šalys nepertraukiamai vykdo nacionalines miškų inventorizacijas. Švedija 2003 m. pradėjo aštuntą (2003-2012), Suomija 2009 m. – vienuoliktą (2009-2013), Norvegija 2010 m. – dešimtą (2010-2015) inventorizacijas. 2009 m. Latvija pradėjo antrą (2009-2013), Estija – trečią (2009-2013), Danija ir Islan-

dija – 2010 m. – po antrą (2010-2014) nacionalines miškų inventorizacijas. Lietuva 2012 m. užbaigs trečią (2008-2012) inventorizaciją. Visos šalys pastaraisiais metais didesnę dėmesį skiria biologinės įvairovės įvertinimui, sukauptos miškuose anglies apskaitai, žemės naudmenų kaitos inventorizacijai, informacijos surinkimo, apdorojimo ir pateikimo efektyvumui didinti, ir tai atsispindėjo daugelyje pranešimų. Švedija užsibrėžusi artimiausiais metais sukurti visų devynių dešimtmečių NMI metu surinktų duomenų skaitmeninę bazę, iš esmės patobulinti duomenų rinkimą ir rezultatų pateikimą. Suomija pagrindinį dėmesį sutelkusi į NMI duomenų panaudojimą anglies apskaitai, ypač žemės naudmenų pokyčiams inventorizuoti. Šiais klausimais dirba penkių specialistų grupė, NMI atliekama kasmet visoje šalies teritorijoje, ne tik miškuose. Lietuva pradeda projektuoti NMI duomenų bazių formavimą SQ-L serverio duomenų bazių pagrindu. Pilnai įgyvendinus šį projektą, bus galima žymiai efektyviau panaudoti turimus duomenis ne tik einamosioms miškų statistikoms įvertinti, bet ir prognozuojant miškų dinamiką, parenkant efektyvesnius ūkininkavimo scenarijus, optimizuojant miško naudojimą – tarpinį

ir pagrindinį –, vertinant miško ūkinės sistemos efektyvumą.

Kartu su nacionalinės miškų inventorizacijos tobulinimu visos šalys pateikė nemažai darbų, skirtų sklypinės miškų inventorizacijos metodų, informacijos surinkimo, jos panaudojimo ūkinių priemonių projektavimui sklypo, šalies ar regiono lygmenyje, įskaitant scenariusinius modelius, tobulinimui. Nežiūrint į tai, jog Skandinavijos šalys sklypinės inventorizacijos praktikoje jau šiuo metu plačiai taiko LIDAR technologijos pagalbą surinktą informaciją, nemaži rezervai išlieka ir šių šalių miškų, pasižyminčių medynų bei rūšinės sudėties paprastumu, inventorizacijos technologijos tobulinimui, tikslinant medynų rūšinę sudėtį, medžių skaičių, vidutinį skersmenį. 15 pranešimų konferencijoje buvo skirti nuotolinių metodų miškų inventorizacijose taikymui ir jų tobulinimui. Tyrimai atlikti panaudojant tiek stacionarius tyrimo barelius su gausiais antžeminių medžių matavimais, tiek ir NMI barelius su paraleliai atliktais medžių skenavimais LIDAR technologijų pagalba bei informacija, gauta iš aerofotonuotraukų. Konferencijos metu pateiktų tyrimų rezultatų išvados akcentuoja, jog LIDAR technologijų pagalba gautą informaciją reikėtų derinti su spektrine informacija. Toks informacijos derinimas

Su Švedijos NMI specialistais apie biologinės įvairovės inventorizacijos ypatumus diskutuoja (pirmi iš kairės) G. Kulbokas ir A. Kasperavičius

Seno miško reliktas

leidžia iš esmės patikslinti ne tik medynų rūšinę sudėtį, tankumą, skerspjūčių sumą, bet ir gauti labiau patikimą informaciją apie sklypo kontūrą ir plotą.

Konferencijoje penki pranešimai buvo skirti medynų pagrindinių rodiklių – aukščio, tūrio, struktūros, našumo modelių tobulinimui.

Visos regiono šalys dirba tobulindamos miško naudojimo scenariinius modelius. Vienas iš svarbiausių tikslų šioje srityje – sukurti patikimą įrankį, visą informacinę sistemą, kurios pagalba būtų planuojamas ir kontroliuojamas nenutrūkstamas, tolygus miško naudojimas, griežtai laikantis darnaus ūkio principų. Scenariniai miškų dinamikos modeliai Švedijoje ir Suomijoje tobulinami siekiant juos panaudoti ne tik šalies, bet ir paskirų regionų ar ūkinių vienetų lygmenyse. Švedijoje veikiančių scenarijų miškų dinamikos modelį HUGIN planuojama pakeisti nauju HEUREKA modeliu. Juo planuojama sujungti visą turimą šalyje, regione ar ūkiniame vienete informaciją tiek nacionalinio (NMI), tiek ir ūkinio (sklypinės inventorizacijos) lygmens.

Racionalaus miško naudojimo klausimai aktualūs ne tik Šiaurės – Baltijos regiono šalims. Miško naudojimo planavimo tobulinimui skirtas COST F 1001 projektas (USEWOOD), kuriame dalyvauja 27 Europos šalys. Metų pabaigoje planuojama pradėti ES finansuojamą projektą kodiniu „INTEGRALO“ pavadinimu. Juo bus siekiama sukurti priemonių – įrankių sistemą, įgalinančią ES lygmenyje priimtų miškų ūkio ir miško naudojimo politinių sprendimų realizavimą ir jo kontrolę šalių, regionų ar landšaftų lygmenyje.

Konferencijos dalyviai buvo supažindinti su gamtinių vertybių išsaugojimo Švedijos miškuose tvarka, pademonstruotos Pietų Laplandijos miškams tipingos keratinės buveinės, būdingiausi augalai – indikatoriai.

Pagal nusistovėjusią tradiciją tokios konferencijos kas 2-3 metai organizuoja vis kita šalis. Iki šiol tai būdavo Skandinavijos šalys. Pirmą kartą konferenciją kitą kartą pasiūlyta organizuoti Lietuvai. □

Miškų urėdijų parduotos apvaliosios medienos kainos 2011 m. rugsėjį

Sortimentas	2011 m. rugsėjo mėn. vidutinė kaina, Lt/m ³	Indeksas 2011 m. sausis=100	Iš viso 2011 m. vidutinė kaina, Lt/m ³
Pušies pjautinieji rąstai	176	104.8	170
Eglės pjautinieji rąstai	185	91.1	191
Ažuolo pjautinieji rąstai	455	107.3	423
Uosio pjautinieji rąstai	213	105.4	206
Drebulės pjautinieji rąstai	138	98.6	137
Beržo pjautinieji rąstai	203	105.2	195
Juodalksnio pjautinieji rąstai	193	107.8	184
Pjautinieji spygliuočių smulkieji rąstai	152	100.7	148
Pjautinieji lapuočių smulkieji rąstai	133	102.3	130
Eglės popiermedžiai	132	108.2	125
Pušies popiermedžiai	126	107.7	121
Beržo popiermedžiai	131	97.8	133
Drebulės popiermedžiai	111	111	101
Uosio popiermedžiai	151	116.2	137
Plokščių mediena (spygliuočių)	90	105.9	88
Plokščių mediena (lapuočių)	90	108.4	86
Malkinė mediena	98	107.7	94
Iš viso apvaliosios medienos	142	102.2	139

Kainos be PVM ir transporto išlaidų

GMU inf.

Miško sanitarijos metraštininkas

VIRGILIJUS VASILIAUSKAS

Valstybinės miškų tarnybos

Miško sanitarinės apsaugos skyriaus vedėjas

Nesibaigiančių sanitarinės miško apsaugos darbų verpete prisimename buvusį bendradarbį dr. Ramūną Povilonį, šį rudenį pažymėjusį gražią asmeninę sukaktį. Sanitarinėje miško apsaugoje nuo 1968 m. vyr. miškininku – patologu 36-erius metus dirbęs kolega Ramūnas buvo mums kaip Miško sanitarinės apsaugos tarnybos vizitinė kortelė – eruditas, miško daktaras ne tik pagal laipsnį, bet ir pagal darbo stilių, noriai teikiantis patarimus,

rengiantis išsamias rekomendacijas, nemėgstantis biurokratinio popierizmo gausos, pergyvenantis dėl miškų sanitarinės būklės. Jis gerai pažinojo kuruojamų urėdijų miškus, ypač Dzūkijoje, įsiminė juose net kelius ir keliukus, bendravo su daugeliu miškininkų, kartu sprendė iškilusias miško sanitarijos problemas. Įgimtas žingeidumas, noras stebėti ir tirti, nuolatinis domėjimasis savo profesijos naujovėmis pastūmėjo Ramūną parengti ir 1981 m. apginti disertaciją „*Thyrostroma compactum* biologijos ypatumai ir prisitaikymas prie jų sumažinant liepų pažeidimus“.

Tapęs mokslų daktaru, Ramūnas liko praktikuojančiu miškų daktaru: tyrė chemines, biologines ir mechanines miško medžių apsaugos priemones; ruošė rekomendacijas medelynų, želdinių ir jaunuolynų apsaugai nuo grybinių ligų ir kenkiančių vabzdžių; taip pat spygliagraužių vabzdžių židinių tikslesnio prognozavimo metodus; priklausomai nuo gamybinės būtinybės, stengėsi pateikti kuo platesnes ir išsamesnes rekomendacijas bei pasiūlymus urėdijų miškininkams.

Išvykose į miškus Ramūnas pasiimdavo filmavimo kamerą. Kur tik buvo galimybė, jis filmavo ir kaupė videomedžiagą apie sanitarinę miško apsaugą. Ilgainiui tai tapo hobiu: filmavo su didele kantrybe, kol išgaudavo patį geriausią vaizdą. Savo iniciatyva sukūrė mokomųjų – pažintinių videofilmų seriją miškininkams ir miško savininkams apie miško kenkėjų biologiją ir apsaugos priemones. Jis rasdavo laiko ir tiesiogiai pakonsultuoti privačių miškų savininkus.

Metų bėgime atėjo 2005-ųjų sausio 31 diena, kai Ramūną teko išleisti į pensiją. Ir dabar buvęs kolega nesiskiria su videokamera – kuria videofilms apie gamtos grožį ir žmogaus būtį joje. Septyniadešimtmečio proga buvę bendradarbiai Ramūnui linki stiprybės, ilgų gyvenimo metų, aktyvios veiklos ir neišsenkamų įspūdžių gamtos pažinime. □

Dar kartą apie šiandienines ugdomųjų kirtimų problemas ir perspektyvas

Prof. habil. dr. ANTANAS JUODVALKIS

(Tėsinys, pradžia – 9 nr.)

Ugdomųjų kirtimų apimčių mažėjimo priežastys

Tai lėmė krašto socialiniai ir ekonominiai pokyčiai, valstybinių miškų ploto kaita po Nepriklausomybės atkūrimo vykdam žemės reformą ir miškų grąžinimą buvusiems savininkams (dėl to valstybinių miškų plotas sumažėjo beveik 25 proc.), miškų urėdijų būklė, miško fondo struktūros pokyčiai, kai kurių ugdomųjų kirtimų rūšių amžiaus medynų ploto sumažėjimas, miško atkūrimo, ugdomųjų ir pagrindinių kirtimų taisyklių pasikeitimai ir kt. Negalima pamiršti ir miškų urėdijų požiūrio į ugdomuosius kirtimus kitimo ir sumažėjusio dėmesio jiems.

Tiksčiau atsakyti į šį klausimą, manome, būtų galima tik paanalizavus ugdomųjų kirtimų apimčių mažėjimo priežastis pagal atskiras ugdomųjų kirtimų rūšis.

Jaunuolynų ugdymas. Kaip minėjome, lyginant 1981-2010 m. ir 1961-1980 m. laikotarpius, jaunuolynų ugdymo apimtys sumažėjo 40 proc., o per paskutiniuosius 30 metų (1981-1990 m. ir 2001-2010 m.) – 35 proc. (žr. 2 lentelės,

pateiktos praėjusiame numeryje, tęsinį). Tai labai ženklus jaunuolynų ugdymo apimčių sumažėjimas. Paskutiniajame dešimtmetyje jaunuolynų ugdymo apimtys praktiškai stabilizavosi, išskyrus 2009 m.

Pagrindinės analizuojamo laikotarpio jaunuolynų ugdymo apimčių mažėjimo priežastys yra šios: bendro valstybinio miškų ploto ir ypač jaunuolynų ploto mažėjimas, santykio tarp dirbtinio ir savaiminio miškų atkūrimo kitimas ir anksčiau jaunuolynų ugdymų (šviesinimų) priskiriamas želdinių priežiūrai ir išbraukimas iš jaunuolynų ugdymo apskaitos.

Laiko tėkmėje kintanti Lietuvos miškų amžiaus struktūra sąlygojo, kad analizuojamu laikotarpiu stipriai kito ir jaunuolynų iki 20 metų amžiaus plotas. Šalies miškuose 1978-1987 m. jaunuolynai sudarė 22,8 proc. bendro miškų ploto, o 2000 m. – jau tik 13,3 proc. („Lietuvos miškų metraštis“). Tačiau po to padidėjus pagrindinių kirtimų apimtims, jaunuolynų plotai vėl pradėjo didėti: 2001 m. jie sudarė 16,4 proc., 2006 m. – 20,3 proc., 2009 m. – 21,1 proc. bendro valstybinių miškų medynų ploto.

Skaiciavimai rodo, kad esant 1960-1980 m. jaunuolynų ugdymo apimtims

ir tuo metu buvusiems jaunuolynų plotams, kasmet buvo išugdoma po 8 proc. bendro jaunuolynų ploto, o visi jaunuolynų amžiaus medynai ugdymais būtų aprėpiami per 12 metų. 1981-1990 m. jaunuolynų ugdymų buvo atliekama maždaug po 8 proc. šio amžiaus jaunuolynuose. Panaši situacija išliko maždaug iki 2000 m. Paskutiniajame dešimtmetyje vėl pradėjus didėti jaunuolynų plotams ir nežymiai mažėjant ugdymo apimtims, jaunuolynų ugdymo kirtimais kasmet apimama ploto dalis pradėjo mažėti ir paskutiniajame dešimtmetyje sudarė apie 6-7 proc. Tai reiškia, kad visi iki 20 metų jaunuolynai būtų aprėpiami ugdymo kirtimais vidutiniškai kas 14-16 metų ir į kiekvieną sklypą per 20 metų būtų ateinama tik 1,2-1,4 karto. Tai, be abejo, mažai. Tačiau nereikia pamiršti, kad, įteisinus želdinių ir žėlinių priežiūrą, ši priemonė pavaduoja vieną, o dažnai – net du jaunuolynų ugdymus. Antra vertus, ženkliai pasikeitė santykis tarp želdymo ir žėlimo, tai irgi turi svarbią reikšmę jaunuolynų ugdymo apimtims.

Miškininkai supranta, kad visi jaunuolynų amžiaus medynai turi būti aprėpti ugdymo kirtimais, nes tai yra svar-

Ugdomųjų kirtimo rūšių apimčių ir jų dalies bendroje ugdomųjų kirtimų apimtyje kitimas valstybiniuose miškuose 2000-2010 m.

Bendra ugdomųjų kirtimų apimtis				Iš jų													
				Jaunuolynų ugdymas					retinimai					einamieji kirtimai			
plotas, tūkst. ha	iškirstas tūris, tūkst. m ³	kirtimo intensyvumas, m ³ /ha	plotas, tūkst. ha	iškirstas tūris, tūkst. m ³	kirtimo intensyvumas, m ³ /ha	% pagal plotą nuo viso	% pagal tūrį nuo viso	plotas, tūkst. ha	iškirstas tūris, tūkst. m ³	kirtimo intensyvumas, m ³ /ha	% pagal plotą nuo viso	% pagal tūrį nuo viso	plotas, tūkst. ha	iškirstas tūris, tūkst. m ³	kirtimo intensyvumas, m ³ /ha	% pagal plotą nuo viso	% pagal tūrį nuo viso
20,6	451	21,8	11,3	16	1,4	55	4	4,5	151	33,6	22	33	4,8	284	59,2	23	63

biausias medynų sudėties formavimo etapas. Klausimas tik tas, kiek tų kirtimų turėtų būti. Pabandykime pasamprotauti šiuo klausimu.

Jaunuolynus pagal jų susiformavimą reikia padalinti į želdinius ir žėlinius. Gyvenimiška patirtis ir surinkta informacija rodo, kad atlikus žėlinių priežiūrą (jeigu ji reikalinga) jaunuolynų ugdymas tokiuose medynuose atliekamas tik 1 kartą – apie 13-16-tus jų formavimosi metus. Želdiniuose, baigus jų priežiūrą 6-7-ais metais, jaunuolynų ugdymo kirtimus dar būtina atlikti 1-2 kartus.

Miškų urėdijų apklausos duomenimis, apie 50 proc. plotų tenka šiuos kirtimus atlikti 2 kartus, o likusioje pusėje užtenka ir vieno. Manome, kad, planuodami jaunuolynų ugdymo apimtis želdiniuose, turime orientuotis į du jaunuolynų ugdymus. Tuomet esant dabartinei situacijai (apie 40 proc. jaunuolynų yra savaiminės kilmės ir apie 60 proc. – želdiniai), į kiekvieną sklypą per 20 metų būtų ateinama 1,6 karto. Reikėtų, kad visuose jaunuolynuose šie kirtimai būtų vykdomi kas 12-13 metų (neskaitant želdinių ir žėlinių priežiūros darbų).

Šie skaičiavimai yra labai preliminarūs, plačiau apie tai pakalbėsime vėliau, analizuodami atskirų ugdomųjų kirtimų apimtis ateityje.

Retinimai. Šių kirtimų apimtys analizuojamuoju laikotarpiu svyravo gana plačiose ribose, tačiau 1961-1990 m. kokio nors ryškesnio jų apimčių mažėjimo nebuvo. Pagal šiais kirtimais apimtą plotą jos ryškiau pradėjo mažėti tik XX a. paskutiniame dešimtmetyje, nors pagal iškertamą tūrį dėl padidėjusio kirtimo intensyvumo dar jokio mažėjimo nebuvo. Deja, paskutiniajame dešimtmetyje šių kirtimų apimtys sumažėjo gana ryškiai tiek pagal kirtimais aprėpiamą plotą, tiek ir pagal iškertamą tūrį.

Dėl medynų amžiaus struktūros pokyčių retinimų amžiaus medynų plotas valstybiniuose miškuose nuo 22 proc. bendro medynų ploto 1966-1977 m. sumažėjo iki 14 proc. 2000 m. ir iki 10 proc. – 2010 m. Todėl retinimo kirtimais apimtų medynų dalis nuo bendro šio amžiaus medynų ploto 1960-2000 m. didėjo. Kasmet 1966-1977 m. retinimais buvo aprėpiama apie 3 proc. bendro retinimų amžiaus medynų ploto, o nuo 2000 m. kasmet buvo išugdoma po 5 proc. Paskutiniajame dešimtmetyje pa-

dėtis vėl pablogėjo ir kasmetinis retinimais apimtas plotas sumažėjo iki 4 proc.

Čia norime pabrėžti, kad toks skaičiavimas, lygiai kaip ir kai kurių autorių akcentavimas, per kiek metų retinimais ar einamaisiais kirtimais bus aprėptos visos atatinkamo amžiaus medynų plotas, klaidina visuomenę ir neturėtų būti naudojamas. Jeigu jaunuolynams jis gali būti taikomas, kadangi anksčiau ar vėliau į šio amžiaus medynus teks ateiti, tai retinimams ir einamiesiems kirtimams jis netinkama todėl, kad nemaža dalis šio amžiaus medynų į ugdymų sąrašą niekada nepateks dėl per mažo skalsumo arba gali patekti tik kitą vykmetį. Taip teigia todėl, kad šiuo metu retinimams ir einamiesiems kirtimams nustatytas minimalus skalsumas, kuriam esant, medynai įtraukiami į ugdytinų sąrašą. Šis minimalus skalsumas retinimo amžiaus medynams, priklausomai nuo medynų rūšinės sudėties ir struktūros, yra 0,7-0,8, o einamiesiems kirtimams – 0,8-0,9. Bandymai teigti, kad visi žemo skalsumo medynai po tam tikro laiko pasieks reikiamą skalsumą, neturi pagrindo. Mūsų ankstesni tyrimai parodė, kad per 10 metų skalsumas gali padidėti 0,1-0,2 dalimis tik ugdymo kirtimais išretintuose medynuose, o savaiminės kilmės, mažo skalsumo medynų (dažniausiai dėl grupinio medžių išsidėstymo) skalsumas per laiką beveik nekinta arba kinta nežymiai.

Mums nepavyko gauti informacijos apie medynų pasiskirstymą skalsumais, priklausomai nuo amžiaus (anksčiau tokia informacija buvo pateikiama miškotvarkos projektuose). Bet paanalizavę keletą miškų urėdijų projektų, preliminariai galime teigti, kad retinimo amžiuje yra apie 30 proc. žemo skalsumo medynų, kurie nepatenka į ugdytinų medynų sąrašą. Priėmus šią pataisą, gautume, kad, esant dabartinėms retinimų apimtims, visi kirtimų reikalaujantys medynai retinimais būtų apeiti ne per 24 metus, kaip teigia prof. A. Kuliešis (2011 m.), o per 16-17 metų. Tačiau ir taip vertinant matome, kad padėtis retinimų srityje nėra gera – šių kirtimų apimtys būtina didinti.

Dabartiniai ugdymo kirtimų normatyvai yra sudaryti vadovaujantis principu, kad kitas kirtimų atvejis būtų atliekamas po 10-ies metų. Taigi, idealiau atveju, jeigu visuomet būtų ugdoma laikantis normatyvų, visi ugdytini retinimo amžiaus medynai būtų išugdomi per 10 metų.

Suprantame, kad pastaruoju metu vargu ar įmanoma tai pasiekti. Tačiau turime iškelti uždavinį, kad šis laikotarpis nebūtų ilgesnis kaip 12-13 metų.

Dar viena priežastis, dėl ko mūsų neatenkina šiandieninės retinimo apimtys, – tai nemažos dalies miškininkų mąstymas, kad retinimo kirtimai ekonominiu požiūriu yra nuostolingi, ir, esant dabartiniam finansavimo principui, kai kurios miškų urėdijos stengiasi išvengti jų vykdymo. Taip mąstyti negalima. Ugdomųjų kirtimų ekonominis efektyvumas turi būti vertinamas ne lyginant iš šių kirtimų gautas pajamas už realizuotą produkciją ir išlaidas jiems atlikti. Taip vertinant, visi jaunuolynų ugdymai ir retinimai maždaug iki 25-27 metų bus nuostolingi. Vertinant ugdomųjų kirtimų ekonominį efektyvumą turime vadovautis paprasta formule:

$$E_{ugd} = (P_{ugd} - I_{ugd}) + (P_{pag} - I_{pag}),$$

kur E_{ugd} – ugdomųjų kirtimų ekonominis efektas, P_{ugd} – pajamos iš ugdomųjų kirtimų, I_{ugd} – išlaidos ugdomiesiems kirtimams, P_{pag} – pajamos iš pagrindinių kirtimų, I_{pag} – išlaidos pagrindiniams kirtimams.

Ugdomųjų kirtimų ekonominis efektyvumas turi būti vertinamas apskaičiavus visas išlaidas ir visas pajamas per visą miško išauginimo laiką, įskaitant ir pagrindinius kirtimus. Taip vertinant ugdomųjų kirtimų ekonominis efektyvumas bus tuo didesnis, kuo anksčiau medynai bus pradėti ugdyti.

Būtent neteisingas ekonominio vertinimo požiūris, matyt, ir lėmė, kad paskutiniojo dešimtmečio miškotvarkos projektuotos retinimų apimtys buvo vykdytos, kaip minėta, tik 84 proc.

Norėdami sužinoti, koks yra miškų urėdijų požiūris į retinimo kirtimus, išanalizavome jų atliktus darbus 2006-2009 m. ir palyginome su miškotvarkos projektuotomis apimtimis. Miškotvarkos projektuose buvo numatyta kasmet retinimus atlikti 5,4 tūkst. ha, iškertant po 177 tūkst. m³ likvidinės medienos. 2006-2009 m. miškų urėdijos retinimus kasmet atliko tik 4,2 tūkst. ha plote ir iškirto po 130 tūkst. m³ medienos. Taigi, planas su projektiniu pagal plotą įvykdytas 78 proc., o pagal tūrį – 73 proc. Teisybės dėlei reikia pasakyti, kad į šį laikotarpį pateko jau mūsų ne kartą minėti 2009 m. Jų neapskaičius, padėtis, be abejo, būtų geresnė.

Atliekant šią analizę mus labiau domino ne apibendrinti duomenys, o konkrečių

miškų urėdijų požiūris į retinimo kirtimus. Pagal iškirstą plotą miškotvarkos projektuotas apimtis įvykdė ar net viršijo tik 9 miškų urėdijos, 18 jų projekto reikalavimus įvykdė 75-99 proc., 9 – 50-74 proc., 4 – 25-49 proc., o 2 – mažiau nei 25 proc. Panaši padėtis yra ir pagal iškirstą tūrį.

Einamieji kirtimai. Kaip minėjome anksčiau, svarbiausia priežastis, nulėmusi einamųjų kirtimų apimčių skirtumą 1961-1980 m. ir vėlesniu laikotarpiu, buvo „tūrio ugdymo“ kirtimai. Šiais kirtimais pakankamai intensyviai buvo išretinta didžioji dalis einamųjų kirtimų amžiaus medynų. Perėjus prie klasikinių einamųjų kirtimų, nebedaug liko medynų, kur tokie kirtimai buvo reikalingi. Todėl 1981-1990 m. jų apimtys staigiai ir ryškiai sumažėjo. Vėliau jų apimtys tiek pagal plotą, tiek ir pagal iškertamą tūrį pradėjo nežymiai didėti. Ženkliu didėti jų apimtims neleido 1996 m. priimti nauji ugdymo kirtimų nuostatai, pagal kuriuos šie kirtimai pušynuose, ąžuolynuose ir uosynuose turėjo būti baigiami 70 m. amžiuje. Vyresnio amžiaus medynuose buvo leidžiami tik taip vadinami aktyvūs sanitariniai kirtimai, iškertant tik atsilikusius augime medžius. Priimti tokį sprendimą paskatino mokslinių tyrimų išvados, kad vyresnio amžiaus medynų intensyvus išretinimas medynų tūrio prieaugio ir kaupimo požiūriu yra nuostolingas.

Įvertinti, pakankamos ar nepakankamos yra einamųjų kirtimų apimtys, nežinant šio amžiaus medynų pasiskirstymo pagal skalsumą, nėra lengva. Labai apibendrinta informacija rodo, kad, pvz., 2009 m. duomenimis, vidutiniškai 0,8 ir didesnio skalsumo medynai Lietuvoje sudaro 40 proc. bendro medynų ploto, o einamųjų kirtimų amžiaus laikotarpyje – ne daugiau kaip 25-30 proc. Taigi, iš šiuo metu esamo 230 tūkst. ha einamųjų kirtimų amžiaus medynų ploto (plotas paskaičiuotas pagal iki 2010 m. galiojusios kirtimų taisykles) einamaisiais kirtimais ugdytinų medynų plotas sudarytų apie 60-70 tūkst. ha. Tokiu būdu, esant 2001-2010 m. einamųjų kirtimų apimtims, visi ugdytini einamųjų kirtimų amžiaus medynai būtų išugdyti per 13-15 metų, o esant pastarųjų metų apimtims – per 15-17 metų. Mūsų manymu, apimtys turėtų būti didesnės, kad visi reikalingi ugdymo medynai būtų išugdyti per 12-13 metų. Jos turės padidėti ir pakeitus paskutiniųjų einamųjų kirtimų ribinį amžių.

Atlikę miškų urėdijų 2006-2009 m. atliktų einamųjų kirtimų palyginimą su projektuotomis, konstatavome, kad einamųjų kirtimų apimtys pagal plotą įvykdytos 102 proc., o pagal tūrį – 101 proc. Tačiau būtina pažymėti, kad net 22 miškų urėdijos neįvykdė projektinių užduočių pagal tūrį, 9 šią užduotį įvykdė 75-99 proc., 8 – 50-74 proc. 3 – 25-49 proc. ir 2 – mažiau nei 25 proc. Jeigu plano neįvykdžiusios miškų urėdijos jį būtų įvykdžiusios, tuomet iškertamas tūris būtų padidėjęs apie 40 tūkst. m³, o aprėptas plotas – 0,8 tūkst. ha. Taigi didinti einamųjų kirtimų apimtis galimybių yra.

Analizuojant esamą situaciją ugdomųjų kirtimų srityje, negalima nepaminėti ir to fakto, kad miškotvarkos projektuose numatyta ugdomųjų kirtimų dalis bendrame miško naudojime atskiroms miškų urėdijoms yra labai skirtinga. Šiuo metu galiojančiuose miškotvarkos projektuose yra numatyta, kad 6 miškų urėdijose ugdomaisiais kirtimais iškertamas tūris turi sudaryti 20 proc. ir daugiau nuo bendro naudojimo. Tai Druskininkų, Šalčininkų, Valkininkų, Varėnos, Veisiejų ir Vilniaus miškų urėdijos. Nuo 15 proc. iki 20 proc. ugdomieji kirtimai turi sudaryti Jonavos, Kaišiadorių, Kazlų Rūdos, Radviliškio, Rietavo, Šilutės, Švenčionių, Tytuvėnų miškų urėdijose, nuo 10 proc. iki 15 proc. – Alytaus, Anykščių, Dubravos, Jurbarko, Kupiškio, Kuršėnų, Marijampolės, Mažeikių, Prienų, Šakių, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Tytuvėnų, Ukmergės, Utenos, Zarasų ir mažiau kaip 10 proc. – Biržų, Ignalinos, Joniškio, Kauno, Kėdainių, Kretingos, Pakruojo, Panevėžio, Raseinių, Rokiškio miškų urėdijose. Kodėl toks didžiulis skirtumas? Kadangi apskaičiuojant tarpinio naudojimo apimtį taikoma vienoda kompiuterinė programa, todėl lengviausiai tai būtų paaiškinti medynų amžiaus struktūros skirtumais. Dėmesį atkreipia faktas: didžiausią dalį ugdomieji kirtimai sudaro tose miškų urėdijose, kur vyrauja pušynai, o mažiausią, kur vyrauja minkštųjų lapuočių medynai. Tačiau kyla klausimas: negi minkštųjų lapuočių medynuose vyrauja žemo skalsumo medynai, kurie nereikalauja kirtimų? Nemanome, kad taip yra ir kad tai yra pagrindinė mažų ugdomųjų kirtimų apimčių ir mažos jų dalies bendrame jų naudojime priežastis. Deja, atsakyti į šį klausimą kol kas negalime. Tam reikalinga gilesnė miškotvarkos lauko darbų ir projektavimo analizė. O tokią analizę būtina atlikti.

Projektinės ugdomųjų kirtimų apimtys

Visa anksčiau pateikta informacija rodo, kad šiandieninės ugdomųjų kirtimų apimtys yra mažokos ir jas ateityje būtina didinti. Svarbiausias klausimas, be abejo, yra tas, kiek ir koku pagrindu remiantis, reikia jas didinti, kokios turėtų būti optimalios šių kirtimų apimtys ateityje. Šiandien oficialiai turime du siūlymų variantus. Patį drastiškiausią variantą yra pasiūlęs prof. A. Kuliešis su kolegomis („Mūsų girios“, 2011, Nr. 3), pagal kuriuos ugdomaisiais kirtimais kasmet turėtų būti iškertama po 920 tūkst. m³ medienos, t.y. dvigubai daugiau, nei buvo kertama paskutinį dešimtmetį. Ši skaičių minėti autoriai nustatė remdamiesi medynų tūrio prieaugio duomenimis.

Šiuo metu nesame detalios susipažinę su šių skaičiavimų metodika, todėl negalime nei kritikuoti, nei pritarti pateiktiems skaičiams. Tačiau nepaprastai didelės ugdomųjų kirtimų apimtys, gerokai viršijančios didžiausias apimtys per visą pokario laikotarpį, buvusias Lietuvoje „tūrio ugdymo“ klestėjimo laikotarpiu, leidžia manyti, kad siūlomas apimtis gal ir būtų galima pasiekti idealiausiu atveju, jeigu būtų iškertamas kiekvienas tiek biologiniu, tiek ūkiniu požiūriu nereikalingas medis miške. Tai praktiškai padaryti neįmanoma, todėl manome, kad ir siūlomos apimtys tėra teoriniai skaičiavimai, siekiamybė, tačiau realiaame gyvenime, vargu, ar pasiekiami.

Tam tikrą abejonę minėti skaičiavimai sukelia ir todėl, kad kai kuriose miškų urėdijose ugdomųjų kirtimų apimtys padidinus iki autorių paskaičiuotų apimčių, palyginus su šiuo metu miškotvarkos projektuotomis, jos padidėtų kelis kartus. Pvz., Anykščių, Biržų, Jurbarko, Kuršėnų, Šakių, Šalčininkų, Telšių, Tytuvėnų, Ukmergės, Utenos, Varėnos miškų urėdijose jos padidėtų daugiau kaip 2 kartus; Ignalinos, Kretingos, Panevėžio – daugiau kaip 3 kartus; Kėdainių, Šiaulių, Šilutės, Zarasų – daugiau nei 4 kartus, o Rokiškio miškų urėdijoje – daugiau kaip 6 kartus. Tokios šių kirtimų apimtys praktiškai neįgyvendinamos bent artimiausiu metu.

Kitas siūlomas variantas yra Generalinės miškų urėdijos pateiktos konkrečios ugdomųjų kirtimų užduotys miškų urėdijoms 2011-2015 m. Pagal šias užduotis, artimiausią penkmetį ugdomaisiais kirtimais (neskaitant jaunuolynų ugdymo)

kasmet turėtų būti pagaminama apie 620 tūkst. m³ medienos, o tai būtų vidutiniškai 54 proc. daugiau, nei buvo pagaminama vidutiniškai per paskutinį penkmetį. Jaunuolynų ugdymo kirtimais kasmet būtų apimama po 12-13 tūkst. ha (neskaitant apie 17 tūkst. želdinių ir žolinių priežiūros) ir tai 11-17 proc. viršytų paskutinio penkmečio apimtį.

Generalinio miškų urėdo šių metų liepos 22 d. rašte nurodyta, kad pagrindinis rodiklis vykdant ugdomuosius kirtimus yra projektuojamas plotas, todėl šį rodiklį plačiau ir paanalizuosime. Pagal šiuo metu galiojančius miškotvarkos projektus jaunuolynų ugdymais valstybiniuose miškuose numatyta išugdyti 11 986 ha, retinimais – 5560 ha ir einamaisiais kirtimais – 4972 ha medynų. Generalinė miškų urėdija, kaip minėta, kasmetinės jaunuolynų ugdymo apimtį artimiausiam penkmetyje planuoja 12-13 tūkst. ha, retinimų – 6-6,7 tūkst. ha, arba 21 proc. daugiau ir einamųjų kirtimų – 6,2-7,4 tūkst. ha, arba 38 proc. daugiau, negu buvo suplanavusi miškotvarka.

Esant dabartinei jaunuolynų struktūrai (60 proc. sudaro želdiniai ir 40 proc. žėliniai), jaunuolynų ugdymo laikotarpiu į kiekvieną sklypą tektų ateiti vidutiniškai po 1,6 karto. Tai reikštų, kad visi šio laikmečio jaunuolynai turėtų būti aprėpti kirtimais kas 12-13 metų. Pastarųjų 3-ųjų metų laikotarpiu kasmet miškas buvo atkuriamas vidutiniškai 7,3 tūkst. ha (E. Riepšas, 2011), iš jų 3,7 tūkst. ha sudarė žėliniai ir 5,6 tūkst. ha želdiniai. Jeigu panašios miško atkūrimo apimtys išliktų ir ateityje, tuomet pagal mūsų skaičiavimus kasmetinės jaunuolynų ugdymo apimtys būtų apie 14,5-15 tūkst. ha, arba 14-18 proc. didesnės, nei planuoja Generalinė miškų urėdija. Manome, kad mūsų paskaičiuotos apimtys, esant dabartiniam atkūrimo būdų santykiui, būtų maksimalios, kadangi tikrai ne į visus želdinius po jų priežiūros darbų reikės su kirtimais ateiti 2 kartus. Kartu manome, kad kai kurių autorių siūlymai kasmetinės jaunuolynų ugdymo apimtį padidinti iki 20 tūkst. ha yra nerealūs.

Generalinės miškų urėdijos siūlymas retinimų apimtį artimiausiu metu pa-

didinti vidutiniškai iki 6450 ha yra artimas optimaliam, nes visi miškininkystės požiūriu retinimo kirtimų reikalaujantys medynai būtų išugdomi maždaug kas 11 metų.

Pritariame ir Generalinės miškų urėdijos siūlomoms retinimų apimtims pagal iškertamą tūrį, kuris artimiausią penkmetį vidutiniškai sudarytų 214 tūkst. ha ir būtų 12 proc. didesnis už miškotvarkos projektuotą, arba net 60 proc. didesnis už vidutinį per paskutinį penkmetį iškirstą tūrį.

Einamųjų kirtimų apimtį pagal plotą Generalinė miškų urėdija siūlo nuo projektuotų 4970 ha padidinti vidutiniškai iki 6890 ha, arba beveik 38 proc. Žymiai didesnis einamųjų kirtimų apimčių padidėjimas gali būti paaškinamas pasikeitusiomis Ugdymo kirtimų taisyklėmis, kuriose paskutinių ugdomųjų kirtimų amžius nukeltas vėlesniam laikui, nei buvo numatyta iki šiol galiojusiose taisyklėse. Siūlomos einamųjų kirtimų apimtys leistų pagal iki šiol galiojusius kirtimų taisykles miškininkystės požiūriu ugdymo kirtimų reikalaujančius medynus išugdyti maždaug kas 10 metų. Pagal naujų taisyklių reikalavimus, einamųjų kirtimų amžiaus medynų plotai padidėtų apie 45 proc., dėl ko einamųjų kirtimų amžiaus medynų plotas, kuriuose būtini kirtimai, padidėtų iki 90-100 tūkst. ha. Tokiu atveju, esant Generalinės miškų urėdijos siūlomam variantui, visi kirtimų reikalaujantys einamųjų kirtimų amžiaus medynai kirtimais būtų aprėpti per 13-14 metų. Mūsų manymu, reikėtų pasiekti, kad šis laikotarpis nebūtų ilgesnis kaip 12-13 metų. Tai reikštų, kad einamųjų kirtimų apimtį reikėtų padidinti maždaug iki 7,5-8 tūkst. ha.

Nors Generalinės miškų urėdijos nurodytas ugdomaisiais kirtimais iškertamas tūris ir nėra privaloma užduotis, dėl nurodyto einamaisiais kirtimais iškertamo tūrio turėtume keletą pastabų. Pirmia, šiuo metu galiojančiuose miškotvarkos projektuose einamaisiais kirtimais iš 1 ha buvo numatyta iškirsti po 56 m³, o Generalinės miškų urėdijos siūlymuose – po 59 m³. Tačiau nukėlus paskutiniųjų kirtimų amžių vėlesniam laikotarpiui,

kirtimų intensyvumas, ypač grynuose medynuose, turi mažėti, o ne didėti, nes, pvz., vyresniuose nei 70 metų medynuose (daugiausia pušynuose) kirtimų intensyvumas pagal naujas Miško kirtimų taisykles neturėtų viršyti 10 proc. Antra, miškotvarka, projektuodama ugdomųjų kirtimų apimtį, daro klaidą ir padidina iškertamą tūrį. Šiuo metu kirtimo intensyvumas pradžioje yra paskaičiuojamas pagal skerspločių sumą ir po to tokiu pat intensyvumu paskaičiuojamas iškertamas tūris. Neatsižvelgiama, kad kirtimo intensyvumas pagal tūrį ir skerspločių sumą nesutampa; intensyvumas pagal tūrį visada bus mažesnis nei pagal skerspločių sumą.

Kalbant apie ugdomųjų kirtimų apimtį ateičiai, norime pabrėžti, kad tokių projektavimų pagrindu ir ateityje turėtų išlikti miškotvarkos projektas, o ne teoriniai skaičiavimai ar viršininų kabinetuose priimti sprendimai.

Tačiau kodėl šiandien kritikuojame miškotvarkos projektuose numatytas apimtis, matydami, kad jos yra per mažos? Ugdomųjų kirtimų apimčių projektavimo pagrindas yra taksatorių užfiksuotas medynų skalsumas ir vidutinis medžio skersmuo bei kompiuterinėje programoje nurodytas minimalus medynų skalsumas, kuriam esant projektuojami ugdomieji kirtimai. Žeminti minimalų skalsumą, tikintis, kad daugiau medynų pateks į ugdytinų sąrašą, jokių būdu negalima. Blieka vienintelis kelias – rimčiau kontroliuoti, kad taksatoriai teisingai nustatytų skalsumą lauko darbų metu (juk gali būti, kad kai kurios miškų urėdijos yra suinteresuotos mažesniu medynų skalsumu ir mažesnėmis ugdomųjų kirtimų apimtims). Jeigu taksatoriai nesugeba reikiamu tikslumu nustatyti medynų skalsumo, tai kaip tą padaryti galėtų kiti? Esant tokiai situacijai, stebina kai kurių autorių siūlymas atsisakyti taikomų gamyboje ugdomųjų kirtimų normatyvų ir grįžti prie skalsumo ne tik projektuojant, bet ir vykdant ugdomuosius kirtimus bei kontroliuojant jų kokybę. To, kaip netinkamo rodiklio, atsisakėme maždaug prieš 30 metų ir grįžti į praeitį būtų didelė klaida. □

Miškotyros mokslo pristatymas žiniasklaidai

Pažymint Tarptautinius miškų metus, Aplinkos ministerijos ir LAMMC filialo Miškų instituto iniciatyva rugsėjo 21 d. Girionyse, Miškų institute surengtoje pažintinėje konferencijoje „Darni miškininkystė: kaip saugoti ir naudoti Lietuvos miškus“ šalies žiniasklaidos atstovams, rašantiems gamtosaugine tematika, pristatyta Miškų instituto veikla, miškotyros mokslo naujovės bei mokslo darbų diegimas praktinėje miškininkystėje, išskylančios problemos. Apžvalginius teminius pranešimus padarė instituto direktorius prof. habil. dr. R. Ozolinčius, instituto skyrių vedėjai dr. V. Stakėnas, dr. V. Baliuckas, doc. dr. A. Gedminas, dr. L. Sadauskienė. Susipažinta su Miško augalų biotechnologijos (darbus pristatė doc. dr. (HP) S. Kuusienė) bei Miško apsaugos ir medžioklėtyros skyriaus laboratorijos (pristatė doc. dr. A. Gedminas) veikla, selekcinį sodmenų auginimu Dubravos EMM urėdijos medelyno šiltnamiuose (pristatė dr. (HP) A. Pliūra), miško sėklininkystę Dubravos medelyne (medelyno viršininkas J. Paičius).

Miškų instituto veikla ir miškotyros mokslas šiomet visuomenei buvo išsamiai pristatytas žurnale „Mokslas ir gyvenimas“ (2011 m. Nr. 8-9).

Ižanginiame pranešime „Tarptautiniai miškų metai: miškai ir žmonės“ Aplinkos ministerijos Miškų departamento Miškų ūkio plėtros skyriaus vedėjas dr. Nerijus Kupstaitis informavo, kad pasaulio miškai užima apie 4 mlrd. ha, arba apie 31 proc. mūsų Žemės ploto; 93 proc. miškų yra natūralūs (iš jų 36 proc. nepalieti žmogaus ūkinės veiklos) ir 7 proc. miškų – sodinti. Kasmet dėl įvairių ūkinių siekių, kitų priežasčių pasaulyje sumažėja po 5,6 mln. ha miškų, nors, pvz., Kinijoje kasmet įveisiama po 2,8 mln. ha naujų miškų, Europoje miškų plotai padidėja po 300 tūkst. ha. Lietuvoje beveik visi miškai yra palieti žmogaus ūkinės veiklos, kasmet jų plotas padidėja po 6-8 tūkst. ha.

Pranešėjas įvardino abipusę miško ir žmogaus sąlyčio svarbą: ką miškas duoda žmogui ir žmogus – miškui. Žmogaus įtaka gamtai ir miškui išaugo tiek, kad miš-

kas jau nebepajėgus „susitvarkyti pats“. Mūsų pareiga suvokti, kad miškas nėra begalinis, neišsemiamas gamtos aruodas, kad jį reikia saugoti, racionaliai naudoti.

Sužinoti Europos šalių visuomenės nuomonę apie miškus, jų vaidmenį kasdieniniame gyvenime 2003 m. buvo atlikta studija „Europiečiai ir jų miškai: ką europiečiai mano apie miškus ir darnų miškų ūkį?“ Norint atkreipti visuomenės dėmesį į miškus, jų problemas, šie metai paskelbti tarptautiniais miškų metais. Formuojant visuomenės požiūrį į miškus, nemažas vaidmuo tenka ir žiniasklaidai.

Miškų instituto direktorius prof. habil. dr. Remigijus Ozolinčius pranešime pažymėjo, jog instituto mokslininkai, ieškodami miško gyvenime dėsningumų, rengdami rekomendacijas, siūlymus gamybininkams miškininkams, kantriai metų metus triūsia miško „žaliosiose laboratorijose“

bei 5 tyrimo punktuose (Kuršių nerijoje, Labanore, Biržuose, Platieliuose, Varėnoje). Miškuose yra per 500 tyrimų objektų, kurių nemaža dalis po ranka – Dubravos EMM urėdijos miškuose. Atliekamas miškų monitoringas. Institutas dalyvauja verslą, mokslą ir studijas vienijančioje asociacijos „Slėnis Nemunas“ programoje, įvairiuose ES projektuose. Kitais metais Miškų institute planuojama surengti tarptautinį IUFRO kongresą. Aktyviai suktis verčia ir sunkmečiu sumažėjęs finansavimas mokslo institucijų veiklai, tiriamiesiems darbams. Mokslo darbuotojų atlyginimai tapo apie ketvirtadalį mažesni, palyginus su miškų urėdijose dirbančių specialistų miškininkų.

R. Ozolinčius pranešime taip pat apžvelgė klimato kaitos įtaką Lietuvos miškų ekosistemai, pastebimus pokyčius gamtoje. Lietuvoje ilgėja pavasario ir rudens laikotarpiai, gausėja kritulių, klimatas darosi jūrinis. Šis klimatas skatina geriau augti aukšto našumo pušynus, jie dažniau dera, tad pušų sėklų tikrai nestokosime. Lyginant fenologinius stebėjimus, pavasarį miškuose lazdynai pražysta žymiai anksčiau, negu prieš 30-40 metų. Bet klimato kaita neigiamai veikia skurdžius pušynus, skatina lapuočių plitimą eglynų augavietėse, plinta šiltesniems kraštams būdingos medžių ligos ir kenkėjai. Pvz., iš Balkanų, Makedonijos į Lietuvą atkeliausi keršakandė kasmet puola miestus ir pakeles puošiančius kaštonus.

Ekologijos skyriaus vedėjas dr. Vidas Stakėnas pranešime „Miškonauda ir biologinė įvairovė“ pabandė atsakyti į dažnai visuomenės ir žiniasklaidos užduodamą klausimą, kaip miške suderinti skirtingus siekius. Pasak pranešėjo, nustatant prio-

Dubravos girioje rezervatinę apyrbą pristato dr. V. Mikšys (kairėje)

ritetus, bandoma remtis įvairiais moksliniais tyrimais, bet siauros srities specialistai (miškininkai, ornitologai ar botanikai) stengiasi pakreipti tyrimus taip, kad jų analizuojama sritis būtų svarbesnė už kitas. Todėl dažnai laimi tas, kuris garsiau šaukia, yra apsukresnis, įtakingesnis, dėl ko priimami nesubalansuoti sprendimai. Ar tai neišvengiama?

Paskaičiuota, kad šalies miškuose medienos vertė sudaro tik 33,8 proc. bendros miškonaudos, apie 20 proc. miško vertės sudarytų anglies išlakų asimiliacija, 19,4 proc. – apsauginės ekosistemų funkcijos.

Daugelis jaunų gamtininkų pastaruoju metu biologinės įvairovės miškuose neišsivaizduoja be negyvos medienos (stuobrių, virtėlių, kelmų, krūvų šakų, kitų kirtimo liekanų) gausos. Kuo jos daugiau, tuo tariamai geriau gamtai, entomofaunai.

Miškų monitoringo tyrimais nustatyta, kad, pvz., Dubravos EMM urėdijos Vaišvydavo girininkijoje esančios rezervatinės apyrbės 1 ha miško susikaupia 157 m³ negyvos medienos (mortmasės), kurios 19,2 m³ (12,6 proc.) sudaro stuobriai, 135,9 m³ (86,1 proc.) – virtėliai, 1,9 m³ (1,2 proc.) – kelmai. Kituose šios girininkijos miškuose vidutiniškai 1 ha buvo 18,2 m³ negyvos medienos, kurios daugumą sudaro kelmai (11,1 m³) ir virtėliai (6,9 m³). Šiomet Ž. Preikšos atliktais tyrimais, brandžiuose plačialapiuose miškuose per 36 m³ negyvos medienos 1 ha sudarė virtėliai.

Be to, vien pušynuose į 1 ha nukrenta kasmet iki 4 tonų spyglių. O kiek dar į paklotę nukrenta vėjo nulaūžtų smulkių šakelių. Paskaičiuota: jeigu Lietuvos miškuose būtų vidutiniškai 10 m³/ha medžių mortmasės, per metus į atmosferą iš jos patektų apie 135 tūkst. t anglies išlakų; esant 40 m³/ha mortmasei, šalies miškai į atmosferą išlaisvintų per 0,5 mln. t anglies išlakų. Ar tai neskatina šiltnamio efekto miškuose, o kartu ir bendro klimato šiltėjimo, medynų kaitos?

Kokie galimi šios problemos sprendimo keliai. Pasak ekologo dr. V. Stakėno, reikalingas geresnis susikalbėjimas tarp skirtingų interesų ir siekių žmonių grupių, kartu nustatant prioritetus ir proporcijas tarp atskirų miškonaudos rūšių ir gamtosaugos. Tam ženkliai gali pasitarnauti ir žiniasklaida, bandydama suburti šias grupes subalansuotiems sprendimams, nesivaikant sensacijų. Reikia inici-

Nuo 1997 m. veistų įvairaus tankumo bandomųjų pušies ir eglės želdinių vertinimas Vaišvydavo girininkijoje

VACLOVO TREPENAČIO nuotrauka

juoti kompleksinę miškų tyrimo mokslo programą, kuri apimtų visus ekologinius, ekonominius bei socialinius miškonaudos aspektus. Daugiau dėmesio skirti visuomenės nuomonės formavimui bei informavimui.

Miško genetikos skyriaus vedėjas dr. Virgilijus Baliuckas pažymėjo, jog 1956 m. pradėtas miškininko Prano Džiaukšto medžių populiacijų tyrimas, kurį tęsė Vytautas Ramanauskas, kiti miško genetika ir selekcija susidomėję mokslininkai, išaugo į svarbią miškotyrų sritį, galinčią įtakoti miškų ateitį. Nuo 1962 m. pradėta sparčiai plėtoti miško selekcinė sėklininkystė, 1978 m. išskirta 18 miško medžių mikropopuliacijų, vykdyta medžių atranka, rūšių hibridizacija. Atliktas miško medžių bioekologinis kilmės rajonavimas. Pvz., išskirti pušies ir eglės 6 regionai, 4 – ąžuolo. Pasak genetiko, medžio savybės apie 20 proc. lemia genotipas ir 80 proc. – aplinka. Per sėklų generaciją pasiekiamas medžių 10-15 proc. tūrio padidėjimas. Medynų našumui didinti įveista 837 ha sėklinių plantacijų, apie 240 ha įvairių bandomųjų želdinių.

Pastaruoju metu daug dėmesio skiriama „euroamerikietiškos tuopos“ (*Populus deltoides* x *P. nigra*) hibridizacijai, taikant dauginimui šiuolaikines biotechnologijas. Instituto Miško augalų biotechnologijos laboratorijoje dr. Sigutė Kuusienė savo iniciatyva bando iš ūgliukų išauginti Stelmužės ąžuolo kloninių palikuonių.

Instituto genetikai siekia išsiauginti paprastojo uosio skiepinukus, kurie būtų atsparūs uosių džiūtį sukeliančiam patogenui *Chalara fraxima*, bei aklimatizuoti Lietuvos sąlygomis Europos treš-

nių populiacijų kolekciją, veisti trešnes želdiniuose.

Baltarusijoje iškertami beržynai paliekami savaime atželti, o Lietuvoje pastaruoju metu vis daugiau beržynų įveisiamas iš sėklų išaugintais sodinukais, daug dėmesio ir lėšų skiriama beržo sekcijai ir sėklininkystei plėtoti, tiriamas beržo medienos kietumas.

Žinoma, ir selekcinis medynas nėra apsaugotas nuo neigiamų aplinkos poveikių, ligų, kenkėjų. Pasak dr. Artūro Gedmino, nugraūžus vienais metais kenkėjams pušų spyglius, medžio augimas sustoja iki 6-erių metų.

Išvykoje į Dubravos girių instituto Miškininkystės skyriaus vedėjas dr. Virgilijus Mikšys kartu su Dubravos EMM urėdijos miškininkais pristatė mokslininkų „žaliąsias laboratorijas“ – Vaišvydavo girininkijoje nuo 1997 m. įveistus parodomuosius – bandomuosius ir mokymo želdinius (27 ha auga per 130 bandymų variantų 13 želdinių grupių). Toks želdinių kompleksas yra bene vienintelis Baltijos šalyse.

Dubravos girioje žurnalistus sudomino ir 1968 m. įsteigta 120 ha rezervatinė apyrbė, kurioje miškų monitoringo tikslais nevykdoma jokia ūkinė veikla. Rezervatiniame miške auga 33-38 m aukščio senpušės, kurių storiausia subrandino 8 m³ tūrį. Konferencijos dalyviai, pabandę apkabinti rankomis jos perimetrą, pajuto medžio didybę.

Vaišvydavo girininkijos poilsiavietėje prie laužo aptarti patirti išpūdžiai, atsakyta į žurnalistų klausimus.

MG inf.

Žemės ir miškų ūkis – biomasės energijai

Bioakuras – geriausia ir pigiausia alternatyva dideliame gamtinių dujų importui, – sako Lietuvos biomasės energetikos asociacijos prezidentas Remigijus Lapinskas.

Energijos gamybos iš biomasės nauda – tai energetinis ir ekologinis saugumas, ekonominė ir socialinė nauda, eksporto – importo balansas bei šalies regioninis vystymasis. Tačiau svarbiausia tai, kad tradicinės energijos gamybos metu į atmosferą išmetami teršalai sudaro didžiąją visų emisijų į atmosferą dalį. Todėl neatsitiktinai visas civilizuotas pasaulis, kuriame – ir Europos sąjungos šalys, vis daugiau dėmesio skiria ekologiško, minimaliai atmosferą teršiančio kuro iš biologinių žaliavų gamybai ir panaudojimui.

Dabar Lietuvoje iš atsinaujinančių energijos išteklių pagaminama 15 proc. visos energijos, tačiau ES direktyva 2009/28/EB įpareigoja Lietuvą iki 2020 m. šį rodiklį padidinti iki 23 proc. Neseniai LR Seimo iniciatyvinė grupė raštu kreipėsi į šalies premjerą Andrių Kubilių, kad jis įvertintų energijos gamybos iš atsinaujinančių šaltinių padėtį ir plėtros būtinybę.

Šiame Europos sąjungos ir mūsų šalies kontekste LAMMC Miškų institutas, Lietuvos mokslų akademija ir Žemės ūkio ministerija spalio 4 d. Mokslų akademijoje organizavo konferenciją „Žemės ir miškų ūkis – biomasės energijai“, kurioje dalyvavo šių institucijų, asociacijos „Slėnis Nemunas“, Generalinės miškų urėdijos ir kitų šalies miškų urėdijų, asociacijos „Litbioma“, Lietuvos energetikos instituto atstovai.

Biomasė – „Slėnio Nemunas“ programoje

Integruoto mokslo, studijų ir verslo centro (slėnio) NEMUNAS direktorius LMA tikrasis narys prof. Albinas Kusta supažindino su biomasės energetikos sprendimo būdais „Slėnyje Nemunas“ bei su šio slėnio vystymosi perspektyvomis.

Numatoma, kad per 10 metų KTPC ir verslo inkubatoriuje įsikurs per 40 smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų, veiks 10 Slėnio pagrindu susikūrusių naujų žinių imnių įmonių, 40 įmonių bus pasinaudojusios inovacijų paramos paslaugomis. Didelis dėmesys bus skiriamas studijų programų kūrimui ir atnaujinimui, mokslininkų ir ty-

JŪRATĖ REČIŪNIENĖ – KUUSIENĖ

rėjų rengimui pagal neformaliojo švietimo programas, dėstytojų stažuotėms užsienio universitetuose ir mokslo centruose.

UAB „Euromedieną“, padėdama plėtoti modernios miškų biotechnologijos mokslinius tyrimus ir juos taikyti biomasės gausinimui, įrengs laboratorijas, kuriose kartu su Aleksandro Stulginskio universitetu ir LAMMC mokslininkais bus atliekami medžių klonavimo bandymai, vykdomas platesnio masto labai našių medžių veislių klonavimas.

Klonuotais sodinukais, paaugintais medelyne, bus apsodinami žemdirbystei nenaudojami žemės plotai.

Pagrindinė problema – įrenginių trūkumas

Lietuvos biomasės energetikos asociacijos prezidentas Remigijus Lapinskas pranešime sakė, jog, pagal Nacionalinį AEI planą, 2020 m. energijos iš kietos biomasės bus gaminama 973 ktnė (iš jų: šiaudų galima panaudoti apie 2,4 mln. t/m, kurių energetinis potencialas – apie 840 ktnė). Biokuro iš malkinės medienos per metus galima būtų pagaminti 3218000 ktm (565000 tne), medžio pramonės atliekų – 1627000 ktm (283000 tne). Miško kirtimo atliekų panaudojame tik 10 proc., todėl būtina miško mobilizavimo finansavimo programa.

Pranešėjas sakė, jog ateityje geras perspektyvas turės gluosnių ir hibridinių drebulių energetinės plantacijos. Šalyje

dabar yra apie 170000 ha nenaudojamos žemės, todėl vizija – apsodinti energetinėmis plantacijomis apie 11 000 ha nėra nei labai ambicinga, nei nereali.

Kol kas dar visiškai neįvertintas biomasės iš kelmų potencialas, t.y. 1691900 ktm.

Pagrindinė CŠT sektoriaus problema, anot R. Lapinsko, dėl kurios ypač lėtai plečiamas biomasės naudojimas, – energijos gamybos iš biomasės įrenginių trūkumas. Ir tai galima išspręsti, tik investuojant į naujus galingus (322 MW elektrinės galios) pajėgumus. Siektinas ir galbūt pasiekiamas rezultatas būtų apie 70 proc. centralizuotos šilumos ir dalis elektros energijos iš biomasės.

Biomasės turi būti daug, sąnaudų – mažai

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro direktorius, LMA tikrasis narys, prof. Zenonas Dabkevičius, skaitydamas kartu su Žydrė Kadžiulienė ir Vita Tilvikiene parengtą pranešimą „Žemės ūkio augalų biomasė ir jos panaudojimo perspektyvos“ pabrėžė, jog būtinos sąlygos efektyviam energinių augalų auginimui yra mažos energijos sąnaudos šiai veiklai: augalų auginimui (nekasmetinė sėja, mažai trąšų, paprasta priežiūra); derliaus derojimui; produkcijos saugojimui; perdirbimui; atliekų utilizavimui.

Perspektyvą turės tik augalai, kurių biomasės derlius bus gausus bei perdirbimui optimali cheminė sudėtis, be to, iš jų turės būti pagaminama santykinai daug energijos.

Biokuroi smulkinamos miško kirtimo atliekos

Diskusija, kiek apsimokės

Energetinė karklų plantacija

Biomasė iš kirtimų

LAMMC Miškų instituto mokslininkas dr. Marius Aleinikovas konferencijos dalyviams pateikė tokius duomenis: šalies miškuose yra sukaupta 81,6 proc. visos biomasės, žemės ūkio naudmenose – 9,7 proc., pelkėse – 7,9 proc., vandens telkiniuose – 0,3-0,4 proc.

Valstybinės miškų tarnybos duomenimis, kirtavietėse potencialiai susidaro apie 2,5 mln. m³ kirtimo atliekų (šakų, viršūnių, kelmų ir šaknų). Iš jų energijai gaminti dėl biologinės įvairovės užtikrinimo, gamtosauginių reikalavimų ir technologinių eksploatacijos aspektų galima panaudoti tik apie 750 000 m³. 2010 m. miškų urėdijos jų pardavė apie 75 000 m³.

Nacionalinės miškų ūkio sektoriaus plėtros programos projekte planuojama iki 2025 m. padidinti medienos panaudojimo biokurui apimtis iki 500 000 m³. Kiek kirtimo atliekų sugaminama privačiuose miškuose, tiksliai nežinoma, tačiau kiekiai nėra dideli. Jų naudojimą stabdo ekonominiai bei organizaciniai veiksniai.

Kasmet ugdymo kirtimais valstybinuose miškuose iškertama apie 120 tūkst. m³ nelikvidinės medienos. Panašų kiekį galima iškirsti ir iš privačių miškų. Mediena iš jaunuolynų ugdymo Lietuvoje skiedrų gamybai dėl didelės gamybos savikainos bei ekologinių priežasčių nėra naudojama. Mat, skiedrų gamyba iš jaunuolynų ugdymo yra brangiausia: smulkių medelių iškirtimas bei sukravimas užima daug laiko, o medienos pagaminama mažai.

Pranešėjas sakė, jog Suomijoje taikomos subsidijos ruošiant skiedras iš smulkių medelių, iškirstų ugdant jaunuolynus.

Kitas biokuro iš medienos šaltinis, pasak M. Alenikovo, – baltalksnynai. Jų mūsų šalyje yra beveik 130 000 ha,

bendras tūris – 20 mln. m³: nuosavybės teisių atstatymui rezervuotuose miškuose – 67 proc., privačiuose – 23 proc., valstybiniuose – 10 proc. viso baltalksnynų tūrio. Potencialių baltalksnynų medienos išteklių, naudotinių medienos kurui, kiekis siekia beveik 8 mln. m³. Šių medžių minimalus kirtimo amžius valstybiniuose III ir IV gr. miškuose – 31 metai, privačiuose – baltalksnynams, blindynams, gluosnynams ir gryniems drebulynams kirtimo amžius IV grupės miškuose nenustatomas.

Potencialus šaltinis – energetinės plantacijos

Energetinėse plantacijose auginami medžiai ir krūmai turi labai gerai prigyti, dauginant vegetatyviniu būdu, produkuoti daug biomasės, ilgai išlaikyti atžėlimo pajėgumą, jauname amžiuje greitai augti, būti atsparūs kenkėjams ir ligoms bei nepalankiems abiotiniams veiksniams, visų pirma, šalnums.

Europoje plačiausiai energetinių plantacijų veisimui naudojami karklai ir gluosniai (*Salix gentis*). Labiausiai gamybinėse plantacijose paplitusio karklo žilvičio metinis produktyvumas yra apie 10-12 t/ha sausos biomasės.

Siekiant padidinti atsinaujinančių energijos šaltinių išteklius, Lietuvoje numatoma auginti greitai augančias drebulės plantaciniuose želdiniuose. Jiems įrengti, kaip ir trumpos apyvartos energetiniams želdiniams, teikiama ES parama.

2010 m. Lietuvoje augo apie 800 ha energetinių plantacijų. Siekiama, kad iki 2015 m. šalyje būtų įveista 11,5 tūkst. ha energetinių plantacijų ir iš jų pagaminta 45 000 tne biomasės, o iki 2025 – 17,5 tūkst. ha plantacijų ir iš jų pagaminta 70 000 tne biomasės.

Biomasės ir anglies mišiniai

Tyrimai rodo, kad, anglimi kūrenamų elektrinių pritaikymas biomasės ir anglies mišinių deginimui yra mažiausiai rizikinga, pigiausia ir efektyviausia pasirinktis, ypač tiesioginio mišinių deginimo atveju – tokią išvadą pateikė Eugenijus Perednis, Lietuvos energetikos instituto atstovas. Tiesioginis biomasės mišinių deginimas yra mažiausių investicijų reikalaujantis, paprasčiausias ir dažniausiai taikomas būdas.

Pritaikant veikiančią jėgainę biomasės mišinių deginimui, būtina iš esmės pertvarkyti kuro priėmimo, sandėliavimo, išankstinio paruošimo ir padavimo į katilų sistemas.

Tačiau biomasės mišinių deginimas yra susijęs su padidintu šlakavimosi, šilumos mainų paviršių užteršimo ir korozijos pavojumi, todėl pritaikant veikiančią jėgainę biomasės mišinių deginimui, būtina tinkamai priderinti jėgainės infrastruktūros pakeitimus.

Gluosniai auga kurui ir pynimui

Po pranešimų ir diskusijų antrojoje dalyje konferencijos dalyviai apžiūrėjo Lietuvos žemdirbystės instituto Vokės filiale įrengtus lauko bandymus. Pirmasis pademonstruotas bandymas – skirtingos žemėnaudos ir renatūralizacijos tyrimas, įrengtas 1995 m., ir akivaizdžiai parodantis, jog Vilniaus krašte dirvožemiai yra nederlingi ir užsiimti tradicine žemdirbyste čia neapsimoka.

Kiti du bandymai – gluosnių (*Salix viminalis* L.) auginimas kurui priesmėlio dirvožemyje bei gluosnių (*Salix Purpurea* L.) auginimas vytelėms.

UAB „Rennergija“ atstovas Sigitas Morkūnas pakvietė apžiūrėti jų bendrovės 2010 m. privačioje žemėje įveistą 3 ha plantaciją. Už įveisimą savinin-

kas gavo ES struktūrinių fondų paramą (bendrovė padėjo šią paraišką paruošti) – 70 proc. tinkamų finansuoti lėšų, nes plotas yra mažiau palankioje ūkininkauti teritorijoje, be to, savininkas yra jaunas ūkininkas iki 40-ies metų. Jei atmetume dvi pastarąsias aplinkybes, kompensuojama būtų 50 proc. tinkamų finansuoti lėšų. Be to, ūkininkas kasmet gauna 500 Lt už 1 ha išmokų. Praėjusią žiemą gluosniai buvo nupjauti, dabar jų pirmamečiai ūgliai tinka sodmenims daryti. Ūkininkas, padedamas „Renergijos“ specialistų, tikisi čia išauginti motininę plantaciją. S. Morkūnas trumpai papasakojo, kad bendrovė, veikianti nuo 2005 m., dabar turi įveisusi apie 150 ha energetinių gluosnių plantacijų. Taip pat teikia paslaugas ūkininkams ir kitiems privačios žemės savininkams, konsultuoja dėl ES paramos gluosnių įveisimui gavimo, parduoda sodinukus, pataria žemės įdirbimo klausimais, gali pasodinti ir prižiūrėti plantacijas.

Būtinios dotacijos derliaus nuėmimo mechanizmams. Tačiau auginant energetines plantacijas yra ir problemų. Viena iš jų ta, kad įveisimas – remiamas, o derliaus nuėmimas – ne. Gi mechanizmai

plantacijų medžiams nupjauti labai brangūs, rankų darbas – taip pat brangus ir nespirtus. Kad ūkininkui ar kitam žemės savininkui, pasisamdžiusiam firmą gluosnių plantacijai įveisti, prižiūrėti ir nupjauti, tai būtų pelninga, būtina parama ne tik plantacijų įveisimui, bet ir nupjovimui. Kai kuriems konferencijos dalyviams kilo klausimas, kodėl valstybė turi remti privačias firmas?

Ir man toks klausimas pradžioje kilo. Bet pasvarčiusi, ar veisčiau gluosnių plantaciją savo žemėje (ji yra palankia-me ūkininkauti regione, o aš nesu jaunoji ūkininkė, todėl galėčiau tikėtis paramos tik 50 proc. tinkamų finansuoti lėšų), nutariau, kad neveisčiau, nes nežinia, kaip vėliau tektų tuos gluosnius nupjauti ir kiek iš to daugiau pajamų. Tad vietoj žaliavos biokurui kol kas lai auga joje žemės ūkio augalai.

Šaltinis – plyno kirtimo biržės

Pamatyti, kaip smulkinamas iš plyno kirtimo atliekų pagamintas biokuras, kai kurie konferencijos dalyviai turėjo progos pirmą kartą, ir jiems tai paliko įspūdį.

Trakų miškų urėdijos Žeronių girininkijoje atlikus 1 ha plyno kirtimo, iš-

kirsta 275 m³ apvaliosios medienos, pagaminta 50 m³ tinkančios kuro gamybai biomasės. Kaip papasakojo Trakų miškų urėdo pavaduotojas Dainius Taukis ir Žeronių girininkas Alvydas Adomavičius, kirtimo atliekas šioje kirtavietėje sudarė kelmų antžeminės dalys, nuopjovos, susmulkinta pjūvių mediena, viršūnės, šakos, smulkių medžių bei trako medžių ir krūmų stiebai.

Biržė kirsta valksmomis, biomasė ruošta prie valksmų volais ir krūvelėmis. Birželį biomasę su medveže „Valmet“ ištraukė rangovas UAB „Vylida“.

Kirtimo atliekos prieš smulkinimą sandėliuojamos 2-3 mėnesius, kad būtų kaloringesnės. Biomasę nupirko ir tą dieną, kai lankėmės biržėje, ją sava technika smulkino UAB „Bionovus“.

Trakų miškų urėdija pagamina apie 5800 m³ kirtimo atliekų. Dabar yra pagaminta apie 600 m³.

Miškininkų paklausiau, kaip jie vertina galimybę biokurui ruošti jaunuolynų ugdymo atliekas. „Palikime tai ateičiai – imlu darbo, brangu, o produkcijos mažai. Pagrindinis šaltinis biokurui ruošti kol kas yra plyni kirtimai“, – sakė gamybininkai. □

LIKMERĖ

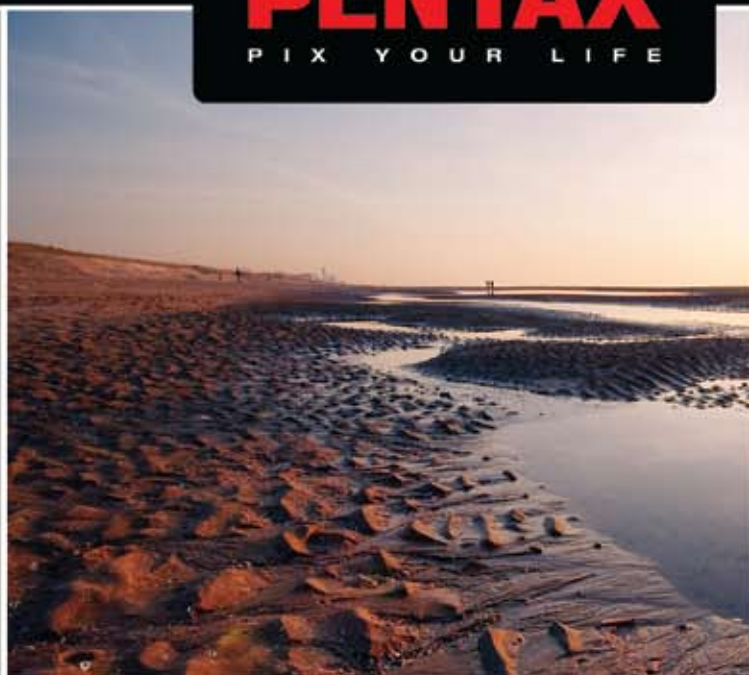
DIDELIAIS KIEKIAIS

superkame beržo ir juodalksnio rąstus nuo 14 cm skersmens

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete: www.likmere.lt
telefonu: +370 340 60054
el. paštu: info@likmere.lt

PENTAX

PIX YOUR LIFE

Optio WG-1
799,-
Optio WG-1 GPS
999,-

Optio WG-1 GPS Optio WG-1

ATSPARŪS:

- VANDENIUI - fotografavimas po vandeniu iki 10 metrų gilyje
- SMŪGIAMS - iki 1,5 metrų aukščio
- ŠALČIUI - iki 10 laipsnių temperatūroje
- Spaudimui ir dulkėms

14.1 MLK. VAIZDO TAŠKŲ	5x OPTINIS PRIARTINIMAS	iki 10m FOTOGRAFAVIMAS PO VANDENIU	ATSPARUS SMŪGIAMS	GPS NAVIGACINĖ SISTEMA
-------------------------------------	--------------------------------------	---	----------------------	------------------------------

Vilniuje: Švitrigailos 11B, tel. (8 5) 2394 130
Kaune: Savanorių pr. 363, tel. (8 37) 711 296
Klaipėdoje: Liepų g. 24, tel. (8 46) 310 018

VILBRA FOTO

Rekreacinių ir gamtosauginių projektų įgyvendinimas, įsisavinant ES paramą

VILIŪNĖ NAURECKAITĖ

Valstybinio miškotvarkos instituto
Kraštotvarkos skyriaus vedėja

RAIMUNDAS PELECKAS

Generalinės miškų urėdijos
Miško atkūrimo ir apsaugos skyriaus
vyriausiasis specialistas

Dar neseniai miško rekreacinės infrastruktūros kūrimas ir gamtosauginių priemonių vykdymas valstybiniuose miškuose buvo priklausomas nuo miškų urėdijų vadovų geranoriškumo, iniciatyvos ir finansinių išteklių. Dabar valstybinių miškų valdytojai turi geras galimybes plėsti, įrengti ir atnaujinti miškų rekreacinę infrastruktūrą miško lankytojų poreikiams bei vykdyti gamtosaugos objektų aplinkos tvarkymo ir apsaugos darbus, pasinaudodami Europos Sąjungos parama, kurios vienas iš tikslų – miškų rekreacinių ir ekologinių funkcijų atkūrimas, išsaugojimas ir plėtra. Kokia ši patirtis?

Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programos priemonei „Pelno nesiekiančios investicijos miškuose“ skirtas 34528 tūkst. Lt finansavimas. Finansinio laikotarpio pradžioje priemonė neatrodė būianti itin patraukli. 2009 m. atlikus kai kuriuos esminius pataisymus Programoje ir apsisprendus rekreacinės paskirties miško infrastruktūros objektų įrengimą ir gerinimą remti ne tik II B (rekreaciniuose), bet ir III (apsauginiuose) bei IV (ūkiniuose) miškų grupių miškuose, reikalai pajudėjo. 2010 m. paskelbus paraiškų priėmimą ištisus metus, tikėtasi dar didesnio paraiškų antplūdžio, bet taip neįvyko – matyt, pareiškėjų planus pakoregavo ekonominė krizė. Tačiau 2011 m. pareiškėjų aktyvumas jau viršijo visus lūkesčius – pateikta projektų sumai, sudarančiai kone pusę viso Priemonės biudžeto. Priemonės patrauklumui kelio neužkirto ir 2011 m. pradžioje atsiradusi naujovė – nustatyti rekreacinės infrastruktūros įrengimo didžiausieji įkainiai, siekiant apriboti itin prabangių, sudėtingų objektų (kurių būtinumas yra abejotinas) įrengimą miškuose ir išvengti pareiškėjų (ypač privačių miškų savininkų) prašomos nepagrįstai didelės finansinės paramos kai kuriems darbams, prekėms ar paslaugoms pirkti.

Kaip sekėsi miškų urėdijoms siekti Europos Sąjungos paramos, atkuriant, saugant ir plėtojant miškų ekologines ir rekreacines funkcijas? 2008 m. paraiškas pateikė vos kelios miškų urėdijos, paramos gavėjomis patvirtintos tik dvi 340 tūkst. Lt sumai. Pagyvėjimas atsirado 2009 m., įteisinus para-

mos galimybes ir ūkiniuose miškuose: patvirtintos 6-ių miškų urėdijų paraiškos 848 tūkst. Lt sumai. 2010 m. dėl ES paramos nesikreipė nė viena miškų urėdija, nors paraiškos ir buvo priimanamos visus metus – iš tikrųjų tais metais vyko intensyvūs paruošiamieji (projektavimo) darbai. Tai, kad į Generalinės miškų urėdijos raginimus aktyviau siekti ES paramos vis dėlto buvo įsiklausyta, galima matyti iš 2011 m. statistikos, kuomet jau net 14 miškų urėdijų susidomėjo minėtąja priemone, o jų prašoma paramos suma sudarė 3125 tūkst. Lt. Išaugusį interesą vykdyti Priemonėje remiamas veiklas įrodo ir tai, kad Valstybinio miškotvarkos instituto (VMI) Kraštotvarkos skyriaus specialistai vien vidinės miškotvarkos projektų papildymų per 2010 m. ir 2011 m. I pusmetį parengė 13 (dar 2 projektai yra rengimo stadijoje). Iš miškų urėdijų sąrašo norėtusi išskirti keturias – Telšių, Šiaulių, Prienų ir Kuršėnų, kurios jau spėjo pateikti net po dvi paraiškas solidžių rekreacinių projektų

Rodikliai	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2008-2011 m.
Surinkta paraiškų, vnt.	11	44	23	74	152
Prašoma paramos suma, tūkst. Lt	2029	10593	5856	17208	35686
Patvirtinta paraiškų, vnt.	6	27	14	-	47
Patvirtinta paramos suma, tūkst. Lt	1074	5330	3179	-	9583
Išmokėta paramos suma, tūkst. Lt	0	189	2263	-	2452

Šaltinis: www.nma.lt

JURATĖS REČIŪNĖNĖS – KUUSIENĖS NUOTRAUKOS

įgyvendinimui pagal minėtąją priemonę ir kurios puoselėja ambicingus planus ir ateityje įgyvendinti vertingus visuomenės projektus.

2012 m. įgyvendinti projektus pasitelkdamas ES paramą norėtų 17 miškų urėdijų 3,2 mln. Lt sumai, 2013 m. – dar 14 miškų urėdijų 2,5 mln. Lt sumai. Deja, neoficialiais duomenimis, Priemonės biudžete likusiems dvejiems metams tebėra likę apie 6 mln. Lt. Jeigu nebus skirtas papildomas finansavimas iš kitų mažiau patrauklių Programos priemonių, jau nuo kitų metų miškų urėdijų viltys pretenduoti į ES paramą sumažės iki minimumo, kadangi kaip ir kitose priemonėse, taip ir šioje, pirmumo vertinimo rodikliai vienareikšmiškai palankesni pareiškėjams – privatiems miško savininkams. Ar rekreaciniai ir gamtosauuginiai projektai bus remiami kitame – 2014-2020 m. finansiniame periode? Ko gero, turėtų būti ir toliau remiami, nes miškų socialinės ir ekologinės funkcijos visuomenėje įgauna vis didesnę dėmesį – tiek šalies, tiek ir Europiniame kontekste.

Apskritai miškų urėdijų aktyvumas teikiant paraiškas pagal analizuojamą Priemonę vertintinas patenkinamai. Šiandien gamtosauuginiai projektai dar nėra itin populiarūs, jie aktualesni tik valdytojams, vykdančioms atitinkamas priemones pagal patvirtintus gamtotvarkos planus „Natura 2000“ teritorijose. Tačiau miškų pritaikymo pažintinėms ir rekreacinėms reikmėms didesnę ar mažesnę patirtį ir įdirbį turi visos miškų urėdijos. Rekreacinė įranga nepasižymi ilgaamžiškumu, net jeigu ir nėra intensyviai naudojami. Todėl įrangos atnaujinimas turėtų būti viena iš prioritetinių veiklos sričių, užtikrinant patogų, saugų, turiningą ir įdomų miškų lankymą.

Kita vertus, galima išskirti ir objektyvius miškų urėdijų aktyvumą ribojančius ar kreipimus dėl ES paramos atidėjimus lemiančius veiksniai: pvz., nemažai miškų urėdijų diegė brangias antžemines automatines miško gaisrų aptikimo sistemas, o ekonominės recesijos laikotarpiu finansiniai klausimai buvo ypač jautrūs; miškų urėdijoms, siekiančioms paramos rekreacinės inf-

rastruktūros įrangai ir gerinimui ir dar neturinčioms rekreacinio miškų sutvarkymo schemas (ji kaip vidinės miškotvarkos projekto dalis atsirado tik nuo 2006 m.), privalu organizuoti vidinės miškotvarkos projekto tikslinimą, užimančią nemažai laiko; rekreacijos ir gamtosaugos objektų aplinkos tvarkymo ir apsaugos darbai, kuriems prašoma paramos, taip pat turi būti numatyti vidinės miškotvarkos projekte; techninių projektų rengimas taip pat nėra vienadienis rūpestis, o ir juos rengiančių profesionalių specialistų šiandien labai trūksta.

Viešo naudojimo rekreacinės miško infrastruktūros objektų įrengimas ir gerinimas – numatytų rekreacinių takų, lieptų, laiptelių, apžvalgos aikštelių, pavėsinių, suolų, stalų, laužaviečių, šiukšlių dėžių, lauko tualetų, užtvarų, informacinių stendų, žemėlapių, rodyklių, ženklų, skulptūrų, transporto priemonių statymo vietų, persirengimo kabinų įrengimas ir gerinimas – populiariausios prašomos paramos priemonės. Šių investicijų projektavimo darbuose aktyviai dalyvauja ir VMI Kraštotvarkos skyriaus specialistai.

Kraštotvarkos skyrius iki šios dienos yra parengęs gamtosauuginių priemonių planus 16-ai miškų urėdijų ir rekreacinio sutvarkymo schemas 19-ai urėdijų (tai yra sudėtinės specializuotos vidinės miškotvarkos projekto dalys). Dar 5-ioms miškų urėdijoms minėti planai yra baigiami rengti, 4-ioms – pradami rengti. Tai projektavimo medžiaga, kuria vadovaudamiesi miškų urėdijų miškininkai gali rengti paraiškas ES paramai gauti. 13 miškų urėdijų, kurios dar neturi specializuotą vidinės miškotvarkos projekto dalių, papildomai kreipėsi į VMI dėl rekreacinės infrastruktūros projektavimo, siekiant patikslinti dar galiojančius vidinės miškotvarkos projektus (žr. pav.).

Priimdami sprendimus dėl konkrečių objektų parinkimo, miškotvarkininkai kartu su miškų urėdijų specialistais atsargiau planavo naujų rekreacinių objektų plėtrą, o didesnę dėmesį skyrė jau esamų objektų plėtimui, rekonstrukcijai, esančios rekreacinės įrangos atnaujinimui ir tobulinimui (pvz., Klebonišio pėsčių-

Norētusi atkreipti dēmesī, kad miškininkai per mažai domisi viena iš remiamų veiklos rūšių – pamiškių formavimu. Ši priemonė turėtų didinti miško atsparumą neigiamam vėjo poveikiui ir sudaryti tinkamą gyvenamąją aplinką įvairių rūšių augalams ir gyvūnams. Dar viena nepopuliari veiklos sritis valstybinių miškų valdytojų paraiškose – iki 300 m² ploto kūdrų įrengimas ir atnaujinimas. Privatūs miško savininkai savo projektuose neretai numato įsirengti kūdrą kaip vandens telkinį, padidinanti poilsia-

Manome, kad Priemonėje daugelis remiamų veiklos sričių – gamtotvarkinių priemonių vykdymas, prižiūrimų rekreacinių objektų rekreacinės įrangos, informacinių priemonių miške atnaujinimas ir tobulinimas, aplinkos sutvarkymo ir apsaugos darbai, gamtosauuginės ir kitos priemonės – yra ar turėtų būti aktualios visų miškininkų veikloje. Estetinė ar visuomeninė miškų nauda ne visada gali būti pamatuojama ekonominiais svertais, tačiau žmogui ji labai reikalinga. Todėl ragintume visus miškininkus būti kūrybingais ir kiekvienam lankytoji svertingai atverti duris į miško pažinimą. □

Vilkaviškis, mob. tel.: +370 656 74 003, +370 670 64 115, el. p. uabsegris@zebra.lt

LIFORĖ

TECHNIKA

- Naujas miško technikos vardas **KOMATSU**
- Pirmosios medkirtės su „žaliu“ varikliu jau Lietuvoje
- Plazminis metalų (iki 35 mm) pjovimas, precizinis siūlių paruošimas ir metalų suvirinimo darbai. Paslaugas atliekame ir miško sąlygomis

LIFORĖ
TECHNIKA

UAB „Liforė technika“ • S. Dariaus ir S. Girėno str. 99 • LT-02189 Vilnius • Lietuva / Lithuania
Tel.: +37052602059 • Faks.: +37052602062 • Email.: info@lifore.lt • www.liforetechnika.lt

Kad vietoj išdžiūvusių uosių oštų ažuolai

VACLOVAS TREPĖNAITIS

Žagarės ažuolai

Investicijos į Joniškio krašto miškų atkūrimą

Joniškio miškų urėdijos valdomuose per 19 tūkst. ha įvairiarūšiuose miškuose nuo 2009 m. kasmet pagrindinio naudojimo kirtimais iškertama po 215 ha brandžių medynų. Siekiant savaiminio atžėlimo, po 50-60 ha medynų (apie 19 proc.) kasmet iškertama neplynais kirtimais, kurie labiau praktikuojami Beržėnų, Skaistgirio bei Žagarės girininkijose. Šį rudenį Beržėnų girininkija buvo pristatyta šiųmečio LMS konkurso, renkant geriausią neplynus kirtimus praktikuojančią girininkiją Šiaulių regione, apžiūrai. Joniškio miškus gerokai praretino 2005 m. pradžioje praužęs viesulas „Ervinas“ bei nuo 2006 m. išplitusi uosių džiūtis, ypač pažeidusi Joniškio, Satkūnų girininkijose augusius uosynus. Daugumą jų teko kirsti plynais sanitariniais kirtimais.

Urėdijos specialistų teigimu, neplynų kirtimų pasirinkimą bei plotą šio krašto miškuose riboja vyraujančios šlapios augavietės, derlinguose dirvožemiuose dėl gausiai želiančio trako sunkiai vykstantis savaiminis atžėlimas ir stygius perspektyvus pomiškio.

Siekdami atkurti buvusius medynus, joniškiečiai kirtavietėse veisia mišrius eglių, ažuolų, beržų, liepų, klevų, juodalksnių želdinius. Pernai miško atkūrimui urėdija skyrė 314,6 tūkst. litų, šiemet planuoja tam išleisti 330 tūkst. litų. Iš šių lėšų pernai skirta 76,8 tūkst. litų Ažuolynų atkūrimo valstybiniuose miškuose programos priemonių įgyvendinimui.

Šiemet urėdija taip pat investavo 43,2 tūkst. litų renovuoti medelyno administracinį pastatą ir apie 70 tūkst. litų –

Beržėnų girininkijos sodybą. Medelyne plečiamas miško sodmenų asortimentas, jų laistymui iškasta 20 arų 4-5 m gylio kūdra. Rezultatas: šiemet atkurta 263,9 ha miškų – 121,8 ha želdiniais ir 142,1 ha žėliniais, iš jų 36,4 ha atkurta mišriu būdu. Taip pat įveista 6 ha naujo miško.

Programinė ažuolynų plėtros vizija

Pastaruoju metu šalyje ažuolynai užima tik 2 proc. visų miškų ploto (40,8 tūkst. ha). Pagal 2006 m. miškotvarkos duomenis, Joniškio urėdijos miškuose esama tik 105 ha ažuolynų bei 2029 ha įvairiarūšių medynų su ažuolų priemaiša (iš jų 877 ha yra jaunuolynai iki 20 metų amžiaus). Ažuolų daugiau matosi Žagarės, Skaistgirio bei Joniškio girininkijų miškuose. Užtat 2007 m. miškotvarkos duomenimis, šioje urėdijoje yra 12 172 ha miško žemės arba per 66 proc. augaviečių, tinkamų ateityje auginti ažuolynus. Pagal aplinkos ministro 2005 m. patvirtintą Ažuolynų atkūrimo programą šios urėdijos valdomuose miškuose būtų tikslinga ažuolynus auginti 2200 ha miško žemių plote.

Ažuolynų atkūrimo praktikos realybė

Pasak urėdijos miško želdinimo ir apsaugos inžinieriaus Egidijaus Čepulio, šio krašto miškuose ažuolynų atkūrimą apsunkina kelios priežastys. Daugumoje ažuolams auginti tinkamų augaviečių nuo senų laikų žėlė uosiai, auga kitų lapuočių rūšių medynai, kurių didelė dalis dar nepasiekusi kirtimo amžiaus ir iki numatytų programos įgyvendinimo 2021 metų nebus kertami. Kasmet kartu su džiūstančiais uosiais plynai iškertama tik po 20-50 ha

medynų. Todėl reali ažuolynų plėtra kasmet galėtų būti apie 35-40 ha, tokiame šių želdinių plotui būtų įmanoma užtikrinti tinkamą priežiūrą bei apsaugą nuo žvėrių.

Joniškio miškuose sunkiai vyksta savaiminis ažuolų atžėlimas: per mažai medynuose yra ažuolų, kad galėtų jie saviame atsikurti iš sudygusių gilių; giles bei sudygusius ažuoliukus sunaikina peliniai graužikai bei šernai; vėliau derlingose augavietėse ažuolo savaiminukus greitai nustumia gausiai želianti žolių augmenija bei krūmai; paaugusius medelius nuolat žaloja elniniai žvėrys, kurių skaičius daugelyje miškų ženkliai viršija leistiną limitą. Todėl praktiškai ugdymo kirtimais kasmet bandoma atkurti tik po 1 ha savaiminio ažuolyno. Deja, ir čia iškyla pavojus, kad šiais kirtimais atidengtus savaiminius ažuoliukus aptiks žiemą žvėrys ir pažeis.

Dėl žvėrių pakenkimų iki mūsų dienų išliko tik keletas tarybiniais metais veistų nedidelių ažuolo želdinių sklypų Joniškio girininkijos Kepalių ir Daunoravos miškuose. Todėl iki 2005 m. Joniškio miškų urėdijoje grynų ažuolo želdinių sodinta taip pat labai nedaug, o mišrių su ažuolu želdinių kasmet buvo pasodinama vidutiniškai apie 20 ha (ažuolo sodmenys jų rūšinėje sudėtyje dažniausiai sudarydavo tik 10-20 proc.). Nuo 2006 m. girininkijos įveisė 17,8 ha želdinių, kur ažuolas yra vyraujanti rūšis, bei 243,7 ha mišrių želdinių, kur rūšinėje sudėtyje ažuolas sudaro ne mažiau 30 proc. Pernai želdiniai su ažuolu rūšinėje sudėtyje sudarė 26,2 proc. bendro želdiniais atkurto ploto (ažuolo želdinių 1 ha įveisimo vidutinės sąnaudos buvo 1950 Lt).

Veisdami mišrius su ąžuolu želdinius, joniškiečiai sodina 1 ha apie 1000 ąžuoliukų, o kad ąžuolas būtų vyraujanti rūšis – 3300 ąžuoliukų. Atsižvelgiant į želdavietės dirvožemio sąlygas, ąžuoliukai dažniausiai sodinami į freza paruoštą dirvą 0,1-0,3 ha dydžio ploteliais arba juostomis, aplink mišrinami su liepomis, klevais, eglėmis. Dažniausiai sodinami 2-3 metų sėjinukai bei 2+1; 2+2 metų sodinukai. Joniškiečių pastebėjimu, geriausiai prigyja pavasarį pasodinti miške 3 metų sėjinukai. Sodinti 4 metų ir vyresnius ąžuoliukus neapsimoka ir ekonomiškai – ženkliai padidėja darbo sąnaudos ir išlaidos. Pasodintus miške ąžuoliukus laisvinti nuo gretimos augmenijos stelbimo joniškiečiai dažniausiai ima tik antrais metais. Jų įsitikinimu, pirmais metais žolės, sudarydamos pavėsį, apsaugo ką tik pasodintus ąžuoliukus nuo saulės kaitros, išdžiūvimo, sumažina pavasarinį šalų pakenkimus. Vėliau į ąžuolo želdinius rangovai su krūmapjovėmis eina kasmet iki jaunuoyno amžiaus. Taip kiekvieną kartą prižiūrėti 1 ha želdinių urėdijai kainuoja 300-500 litų, šio darbo nepatikiama žmonėms iš darbo biržos.

Šių metų rudenį Beržininkų kaime esančiame urėdijos medelyne yra išauginta 116 tūkst. standartinių ąžuolo sėjinukų bei 10 tūkst. sodinukų. Apie 97 tūkst. ąžuolo sodmenų pavasarį pasodinta miške (įveista 3,5 ha vyraujančių ąžuolo ir 39,9 ha mišrių su ąžuolu želdinių). 2012 m. planuojama pasodinti 3,5 ha vyraujančių ąžuolo želdinių ir virš 35 ha mišrių su ąžuolu.

Žemdirbiškame Joniškio rajone nepraktikuojama derlingas privačias žemes želdinti mišku, taip pat ir ąžuolais, nors už jų želdinius mokamos didelės ES paramos išmokos. Medelyno viršininko Bronislovo Steponavičiaus teigimu, ąžuolo sodmenų pirkti atvyksta pirkėjai iš kitų

Neplynus kirtimus labiau taikančiam Skaistgirio girininkijos girininkui Artūrai Ramukevičiui šį rudenį suteikta pirma kvalifikacinė girininko klasė

rajonų, net Vilniaus regiono – šiemet privatininkams buvo parduota 65,8 tūkst. ąžuolo sėjinukų.

Gausus gilių derlius paskatino medelyne plėsti ąžuolų pasėlius

Iki šių metų urėdijos medelyno darbuotojams pakako kasmet surinkti po 500-800 kg gilių. Išaugus ąžuolo sodmenų poreikiui ir šiemet miškuose gausiai užderėjus ąžuolo gilių derliui, iki spalio vidurio nuo Žagarės, Skaistgirio girininkijų miškuose augančių I boniteto ar pirmos selektinės grupės brandžių ąžuolų susirinkta apie 1500 kg gilių. Rinkti gilių į miškus vežtos urėdijos transportu moterys iš Joniškio darbo biržos. Paprastai gilės masiškai kristi ima po pirmųjų šalnų, bet šiemet jų nesulaukus iki spalio vidurio, skubėta aplenkti šernus, kitus žvėris.

Medelyne taikoma gana paprasta gilių paruošimo sėjai ir rudeninio sėjimo technologija. Atvežtos į medelyną gilės rūšiuojamos, jas supilant į statines su vandeniu. Įpuvusios, nesveikos, graužikų ar kenkėjų sužalotos gilės iškyla į paviršių ir išgraižomos. Atrinktos gilės išdžiovinamos gerai vėjo prapučiamoje vietoje. Prieš sėją beicuojamos. Prieš užšalant gilės sėjamos į lysves, Egedal firmos mechanizmu padarant 5 eilutes. Pasamdytos sezoniniam

Medelyno viršininkui B. Steponavičiui surinkti gilių derlių talkina moterys iš Joniškio darbo biržos

darbui moterys į 1 metrą lysvės 5-7 cm gyliu įterpia iki 300-350 gilių. Pasėlius prieš šalčius joniškiečiai mulčiuoja pjuvenomis arba molžemiui labiau tinkamomis durpėmis. Iš rudens pasėtų gilių sudygimas pavasarį priklauso nuo gamtinių sąlygų, pasitaiko, kad sudygsta tik pusė jų.

Ąžuolas yra kaprizinga, lepi medžio rūšis, todėl jam reikia pastovaus dėmesio, geros priežiūros medelyne. Jo viršininko B. Steponavičiaus praktiniu įsitikinimu, geriausi rezultatai ekonominiu ir kokybiniu požiūriu gaunami, auginant lysvėse nepersodintus ąžuolo dvimečius, trimečius sėjinukus, jiems pakertant lankena šaknis (susiformuoja reikiama šaknų sistema).

Ąžuolo želdinių apsauga

Inžinieriaus E. Čepulio teigimu, ankstesniais metais pasodintų ąžuolo želdinių apsaugai nuo elninių žvėrių pakenkimų joniškiečiai tvėrė karčių tvorą, pavienius medelius gaubė plastikinėmis juostomis (skydeliais), bet veikiamos vėjo, saulės bei sniego dalis jų po 3-4 metų suiro. Be to, prie žemės jose prižėlus žolės, prikritus lapų, susidarė palankios sąlygos veistis peliniams graužikams, kurie žiemodami apgrauždavo pasodintų ąžuoliukų žievę. Po keleto metų reikėjo atnaujinti ir papuvusius skydelius laikančius kuolus. Sunkmečiu taupant lėšas, ąžuolų apsaugai imta naudoti spygliuočių želdinių repelentą *Cervacol extra*. Juo ąžuoliukų viršūnės ir šoniniai ūgliai tepti spalio viduryje. Joniškiečių teigimu, ąžuolo želdiniai išliko nenuskabyti.

Pagerėjus ekonominei padėčiai, miškų urėdas Aleksas Abromavičius mano, kad 2012 m. visus želdinių plotus, kuriuose ąžuolas bus sodinamas kaip vyraujanti želdinių rūšis, pavyks aptverti vielos tinklo tvora.

Taigi, Joniškio žemėj vietoj išdžiūvusių uosių vis daugiau turėtų žaliuoti vietinės kilmės ąžuolų. □

Kiekvienam norėjosi pasirinkti šviežių gilių ir įvertinti jų kokybę

Investicijų verta technika

RIMONDAS VASILIAUSKAS

Suomijos koncerno Valtra Inc. įvairių modifikacijų traktoriai jau beveik dvidešimt metų rieda Lietuvos keliais, sėkmingai įkinkomi žemdirbių laukuose, dažnai juos matome prie miško darbų. Šie universalūs bei patikimi mechanizmai daugiausia dirba šalies žemės ūkyje, tačiau ne mažiau juos vertina kelininkai, komunalinių tarnybų darbuotojai, o už ilgaamžiškumą, patvarumą bei kokybę Valtra traktoriai populiarūs ir tarp miškininkų.

Pirkinys nenuvylė

Spalį pabuvojęs Kauno miškų urėdijoje, dar kartą įsitikinau, kad miškininkai gerai vertina Valtra traktorius. Vienintelis Valtra Inc. atstovas Lietuvoje UAB Rovaltra šių metų liepos pabaigoje į miškų urėdijos kiemą pristatė naują traktorių Valtra T131h. Tai jau trečioji Kauno miškų urėdijos įsigyta Valtra. Tarp daugybės pasiūlymų miškų urėdijos skelbto konkurso reikalavimus labiausiai atitiko būtent Valtra T131h.

„Manau, kad tinkamai investavome miškų urėdijos lėšas, juolab, kad šios kompanijos technikos patvarumu ir ilgaamžiškumu jau esame įsitikinę,“ – sakė Kauno miškų urėdas Edmundas Kovalčikas. Mat, miškų urėdijoje jau dirbuojasi 2002 m. įsigyta Valtra 8150 bei 2005 m. – Valtra 6400. Pirmoji (išdirbo apie 8000

motovalandų) daugiausia naudojama žemės ūkio darbams medelyne, daigyne, kelių priežiūrai, priešgaisrinėms mineralizuotoms juostoms įrengti, šienaujant pakeles, antroji (15300 motovalandų) su priekaba ir manipulatoriumi dirba beveik vien tik miško ruošoje.

Neseniai įsigytas traktorius Valtra T131h nuo rugpjūčio pradžios su prikabinta diskine freza ruošia dirvą miškui sodinti kirtavietėse. „Prieš tai bandėme dirvą ruošti pasitelkę medvežę, prie jos prikabinę tą pačią frezą. Tačiau šiai mašinai trūko reikiamo galingumo diskams sukuti, neretai kaisdavo tepalai, todėl net papildomą radiatorių buvome pastatę... Bet ir tai nepadėjo. Medvežė juk ne tam skirta. Operatoriui irgi sunku persiorientuoti nuo medienos išvežimo prie dirvos

ruošimo. Be to, mūsų miškai šlapi, vietomis užmirkę, sunkiai pravažiuojami, mašina neretai klimpdavo dirvoje. O tai juk prastovos ir sugaištas laikas,“ – sakė miškų urėdijos vyriausiasis inžinierius Saulius Lazauskas.

Su vyriausiuoju inžinieriumi ir vadybininku Alminu Šuopiu važiuojame pažiūrėti, kaip kauniškių traktorius Valtra T131h ruošia dirvą Dubravos EM miškų urėdijoje. Kauno miškų urėdijos miškininkai savo želdavietes jau paruošę miško sodinimui, todėl esant galimybei talkina kaimynams. Dirvą tenka ruošti ypač sudėtingomis sąlygomis – 2010 m. rugpjūčio škvalo nusiaubtų medynų kirtavietėse. Čia taip pat šlapias dirvožemis, nemažai duobių, be to, neretai vietomis styro išverstų medžių kelmai.

„Iš pradžių ketinome traktoriaus priekyje sumontuoti gervę, kad reikalui esant pats galėtų save ištraukti,“ – pastebėjo

Apie naujojo traktoriaus galimybes diskutuoja (iš kairės) V. Andriuška, S. Lazauskas ir A. Šuopys

Valtra T131H ruošia dirvą miškui sodinti

Valtra 6400 daugiausia dirba miško ruošoje

ALMINO ŠUOPIO nuotrauka

A. Šuopys. „Tačiau įsitikinome, jog to visai nereikia. Net ir ypač permirkusiose vietose jis išvažiuodavo pats.“

„Parinkometinkamo galingumo (jame sumontuotas *SISUDIESEL 66 CTA-V4, Common Rail, Tier3* variklis, maks. galia *113(154) kW(AG)*) ir gero manevringumo traktorių,“ – jam antrino S. Lazauskas. „Svarbu, kad traktoriuje yra apatinės ir priekinės dalies apsauga, kurią jau čia, Lietuvoje, profesionaliai sumontavo patys UAB „Rovaltra“ mechanikai. Be jos į mišką net nebandyk važiuoti, o ką besakyti apie tokias kirtavietes, kuriose tenka jam dirbti. Ir kabina pritaikyta darbui miške – jos viršus apjuostas specialia sija, apsaugančia nuo šakų, bei stiklai pagaminti iš sunkiai dūžtančio polikarbonado.“

Pažangios naujovės

Privažiavę kirtavietę, iš tolo pamatome atriedančią spalio saulės šviesoje tviskančią raudoną *Valtrą* (raudona spalva standartinė, nes tai – kompanijos beveik visos atributikos dominuojanti spalva). Traktorius nesunkiai vilko diskinę frezą, vikriai manevruodamas tarp kelmų.

Dirbti su naujuoju traktoriumi patikėta patyrusiam traktorininkui Vytautui Andriuška. Jis jau susipažinęs su *Valtra* technika, nes iki šiol teko sėdėti už *6400-ojo* vairo. Paklaustas, kokių techninių naujovių yra *Valtra T131h* traktoriuje, pagalvojęs traktorininkas V. Andriuška atsakė: „Elektronikos žymiai daugiau, daug funkcijų valdo kompiuteris. Išskirčiau naujos kartos greičių dėžę – galima dirbti automatinio ir mechaninio režimu. Tai žymiai palengvina darbą.“

Traktorius turi *Hi Tech* sistemą, kuri leidžia pagal pasirinktus parametrus automatizuoti traktoriaus greičio keitimą bei krypties reversavimą. Visa tai valdoma viena rankenėle, nenaudojant sankabos pedalo – darbo režimą optimaliai pasirenka kompiuteris. Traktorius sukomplektuotas su sustiprintu priekiniu

tiltu, turi rankinį bei automatinį tiltų blokavimo mechanizmą. Pavary dėžė elektrohidrauliškai valdoma planetiniu reduktoriumi (*Delta Powershift*) ir turi 36 pavaras į priekį bei 36 – atgal. O *TwinTrac* atbulinės eigos vairavimo sistema leidžia naudoti traktorių įvairiomis kryptimis ir dėl to sumažėja poreikis pirkti papildomos technikos specialiams darbams.

„Šiame traktoriuje, be jau įprastos papildomos įrangos, tokios, kaip oro kondicionierius, pašildymo sistema (esant dideliui šalčiui per pusvalandį galima pašildyti variklį palengvinant jo užvedimą), miškui skirtos padangos, apsisukanti ant oro pagalvės operatoriaus sėdynė ir kt., dar įrengtas kompresorius padangoms pripūsti, hidrauliniai bei oriniai stabdžiai priekaboms, papildomas šildytuvas kabinoje...“ – vardino vadybininkas Alminas Šuopys.

„Jame sudėta daug papildomos įrangos, kad būtų palengvintas traktorininko darbas, o traktorių būtų galima panaudoti kitiems darbams. Juk ne vien tik dirvai ruošti jį pirkome,“ – pabrėžė vyriausiasis inžinierius Saulius Lazauskas. „Jau po savaitės imsimės kelių priežiūros darbų (greideriavimas, žvyro lyginimas), žiemą nuo kelių valysime sniegą ir barstysime smėliu. Pavasariop šis traktorius dirbs prie žemės ūkio ir augalų apsaugos darbų miško medelyne, įrengiant priešgaisrines mineralizuotas juostas, panaudosime miško sodmenų pristatymui į želdavietes, vasarą – pakelių šienavimui ir pan.“

Kompanijos politika

Pagarsėję savo patikimumu, universalumu, ilgaamžiškumu bei skandinaviskų tradicijų tęstinumo savybėmis *Valtra Inc.* kompanijos traktoriai pagaminti taip, kad galėtų atlaikyti pačias atšiauriausias klimato sąlygas ir pademonstruoti aukščiausią darbo našumo lygį, esant didžiausioms apkrovoms. Per ilgą laiką *Valtra* tapo patikimu partneriu, tiekiančiu

aukštos kokybės produkciją, naudojančiu konkurentišką technologiją bei užtikrinančiu kokybišką klientų aptarnavimą. Šios kompanijos traktoriai yra gaminami pagal individualų užsakymą. Tokia glaudi ir nepertraukiama sąveika su traktorių pirkėjais sudarė sąlygas pasiūlyti jiems tinkamą techniką visais metų laikais. Tokios politikos laikosi ir kompanijos atstovė Lietuvoje UAB „Rovaltra“. „Garantiniu ir pogarantiniu traktorių aptarnavimu esame patenkinti. UAB „Rovaltra“ servisas dirba greitai ir profesionaliai,“ – tvirtino miškų urėdijos vyriausiasis inžinierius Saulius Lazauskas. „Esant reikalui, technika suremontuojama operatyviai per labai trumpą laiką, nors, tiesą pasakius, pirmųjų dviejų traktorių eksploatacijos metu rimtų gedimų neturėjome. Įvertinus *Valtra* technikos atsarginių dalių ilgaamžiškumą, nedideles techninio aptarnavimo ir remonto išlaidas bei mažą kuro sunaudojimą, investicijos į tokio lygio techniką dėl mažesnių sąnaudų eksploataciniu laikotarpiu tikrai atsiperka su kaupu.“ □

Kartais tenka įveikti sudėtingus kelius...

ALMINO ŠUOPIO nuotrauka

Perėmęs ilgamečių girininkų patirtį

Baigęs 1990 m. Kauno miškų technikumą, Saulius Kancevičius jau dvidešimt pirmi metai darbuojasi gimtojo Lazdijų rajono miškuose, neakivaizdžiai 2003 m. baigė ir LŽŪ universitete miškininkystės bakalauro studijas. Profesinę karjerą jis pradėjo Veisiejų miškų urėdijos Kapčiamiesčio girininkijoje eiguliu. Prabėgus trejiems darbo metams, Veisiejų miškų urėdas pasiūlė jam girininkauti Gerdašių girininkijoje, bet šiam išsūkiui ir pasitikėjimui Saulius, matyt, dar nesijautė reikiamai subrendęs – atsisakė pasiūlymo. Iš ilgamečio Kapčiamiesčio girininko Vytauto Stacevičiaus įgijęs daugiau praktinės miškininkystės patirties, 1995 m. jis perėjo dirbti arčiau gimtinės, ilgamečio Krosnos girininkijoje girininko Kazio Šato pavaduotoju.

Čia Sauliui Kancevičiui teko patirti ilgą įsimintiną profesinį išbandymą – kinivarpų antplūdis 1995 m. sukėlė masinę eglynų džiūtį. Pavargęs nuo didžiulio darbo krūvio, vos sulaukęs 60-ties metų, girininkas K. Šatas pasiprašė išleidžiamas į pensiją, o jo kėslas 1997 m. kovo viduryje pasodintam Sauliui atėjo keleriems metams neramios dienos ir naktys – teko atkurti džiūtį išretintus eglynus, po to sekė įveistų želdinių priežiūra, apsaugos darbai. Taip kasmet sukantis miško darbų ratui Krosnos girininkijoje jau bėga antras Sauliaus girininkavimo dešimtmetis. Paprašėme jo papasakoti plačiau apie įsimintinus darbus Krosnos girininkijos miškuose.

Kaip pavyko atkurti išdžiūvusius eglynus ir ko iš tos situacijos pasimokėte?

Iki džiūties Krosnos girininkijoje apie pusę miškų sudarė eglynai, kurių dauguma buvo pribrestantys arba brandūs. 1995–1997 m. kinivarpų antplūdis išdžiovino 260 ha eglynų, iš jų tik apie 30 ha atžėlė savaime, daugiausiai beržais. Kitus plotus reikėjo želdinti. Tuo laiku, kaip ir visoje Lietuvoje, trūko eglės sodmenų: girininkijoje kasmet išsiaugindavome apie 100 tūkst. eglės sėjinukų, tiek pat sodinukų. To kiekio sodmenų atkurti iškirstus eglynus nepakako. Nesizeldančias vietas atsodindavome berželiais, pušelėmis, ypač kalvų viršūnėse. Neatsikūrusias kirtavietes tekdavo iš naujo pavagoti, ypač kur buvo stipriau

Atkurtame Kalniškės miške

suvelėnėjęs dirvožemis, nes kitos išeities nebuvo. Šios problemos nebeliko, pradėjus kirtavietėse naudoti herbicidus bei dirvos paruošimui urėdijai įsigijus „Valmet“ traktorių, ypač kalvotose vietose. Po to sekė ne mažiau įtemptas etapas – įveistų želdinių priežiūra, ypač antraisiais ir trečiaisiais metais, pašalinant juos stelbiančią augaliją, bei apsauga nuo žvėrių pakenkimų – naudojome repelentus. Dabartiniu metu, gausėjant miškuose kanopinių žvėrių, ypač briedžių ir tauriųjų elnių, iškyla pakenkimų grėsmė jaunuolynams.

Kai kuriuose želdiniuose pastebima rūšių kaita, ypač tuose plotuose, kur buvo sodinami beržai arba jie atsiželdė savaime. Šiuose beržynėliuose atsirandantys eglės savaiminukai teikia vilčių, jog ateityje gali susiformuoti mišrus medynas su eglėmis.

Ištikus ateityje naujai eglynų džiūčiai, nepalikčiau kirtavietėse pavienių žalių medžių (išskyrus bioįvairovei), nes vėliau jie tampa vėjovartomis arba vėjalaužomis ir tenka iš želdinių iškirsti. Kirtavietes atkurčiau tik kokybiškais, standartiniais sodinukais.

Kokie pokyčiai girininkijoje įvyko per pastarąjį dešimtmetį?

Šiuo metu girininkijos teritorijoje yra 2500 ha valstybinių ir 3700 ha privačių

bei privatizacijai skirtų miškų. Dirbame penkiese, bet du 2 eiguliai turi nepilnus etatus (vienam skirta 0,5, kitam – 0,75 etato). Miško ruošos darbus 100 proc. atlieka rangovai, o kitus – girininkijos nuolatinis miško darbininkas, eiguliai bei samdomieji rangovai. Kaip ir visur, pasijautė išplitusios emigracijos įtaka rangovų įmonei. Ženkliai sumažėjo darbininkų skaičius jose, juntama darbuotojų kaita, kuri atsiliepia darbo našumui ir kokybei. Dirbant II–III gr. miškuose, turi neigiamos įtakos ir kirtimo laiko gamtosauginiai apribojimai, nes tuo metu rangovinių įmonių darbininkai turi prastovėti ar ieškoti darbo kitur, o girininkijoje susikaupia neatliktų darbų apimtys.

Daugiausiai darbo laiko tenka skirti miško želdinių priežiūrai, jaunuolynų ugdymui, biržių atrėžimui. Naudojamės kompiuterinėmis programomis „Miško skaita ir miško braiža“, elektroniniu paštu. Nebereikia ranka rašyti mėnesinių ataskaitų. Bet popierizmo sumažėjo tik dalinai. Raštvedybą pripažįstu tokią, kuri turi prasmę ir yra reikalinga, o ne tik atsirašinėjimui. Galėtų būti skiriami didesni kuro limitai tarnybiniam transportui, nes girininkijos dviems automobiliams mėnesiui gauname tik 180 litrų degalų, o miškai nėra vientisame masyve. Ateityje

reikėtų spręsti žinybos mastu girininkijų administracinių pastatų tolimesnį likimą, kai dabartiniu metu raštinei reikia tik kambarėlio ir pagalbinių patalpų.

Kiek želdinių tenka atkurti ir įveisti dabartiniais metais? Ar miškų plėtrai urėdija naudojasi ES parama?

Kasmet girininkijoje atkuriam apie 25 ha iškirstų miškų. Plečiant urėdijoje valstybinių miškų plotus, numatyta apie 150 ha želdinių įveisti buvusiose žemės ūkio žemėse. Jau įveista apie 90 ha tokių želdinių, iš jų 42 ha įveisti urėdija pasinaudojo ES parama. Norėčiau, kad įveisiant želdinius formuotųsi miško masyvai bent po 40-50 ha vienoje vietoje, o ne išmėtytais mažais ploteliais, kaip liaudies išmintis sako, kur nėra nei kelio, nei takelio įminta.

Veisiant želdinius tenka prisitaikyti prie kintančių Miško želdinių ir želdinių projekto reikalavimų. Girininkijose šis dokumentas yra ilgiausiai saugojamas, bet jame užrašyta informacija kartais, manyčiau, yra per daug smulkmeniška. Miškininkui svarbiausia, kad ateityje būtų produktyvus medynas, kuris gali per kelis dešimtmečius ženkliai pasikeisti ploto ir sudėties atžvilgiu.

Krosnos girininkijoje pastaraisiais metais buvo įveista ir bandomųjų želdinių. Kas lėmė jų pasirinkimo vietą?

Šių želdinių įveisimui per daug neprieštaravau, kadangi jų atsiradimą girininkijoje lėmė čia esančios derlingesnės augavietės, tam pritarė urėdijos administracija. Ir man knietėjo turėti keletą išskirtinių objektų. Aišku, tai prideda girininkui daugiau atsakomybės, rūpesčių bei darbo, tačiau tokie želdiniai yra investicija į ateitį, kad augtų patys našiausi ir produktyviausi medynai.

Miškininkystės pamokos Šeštokų vidurinės mokyklos moksleiviams

Veisiejų miškų urėdijos archyvo nuotrauka

Ar aktuali girininkijoje miškų apsauga?

Pavasari mums svarbi priešgaisrinė apsauga, kad iš deginamų pievų ugnis neįsimestų į miško želdinius, kol nepradėjusi vegetuoti žolinė augmenija. Nerimą kelią gausėjantis bebrų ir kanopinių žvėrių kiekis. Apsaugai nuo žvėrių tepame spygliuočius repelentais, ažuolo želdiniams naudojame individualias apsaugas, keletą plotų aptvėrėme vielos tinklu. Nepalieka ramybės ir medžių liemenų kenkėjai, jų kiekio stebėjimui iškabiname feromonines gaudykles, ruošiamės vabzdžiagaudžius medžius. Pasi-taiko ir „dvikojų“ kenkėjų, kurie šiukšlina ir teršia mišką, ypač prie valstybinės reikšmės kelių – įsukę į miško keliuką palieka savo „turtą“. Nuo tokių miško lankytojų saugomės užtvėrdami keliukus „šlagbautomais“. Norėčiau, kad būtų įteisintas ribotas įvažiavimas į valstybinį mišką kaip kaimyninėje Lenkijoje, tam užtvėrant mažiau naudojamus miško keliukus arba pastatant draudžiamuosius ženklus.

Ką įdomaus galima pamatyti, atvykus gerais tikslais į girininkijos miškus?

Mūsų girininkijos miškai nėra palankūs poilsiui ir rekreacijai, nes čia maža ežerų ir upių. Tūristams esame įrengę keletą trumpalaikio poilsio vietų bei poilsiavietę prie Tulūpio ežerėlio. Giraitės miške įrengtas pažintinis gamtos takas, kur kiekvienas jojimo žirgais entuziastas, gamtos mylėtojas gali pasigėrėti šiuo mišku, kraštovaizdžiu. Miela akį paganyti po Kalniškės miško landšaftinį draustinį, aplankant pokario partizanų Kalniškės mūšio vietą, eigulio T. Šerniaus žuvimo vietą.

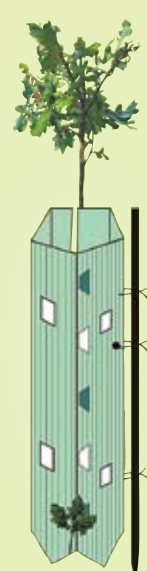
Knygelėje „Kapčiamiesčio dainininkai“ esate pristatytas kaip muzikantas, dainininkas, visuomenininkas. Ar išliko šie įgimti pomėgiai bėgant metams?

Manau, kad prigimtiniai pomėgiai išlieka visą gyvenimą, nesvarbu kokio amžiaus bebūtum. Mane daina ir muzika lydi nuo pat vaikystės, nors neturiu muzikinio išsilavinimo. Kaip savamokslis akordeonu groju savo malonumui ir dabar. Anksčiau dainavau Kapčiamiesčio girininkijos etnografiniame ansamblyje, grojau gimtojo Birutės kaimo kapeloje, dabar giedu Krosnos bažnyčios chore. 2003 m. visuomeniniais pagrindais įkūrėme Birutės kaimo bendruomenę, tam reikėjo daug pastangų ir iniciatyvos. 2006 m. mūsų bendruomenę buvo aplankęs šalies Prezidentas V. Adamkus.

Esu miškininkų sąjungos narys. Žinoma, dalyvavimas kaimo bendruomenės veikloje ir saviveikloje atima daug laiko, kurį reikėdavo pavogti nuo šeimos. Sulaukęs keturiasdešimties metų, po miško darbų laisvalaikį labiau skiriu šeimai, kartu su žmona Alina, dirbančia Šeštokų vidurinėje mokykloje mokytoja, auginamų vaikų – sūnaus Martyno ir dukros Beatričės auklėjimui ir lavinimui.

Kalbėjosi VACLOVAS TREPĖNAITIS

MEDELIŲ APSAUGA

UAB „SEGRIS“

Vilkaviškis

Mob. tel.: +370 656 74 003,

+370 670 64 115

El. p. uabsegris@zebra.lt

Svečiuose pas Belovežo miškininkus

ŠARŪNAS LAUŽADIS

Nemenčinės miškų urėdijos ryšių su visuomene specialistas

Jau daug metų Lietuvos ir Lenkijos miškininkus sieja dalykiniai ryšiai, ypač artimi ir draugiški santykiai tarp pietrytinės Lietuvos dalies ir Lenkijos Belostoko krašto miškininkų. Šį kartą Nemenčinės ir Vilniaus miškų urėdijų miškininkai svečiavosi pas lenkų kolegas.

Šiek tiek statistikos. Lenkijoje miškai užima apie 29 proc. šalies teritorijos, apie 82 proc. visų miškų priklauso valstybei. Už miškų politikos formavimą atsakinga Aplinkos ministerija ir jos sudėtyje esantis Miškų departamentas. Valstybės miškų ūkio politiką įgyvendina Generalinė valstybinių miškų direkcija. Lenkijos valstybinių miškų teritorija suskirstyta į 17 regionų, kiekviename yra sava regioninė valstybinių miškų direkcija, pavaldi Generalinei valstybinių miškų direkcijai. Pastarosios padalintos į smulkesnius mišką administruojančius vienetus, atitinkančius mūsų urėdijas („nadleśnictwo“) ir girininkijas („leśnictwo“).

Belovežo girioje. Mūsų kelionės tikslas buvo aplankyti pačiame Lenkijos rytiniame pakraštyje, Palenkės vaivadijoje ošiančią Belovežo (senovėje vadintą Baltvydžio) girią, susitikti su ją prižiūrinčiais kolegomis. Tai seniausias Europoje lygumų miškas su specifiniu klimatu: pavasaris prasideda truputį vėliau nei jo apylinkėse, o rudeninės šalnos – ankstesnės. Giria pagal augalijos ir gyvūnijos gausą neturi lygių Europoje – joje priskaičiuojama per 1100 augalų, 270 paukščių, apie 60 žinduolių rūšių, o girios išmybė – didžiausia pasaulyje stumbrų populiacija. Įvertinus Belovežo girios gamtinius ir biologinius ypatumus, jos teritorijoje esančius gausius gamtos paminklus, čia 1932 m. buvo įsteigtas pirmasis Lenkijos ir vienas pirmųjų Europoje nacionalinis parkas, nuo 1992 m. įtrauktas į IUNESCO paveldo sąrašą.

...Supraslis, Krynkos, Brovskas, Bielskas, Hajnovka – tai gražūs 105,17 km² siekiančio Belovežo nacionalinio parko girių tankmėje skendinčių gyvenviečių vietovardžiai. Tačiau ne tik jie patraukia lankytojus.

Bielskio miškų urėdijos medelyne lenkų kolegos pristato konteineriuose išaugintus liepų sodmenis

Stengiantis išsaugoti natūralią aplinką, nacionalinio parko teritorijoje nevykdoma ūkinė veikla. Net ir sausuočiai ar vėjavartos paliekami taip, kaip nuvirto, o sutvarkoma tik tiek, kad nekeltų pavojaus lankytojams. Kiekviena nacionalinio parko teritorijoje įsikūrusi urėdija yra ką nors įdomaus, išskirtinio įsirengusi. Pirmiausia, ką įdomaus pamatėme, tai šalia Krynų urėdijos esančioje Knyšinų girioje plytintis 2005 m. įkurtas silvariumas. Juo vadinamas kelių hektarų miškų ir pievų plote miškininkų sukurtas miško augalų, natūralių akmenų, vaizdingų peizažų kompleksas, atspindintis tos vietovės augmeniją, gyvūniją ir kraštovaizdį. Krynų silvariumas – unikalus kompleksas, supažindinantis su miško augalais, ledynų stumtais rieduliais, Knyšinų girioje gyvenančiais gyvūnais.

Bielsko urėdija didžiuodamasi aprodė įdomų ir vertingą savo arboretumą, kuriam suteiktas 1863 m. sukilimo vardas. Netoliese arboretumo plyti išpuoselėtas urėdijos medelynas su moderniais šiltnamiais, kurį galima rodyti bet kuriam svečiui. Medelyne miško sodmenys auginami su uždara šaknų sistema. Susidomėję apžiūrinėjome europinio maumedžio ir paprastosios eglės sėklines plantacijas, jose buvome supažindinti su sėklų ruoša.

Nuostabioje aplinkoje įsikūrusi Belovežo nacionalinio parko direkcija su aukštai virš apylinkių iškilusiu apžvalgos bokštu. Direkcijos patalpose yra viešbutis, puikiai įrengtas, turtingas šio parko muziejus.

Didelį įspūdį paliko pasivaikščiojimai po unikalią Belovežo girią. Vietos miškininkai pasirūpino, kad sužinotume kuo daugiau. Kartu buvo aptartos abi pusės aktualios želdinių ir žėlinių apsaugos nuo žvėrių problemos, aplankytos įdomiausios augimvietės.

Ne mažiau įdomi buvo ir lenkų parengta kultūrinė programa. Belostoko (Baltstogės) kraštas – daugiatautis, todėl čia istoriškai persipynė daugelio tautų kultūros ir religijos. Retai kur pamatysi taip dažnai vieną netoli kitos rymančias katalikų bažnyčią, stačiatikių cerkvę, o galimybę aplankyti tikrą mečetę daugelis kelionės dalyvių turėjo progą pirmą kartą. Čia yra

Knyšinų girioje įsteigtame 2005 m. silvariume

ir veikianti totorių mečetė. Aplankėme ikonų muziejų, įrengtą Supraslio stačiatikių vienuolyno patalpose. Bene maloniausias mums buvo pasivaikščiojimas pažintiniu taku, prie kurio augantys šimtamečiai įvairiausių formų ąžuolai pavadinti Lenkijos karalių ir Lietuvos didžiųjų kunigaikščių vardais. Taip lenkai pateikia Lietuvą ir Lenkiją kaip istoriškai lygiavertes valstybes.

Mūsų viešnagės pabaigoje įšiminė kelionė turistiniu siauruku geležinkelio, kurio atviri vagonėliai tai kerta senus Belovežo medynų masyvus, tai netikėtai išnyra van-

dens telkinių pakrantėse. Gaila, kad neteko pamatyti laisvėje besiganančių stumbrų – šiltuoju metų laiku jie itin atsargūs ir slepiasi girios tankmėje. Žiemą, kuomet užklumpa baltasis badas, stumbrai įsidrąsina ateiti prie ėdžių – tuomet ten jų susirenka net po kelias dešimtis.

Lenkų miškininkai įdeda daug darbo, kad parodytų svečiams savo kraštą iš gerosios pusės. Todėl visoje parko teritorijoje galima pamatyti ką nors įdomaus ir naudingo, o mūsų ten praleistos trys dienos, galima sakyti, buvo tik įžanga į pažintį su Belovežo giria. □

ZIGMO LATAKO nuotraukos

Atvirų vartų savaitė Vainagių medelyne

LORETA MEJERIENĖ

Šiaulių miškų urėdijos ryšių su visuomene specialistė

Šį rudenį surengtas penktasis Šiaulių miškų urėdijos renginys – atvirų vartų savaitė Vainagių medelyne. Per penkias renginio dienas urėdijos Vainagių medelyne apsilankė Šiaulių ir Kelmės rajonų mokyklų, Šiaulių kolegijos moksleiviai. Neabejingi kvietimui susipažinti su miškų urėdijos medelyno veikla buvo ir Šiaulių miesto savivaldybės atstovai, LR Seimo nariai. Šiaulių pramonininkų asociaci-

jos narius nustebino medelyno dydis, auginamų sodinukų gausa. Penki milijonai – ištis įspūdingas skaičius. Visiems lankytojams didžiulį įspūdį paliko šiais metais pasėti beržo sėjinukai. Medelyno viršininkas Saulius Grybas papasakojo, kad šie vos matomi ir dažnam į piktžolę panašūs beržo pirmieji lapeliai jau du kartus nuravėti. Ir ne bet kuo, o paprasčiausia šakute, skirta maistui. Tai pati tinkamiausia priemo-

nė šiam darbui. Lankytojai prisipažino niekada nepagalvoję, kad tiek darbo ir žinių reikalauja kokybiško sodinuko išauginimas.

Lankytojai galėjo aplankyti ir aplink medelyną esančius rekreacinius objektus: Vainagių piliakalnį, Pustlaukio duobę, pasivaikščioti prie Vainagių ežero miškų urėdijos rengiamu pažintiniu taku, pasigrožėti pušyne įveistais rododendrais. □

Šiaulių miškų urėdijos archyvo nuotraukos

Susigyvenau su visuomenine veikla

PRANAS LAURINAVIČIUS

Išskylančioms privačių miškų tvarkymo problemoms spęsti 1999 m. įsikūrė Raseinių krašto miškų savininkų asociacija. Nuo 2001 m. rugsėjo jai vadovauti ėmėsi Skaidrutė Žuvelaitienė, veikli visuomenininkė. Be tiesioginių pareigų – dirba Žemės ūkio rūmų savivaldos organizatore Raseinių rajone – ji yra aktyvi LMSA narė, LŪS Raseinių skyriaus tarybos narė, Raseinių rajono Lenkelių kaimo bendruomenės pirmininkė, dviejų dukrų mama. S. Žuvelaitienė sutiko pasidalinti mintimis, kaip jai sekasi bendrauti su privačių miškų savininkais, spręsti jų problemas.

Kas ėmėsi iniciatyvos burti Raseinių krašto miško savininkus į regioninę asociaciją?

Vykstant restitucijos procesui ir žemės reformai, atgavusiems miškus savininkams iškilo daug neaiškumų dėl miškų naudojimo, tvarkymo, apsaugos. Tuometiniai teisės aktai buvo labai painūs ir kaimo žmonėms per daug sudėtingi. Rajone nebuvo įstaigos, nelabai yra ir dabar, kuri gintų miško savininkų teises. Todėl aktyvesni savininkai ir susibūrė į regioninę asociaciją, kuriai pirmais metais pirmininkavo Jonas Drazdauskas, po jo – Kęstutis Tamašauskis, o nuo 2001 m. rugsėjo šią naštą patikėjo man.

Susibūrusiems lengviau spręsti bendras problemas. Žinia, nueitas kelias nebuvę rožėmis klotas, ir dabar akmenėlių nuo tako niekas nenurenka. Bendroms žemės ir miškų savininkų problemoms spręsti 2010 m. sausį įkūrėme alternatyvią Raseinių krašto žemės ir miško savininkų asociaciją, kuri turi juridinį statusą. Tai suteikia didesnes galimybes savininkams reikšti ir ginti savo interesus. Pvz., dėl ūkininkų ir miško savininkų valdose tebevykstančių medžioklių, jų plotų vienetų steigimo privačiose valdose ar dėl elektros tinklų, esančių žemės savininkų valdose.

Ši asociacija yra Lietuvos kaimo tinklo narys, numatytas projektas už gražiausią ir prasmingiausią kaimą.

Ar pakanka kompetencijos, žinių kapstytis po painius biurokratinis brūzgynus, teikiant projektus ir

Visuomenininkė S. Žuvelaitienė su dukromis, KMAI kolegijos studentėmis

konsultacijas žemės ir miškų savininkams?

Vilniaus universitete buvau baigusi biologijos studijas. Kai tapau LMSA Raseinių skyriaus pirmininke, pajutau, kad problemoms spręsti reikia ir miškininkystės žinių. Po dvejų metų, paskatinta privačių miškų savininkų, ypač ilgamečio raseiniškio miškininko, LMSA nario Antano Šablauskio, 2003 m. įstojau į LŽŪU studijuoti miškininkystės, 2007 m. tapau ir miškininke. Esu miškininkystės lektorė, turiu konsultanto akreditaciją Žemės ūkio rūmuose, galiu mokyti ir konsultuoti miško savininkus dėl ES paramos gavimo, dėl Lietuvoje galiojančių miškininkystės teisinių aktų praktinio taikymo. Žinoma, gyvenimas nestovi vietoje, todėl tenka savarankiškai gilintis, neatitrūkti nuo nuolat kintančio informacijos srauto, viešo informavimo technologijų.

Dirbdama šį visuomeninį darbą, surengiau ne vieną seminarą – mokymo kursus miško savininkams, teko bendradarbiauti, priimti svečius iš Suomijos, Estijos, atvykusius susipažinti su privačių miškų savininkų veikla. Organizavome regione konkursą „Pavyzdinčiai tvarkoma privati miško valda 2010 m.“.

Džiaugiuosi, kad rajone susiklostė geri santykiai su Raseinių miškų urėdijos miškininkais, aplinkosaugininkais. Kaip prityręs miškininkas, visada mielai mums patalkina miškų urėdas Antanas Kilčas-

kas. Miškininkas, miško savininkas Antanas Šablauskis yra mano pavaduotojas, dažnai – ir patarėjas, mokytojas. Seminaruose, mokymuose sulaukiame konkrečių patarimų, pamokymų iš Kauno RAAD Raseinių rajono agentūros vyr. specialisto Augustino Zurlio.

Teikiame kaimo bendruomenėms informaciją apie ES paramą, aiškiname, ką turi žinoti miškų savininkai. Taip glaudžiai bendradarbiaudami, sprendžiame išskylančias problemas.

Ar visuomenininkės pareigos neužgožia asmeninio gyvenimo?

Daugiau kaip 20 metų likimas lėmė, kad pagrindiniai organizaciniai darbo krūviai, kur tik dirbu, tenka mano asmeniui. Tad, ko gero, jau susigyvenau, pripratau ir kitokio gyvenimo neįsivaizduoju. Visuomeninė veikla tapo ir pomėgiu, kuriai atiduodu ir dalį laisvalaikio. Jei lieka laisvo laiko, skaitau knygas apie gamtą.

Namuose turiu abu puikius tėvus, buvusius mokytojus, kurie skaičiuoja bendro gyvenimo 63 metus. Užauginau dvi dukras – Aliciją ir Vitaliją, kurios pasirinko panašų profesijos kelią – abi studijuoja Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijoje rekreacijos specialybę.

Linkiu Jums visokeriopos sėkmės LMSA, LŪS Raseinių skyrių veikloje ir Raseinių krašto žemės ir miškų savininkų asociacijos pirmininkės pareigose. □

Dabar imkimės darbo !

VIKING®

STIHL®

Oficiali firmų STIHL ir VIKING atstovė Lietuvoje – Mocevičiaus firma „Ginalas“,
Esperanto g. 26, Kazlų Rūda, tel. (8 343) 96 464, faks. (8 343) 95 383. www.ginalas.lt

STIHL® – dar laipteliu aukščiau

EDUARDAS DERENKA
Mocevičiaus firmos „Ginalas“
techninis konsultantas

Elektra + elektronika

Naujieji ES išmetamųjų dujų normatyvai mažiesiems mechanizmams sujungia gamintojų konstruktorių inžinerinį personalą. Tuo tikslu eita skirtingais keliais – nuo paprasčiausių sprendimų, sumontuojant katalizatorių triukšmo slopintuve iki kardinalių variklio, pavyzdžiui, ypač mažos galios keturtakčio, sukūrimo bei kitų konstrukcinių mazgų pakeitimo.

Tačiau viena yra konstruoti, kita – praktiškai įgyvendinti. Šis kompleksas imlus milžiniškų investicijų. Nors naujų įrenginių pateikimas rinkoms, priklausomai nuo mažųjų mechanizmų cilindro darbinio tūrio, yra tiksliai apibrėžtas datomis, numatytų priemonių įgyvendinimas sutapo ir su pasaulio ekonominiais sunkumais.

Vis tik vedantieji motorinių instrumentų gamintojai tikrai neatsilieka nuo numatytų laiko rėmų ir netgi pralenkia juos. Dar daugiau – žaliųjų banga paskatino stipriuosius neapsiriboti minimaliais būtiniais konstrukciniais sprendimais, bet žengti toliau, taikyti pačias pažangiausias šiuolaikines variklių konstravimo technologijas ir konstruojant motorpūklus bei kitus įrenginius. Visa tai turi ir dar vieną tikslą – kuo toliau technologškai atitrūkti nuo patenkančių į vakarų rinkas mechanizmų kopijų iš kai kurių rytų šalių.

Daugiau nei 400 konstruktorių turintis uždaras STIHL inovacinis padalinys Waiblingene, kuriame yra ir pagrindinės STIHL gamyklos – aliuminių velenų, plastiko detalių, aliuminio – magnio lydinų (iš jų gaminami variklio karteriai ir kitos detalės) bei surinkimo linijos – jau prieš dešimtmetį pradėjo konstruoti ir bandyti pirmuosius mechanizmus (motorpūklus ir krūmapjoves) su karbiuratoriais, turinčiais pilną automatinį valdymą. Tai reiškia, kad jame nėra jokių reguliavimo varžtų, jo darbas pilnai reguliuojamas elektros impulsais ir kuro mišinys degiojo mišinio gamybai patenka į karbiatoriaus vidų per elektrinį purkštuką (1 pav.).

1 pav. Centrinis purkštukas ir diagnostinis lizdas

Šios sistemos, kuri buvo pavadinta M-Tronic, darbą galima prilyginti automobilinei maitinimo sistemai su karbiuratoriumi ir centriniu purkštuku, valdomu kompiuterio. Sėkmingą jos įdiegimą lėmė ir neseniai STIHL įsigyta Japonijos karbiatorių gamintoja ZAMA, gaminanti šias detales mažiesiems mechanizmams.

Ką duoda motorpūkliui ar krūmapjovei su mažu varikliu ši sudėtinga sistema? Jos sukūrimo tikslai – tokie patys, kaip ir automobilių pramonėje – gerinti variklio darbo parametrus: taupyti degalus, varikliui dirbant įvairiais režimais, didinti variklio sukimo momentą, galią, esant tam pačiam variklio darbo tūriui ar jį mažinant. Kartu su pakeista variklio konstrukcija, kuri lemia geresnę dujų apykaitą ir kuri buvo sukurta naujiems reikalavimams išmetamosioms dujoms, naujoji maitinimo sistema užtikrina žymiai geresnius variklio darbo parametrus, negu būtina. Darbą degalai naudojami dar preciziškiau, variklis turi tam tikrą atmintį darbo režimui – genėjimui, skersiniam pjūviui (kaladėlių pjaujimas malkų gamybai), mišriam darbo ciklui ir pan. Apie krūmapjoves pasakytina panašiai: darbas su valo galvute ar kita darbine įranga žolės pjovimui ar medelių pjovimas su apvaliu medžio disku.

M-Tronic įrenginių uždegimo ritė turi mini-kompiuterį, kuris, koordinuoja degalų tiekimo ir uždegimo procesus, atlieka atminties kaupiklio funkciją bei padeda diagnozuoti įrenginio darbą.

STIHL gamina ir pateikia rinkai jau kelis tokius įrenginius – motorpūklus MS 441 C-M, MS 241 C-M, krūmapjoves FS 490 CE-M, FS 510 CE-M, FS 460 CE-M. Pastaroji bei motorpūklis MS 241 CM mūsų rinkoje parduodami nuo šio pavasario, vakarų Europos rinkoje – jau anksčiau. Gamintojai žada, kad ateityje tokių įrenginių bus gaminama daugiau.

Nors įrenginių su tokia pažangia maitinimo sistema plitimas tik įsibėgėja, STIHL žengė dar vieną žingsnį jos tobulinimo link – Europoje jau parduodamas motorinis asfaltas – betono pjaujtuvas TS 500i su tiesioginio įpurškimo sistema. Taigi jis neturi karbiatoriaus, kuro mišinys (benzinas su specialia alyva) įpurškiamas tiesiai į variklio karterį. Pjaujtuve nebėra ir uždegimo

ritės: sumontuotas specialus srovės generatorius bei tikras kompiuteris. Dėl to variklio darbas tampa dar efektyvesnis, ypač įrenginiams su didele apkrova. Tikimasi, kad šį pjaujtuvažį nuo ateinančių metų vidurio galės įsigyti ir mūsų kelininkai, gerbūvio įrengimo įmonės bei kiti naudotojai.

Bet negalima nepaminti ir antrosios technologinės pažangos lazdos pusės – techninės priežiūros. Kadangi įrenginiai turi precizinius elektroninius valdymo elementus, visa elektros instaliacija visada turi būti švari. Įrenginiai neturi jokių konstrukcinių reguliavimo elementų, taigi pats naudotojas negalės „pasitaisyti“ variklio darbo režimo.

Reikalavimai specializuotam atstovui taip pat aukšti. Gamintojas pateikia paruoštą specialią programą, kuri instaliuojama į kompiuterį, esantį dirbtuvėse. Per specialią diagnostinę jungtį (1 pav.) įrenginys sujungiamas su stacionariu arba nešiojamu kompiuteriu. Minėta programinė įranga įgalins nustatyti reikalingus variklio parametrus, diagnozuoti gedimus tiek elektrinės dalies grandyse, tiek maitinimo sistemos elementuose.

Netepsi – nevažiuosi

Matome, kad šiuolaikinis motorinis įrenginys, turintis nors ir mažą vidaus degimo dvitaktį ar keturtaktį variklį, jau tampa gana sudėtingos technologinės įrangos rinkiniu. Konstruktorių pastangų dėka jie ekonomiškai, našūs, greitaeigiai. Dėl vyraujančių „liesesnio“ degiojo mišinio „žaliųjų“ technologijų tokių variklių aliuminio veleno maksimalūs sukiai (aišku, išskyrus keturtakčius) dažnai siekia 14000 suk/min, o kartais norma laikoma ir 15000 ar net daugiau, cilindro viduje labiau pakyla temperatūra, didesnis krūvis tenka besisukančioms detalėms, kitoms dangoms ir besiliečiantiems paviršiams. Todėl STIHL, gamindama naujiesiems įrenginiams aliuminius velenus, naudoja naujausios kartos liejimo, šlifavimo bei balansavimo įrangą. Šios gamybos technologiniai procesai jau senokai tapo tabu ir gausioms ekskursantų grupėms, aplankančioms STIHL pagrindinių gamyklų grupę – anksčiau tai buvo vienas iš lankytinų objektų. Cilindrų vidui padengti jau seniai naudojami tik chromo junginiai, bandomi ir termiškai stabilesni stūmokliai iš aliuminio – magnio lydinio.

Tačiau vienas iš svarbiausių dvitakčio (ir keturtakčio 4-MIX) variklio apsaugos elementų, dirbant ekstremaliais režimais – speciali tepi-

mo alyva. Teorija paprasta – šios alyvos kiekis turėtų būti kiek galima mažesnis (nes daugiau alyvos blogina degimo ir uždegimo procesą), sudegti ji turi palikdama kuo mažiau suodžių ir gerai tepti besitrinančius paviršius. Bet šiuolaikiniams greitaigiams varikliams dar reikia ir maksimaliai mažinti oksidacijos poveikį tauriųjų metalų dangoms, esančioms variklio viduje. Taip pat neprarasti teigiamų savybių dabar jau ypač aukštoje temperatūroje (300-400°C), ypač jei stūmoklyje sumontuoti du sandarinamieji žiedai. Ir galiausiai alyva turi būti ekologiška – „draugiška“ aplinkai. Panašius procesus pastebime ir automobilių alyvų pramonėje – alyvos švarėja, jose gausėja priedų ir, aišku, kyla jų kaina.

Dabar STIHL siūlo rinkai trijų rūšių dvitaktę alyvą įvairioje pakuotėje – HP, HP Super ir HP Ultra (2 pav.).

2 pav. STIHL dvitaktės variklinės alyvos

Kaip ir kiti motorinių instrumentų gamintojai, STIHL pati negamina alyvos varikliams, bet savo „slaptajame“ padalinyje turi modernią chemijos laboratoriją su kvalifikuotu personalu. Šis kolektyvas gauna užduotį iš „mechaninio“ padalinio kurti atitinkamą produktą, kurį būtų galima pateikti masinei gamybai. Pagrindiniai jų kūrimi produktai, kurie yra užpatentuojami, – specialūs priedai variklių alyvai. Po to parenkama ir pridrinama mažo pelningumo bazinė mineralinė ar sintetinė alyva.

HP – tradicinė rausvos spalvos mineralinė alyva su priedais, jau nemažai metų naudojama STIHL ir kitiems įrenginiams. Joje yra specialus patentuotas priedas STIHL LUBRIZOL 6827, kuris užtikrina gerą tepimą aukštoje temperatūroje (iki 400°C). Štai kodėl reikėtų vengti naudoti STIHL įrenginiuose kitokią rausvą alyvą, nors ji ir pigesnė – vien tik spalva nėra alternatyva variklio alyvai su STIHL prekiniu ženklu ant pakuotės. Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kas dėl variklio alyvos apibūdinimo instrukcijoje, pateikiamoje su STIHL įrenginiu: naudojant kitokias alyvas, jų kiekį atitinkamam kuro mišiniui reikė-

tų dvigubinti, norint užtikrinti tinkamą tepimą. Tačiau dėl to nukentės degaus mišinio degimo kokybė – bus daugiau suodžių, mažės variklio galia. O ir ekonominis efektas abejotinas.

HP Super – pakankamai nauja alyva su mineraline baze (nuo kitų metų turėsianti sintetinę bazę), turinti itin efektyvius sintetinius priedus, gerinančius degimo procesą. Jos sudėtyje esantis sintetinis priedas – stabilizatorius – taip pat naujiena. Jis saugo vidinius variklio detalių paviršius nuo agresyvios cheminės aplinkos bei galimo drėgmės poveikio, mažina trintį tarp judančių paviršių. Be to, ji turi kompleksą priedų, vadinamų PIB, dar efektyviau mažinančių priedų susidarymą.

Pati vertingiausia STIHL variklinių alyvų grupėje (aišku, ir brangiausia) yra sintetinė

HP Ultra su sintetiniais priedais. Ji buvo sukurta paskutiniosios kartos 2-MIX varikliams su papildomu oro prapūtimu bei varikliams su purkštukais, įskaitant ir su tiesioginiu įpurškimu. Ypač rekomenduotina keturtakčiams STIHL 4-MIX varikliams. Ši alyva sudega švariai, su mažiausiai priedegų, yra termiškai stabili, pasižymi geromis tepimo savybėmis. Be viso to, ji yra ekologiška – atitinka vadinamąjį „žuvų“ testą OECD 203. Tai reiškia, kad išsiliejusi paviršiuje, ji per 21 dieną iki 80 proc. biologiškai suyra į nekenksmingus komponentus. Pagal šį rodiklį ji atitinka ir normatyvų CEC-L33-A93 reikalavimus.

Taigi STIHL atstovai pasiūlys geriausią pasirinkimą. Čia rasite specialiųjų naftos produktų tiek senesniesiems įrenginiams, tiek naujaušiesiems, ką tik patekusiems ant lentynų nuo gamintojo surinkimo linijų.

Nei benzino, nei variklio alyvos

Ekologišką akumuliatorinę energiją naudojančių automobilių gamybos bumas neaplenkė ir mažųjų mechanizmų gamintojų. Jeigu jau eiti toli neatsilikant, tai eiti – STIHL prieš keletą metų pateikė Europos rinkai (Lietuvoje šie įrenginiai pradėti pardavinėti nuo praėjusių metų rudens) pirmuosius mechanizmus (vieni pirmųjų – gyvatvorių žirklys) su ličio jonų baterijomis. Jų (įrenginių) kiekį planuojama išplėsti iki 20 mechanizmų – inžinerinės STIHL pajėgos dar nežada atsipūsti.

Šiuo metu galima įsigyti akumuliatorinių STIHL dviejų modelių žoliapjovių, grandininį pjūklą, dviejų modelių gyvatvorių žirkles, pūstuvą, dvejus VIKING vejapjoves – taigi jau aštuonis įrenginius (3 pav.).

3 pav. STIHL ir VIKING akumuliatoriniai įrenginiai

Su šiais įrenginiais galima įsigyti ir vieną iš trijų akumuliatorių – 80, 120 ir 160 Wh energijos. Skiriasi jų talpa, skiriasi ir laikas, kiek kuris mechanizmas veiks su kiekvienu iš jų. Didžiausią krūvį gauna grandininis pjūklas, todėl pjaunant vidutinio 20 cm skersmens ir vidutinio kietumo (pušini) rastą, atitinkamai tam bus sunaudota 20, 25 ir 35 minučių iki visiško išsikrovimo. Šiam pjūklui STIHL sukonstravo specialią pjovimo grandinę su mažu žingsniu (tankiais danteliais) ir labai siauru taku – kad pasipriešinimas pjūmui būtų kuo mažesnis. Ilgiausiai galės „laikytis“ gyvatvorių žirklys – atitinkamai 45, 60 ir 80 minučių. Pateikiami ir dviejų tipų įkrovikliai – greito įkrovimo ir standartiniai.

Minėti įrenginiai brangoki, tačiau turi ir nemažai teigiamų ypatumų – jiems nereikia degalų, laidų, jie netriukšmingi, mobilūs.

Kadangi ličio akumuliatorius gana sunkus, galimas variantas jį dėti į specialų dėklą, tvirtinamą ant juosmens. Tuomet energija laidu tiekiamą į veikiantį mechanizmą.

Taigi STIHL investavo į inovacijas ir sukūrė daug naujovių, nepaisant vyrausio Europoje sunkmečio. Naujovės yra patogios ir atitinkančios laikmetį, bet tuo pačiu ir įpareigoja naudotoją teisingai ir atsakingai jas eksploatuoti. Deja, šių reikalavimų nesilaikymas mūsų šalyje neretai sukuria nesusipratimus tarp pardavėjų bei naudotojų. Tuo pačiu tai – iššūkis ir STIHL atstovams, jų techniniam personalui, turėsiančiam techniniu išprusimu neatsilikti nuo pasiūlytų rinkai gaminių lygio. □

Žodis skaitytojui

Meilė akla

Tam įrodymų – per akis. Nuo skandalistės dainininkės, pratrūkusios meile cypėje sėdinčiam žmogžudžiui iki visos tautos, degančios karšta meile vienam žemaičiui arkliavagiui.

Būtų mano valia – skelbčiau naujus nacionalinio paukščio rinkimus. Kodėl lietuviai iki ausų įsimylėjo baltąjį gandrą ir paskelbė jį nacionaliniu simboliu? Maža to, į šito plėšikėlio ir bastūno rankas, atspirašau – sparnus, atiduotas net tautos išlikimas. Juk be gandrų nebūna vaikų!

Vartau ir iš vienos, ir iš kitos pusės gandro, starkingaus, busilo, gužučio, gencijono (mat, koks „mandras“ – nė vienas paukštis pas mus tiek vardų neturi) būdo bruožus ir niekaip negali suprasti, kuris iš jų gali imponuoti padoriam save laikančiam lietuviui.

Tikras rajūnas ir plėšikas. Savo ilgų lyg durklas snapu griebia viską, kas pakliūna. Nuo žiogo ar varlės iki paukščiuko ar kiškiuko.

Bastūnas ir kosmopolitas. Nė vasaros pabaigos nesulaukęs, vos pajutęs rudens dvelksmą neša miulę iš gimtinės net į patį svieto pakraštį – Pietų Afriką.

Triukšmadarys, net padoraus balso neturintis ir te-sugebantis tik savo snapu, lyg pagaliu barškinti.

Peštukas, pavasarį tik ir besitaikantis kaimynui į skudurus užmesti ir jo pačią užgrobti.

O juk, žmonės dar šneka (nors tai tik bobučių pasakos), kad jis ir vaikus iš lizdo išmeta, ir žariją po stogu gali pakišti!

Velniai rautų, kas gi čia taip miela lietuvių širdžiai, kad apsižliumbiam rugpjūčio pabaigoj į šiltus ir malonius kraštus išlydėdami plėšikų gaujas, o pavasarį var-tomės iš laimės kūliais, pamatę sugrįžusį bastūną.

Jei man kas leistų, nedelsdamas nacionaliniu paukščiu skelbčiau kurapką – pilką, visų užmirštą mūsų laukų paukštelį. Net ir per baisiausius speigus ištikimą gimtinei. Tikrą motinystės ir tėvystės simbolį – patelės peri iki 20 kiaušinių ir abu poros nariai visą vasarą, rudenį ir žiemą kantriai rūpinasi savo vaikais. Žemdirbio pagalbininką, sulesantį daugybę piktžolių sėklų. Tikrą pavasario pranašą (pirmoji kurapka, o ne vieversys laukuose paskelbia pavasarį). Kuo ne nacionalinis paukštis?

Įsivajojau. Na, bet kol referendumas nepaskelbtas, siūlau doc. Vytauto Logmino straipsnį apie kurapkų globą ir kviečiu, net ir laukiant sugrįžtančių gandrų, nepamiršti tų, kurie visą žiemą lieka greta mūsų.

EUGENIJUS TIJUŠAS

Išsaugokime kurapką

Dr. VYTAUTAS LOGMINAS

SELEKTO PALTANAVIČIAUS nuotrauka

Prisimenu vieną vėlyvą rudenį, kai važiuodamas Vilniaus – Molėtų plentu pakelėje mačiau gana daug kurapkoms pastatytų lesyklų. Šiek tiek nustebau, kad jos buvo nedidelės. Atidžiau žvelgdamas pastebėjau, kad jos buvo sutvertos iš nerūpestingai sukaišiotų nedidelių eglės šakų. Pagalvojau, kad iš jų bus mažai naudos. Ir iš tikrųjų, po kiek laiko, po audringesnių žiemos dienų, pamačiau jas visiškai užpustytas sniegu. Piktinausi tokiu nevykusi, beprasmiu gamtos globėjų darbu. Guodžiausi, kad jie turėtų pasimokyti iš savo klaidų. Tuomet net nepagalvojau, kad gali ateiti toks laikas, kai iš viso kurapkos bus paliktos žiemą likimo valiai, o joms skirtos įprastos palapinės – lesyklos dings iš mūsų apsnigtų laukų. Deja, toks laikas jau atėjo. Ir vis rečiau tenka pamatyti vasarą kurapkų pulkelius.

Išsaugokime kurapką – mūsų laukų papuošalą, medžioklių turtą. Pasi-rūpinkime jų apsauga. Tam reikia ne tiek jau ir daug pastangų. Kai kalbame apie kurapkų apsaugą, dažniausiai turime omenyje jų globą žiemą. Juk viena iš pagrindinių šių sparnuočių nykimo priežasčių yra sunkios žiemojimo sąlygos. Giliomis ir šaltomis žiemomis kurapkos neranda natūralių lesalų. Jų padėtis ypač pablogėja, kai po atlydžių pašala ir sniegas pasidengia kieta ledine plutele. Šie paukščiai negali prisikasti prie dirvoje esančių lesalų. Tada kurapkos pasirodo prie gyvenviečių, pakelėse, prie laukuose esančių šiaudų kūgių. Nusilpę paukščiai praranda savausaugos jausmą, dažniau nukentčia nuo įvairių plėšrūnų. Mūsų žiemomis beveik visuomet šie sparnuočiai reikalingi žmogaus pagalbos – papildomo lesinimo ir apsaugos nuo sparnuotų bei keturkojų plėšrūnų.

VYTAUTO KNYVOS nuotrauka

Kurapkos lesinamos specialiai įrengtose lesyklose. Jas geriausia įruošti nuolatinėse kurapkų gyvenamose vietose – laukų krūmuose, soduose, apsauginėse laukų juostose. Jų nereikia statyti pamiškėse, prie paskirų aukštų laukų medžių, nes juose mėgsta tupėti įvairūs plėšrieji paukščiai. Tokie medžiai yra lyg žvalgybos bokštai, iš kurių plėšrūnai nužiūri savo grobį. Lesykloms geriausiai tinka tankesni laukų krūmai, kuriuose kurapkos mėgsta pasislėpti nuo šalčio, sniego ir vėjo bei vanagų persekiojimo. Susispietusios į krūvą kartais jos čia ir nakvoja. Labai gerai, kai netoli būna žiemkenčių laukai, kuriuose gali maitintis šie paukščiai.

Nerekėtų lesyklų statyti ir paukščių pratinti prie gyvenviečių, klojimų bei fermų. Tokiose vietose kurapkos dažniau nukentčia nuo įvairių plėšrūnų. Mat, prie namų jos pasidaro mažiau atsargios, praranda įgimtą baikštumą, kartais sulenda net į pastatų vidų.

Lesyklas reikia įrengti taip, kad kurapkos jose galėtų ne tik maitintis, bet ir pasislėpti nuo persekiotojų, rastų užuovėją nuo šaltų vėjų ir sniego. Tai ypač svarbu dideliuose laukų plotuose, kur nėra krūmų bei kitokios natūralios priedangos.

Lesyklos daromos iš gana įvairios medžiagos: spygliuočių ar lapuočių medžių šakų, nendrių, šiaudų. Iš spygliuočių šakų įrengiamos ypač geros lesyklos, nors tuščiuose laukuose jos atrodo kiek nenatūraliai. Dažniausiai naudojamos eglės šakos. Pušų šakos panaudojamos rečiau, nors jų spygliai išsilaiko ilgiau. Lapuočių medžių šakos atrodo natūraliau, bet jos daugiau praleidžia sniegą ir vėją. Todėl patartina lesyklas statyti iš mišrios medžiagos. Vėjus geriausiai sulaiko šiaudai ir nendrės.

Lesyklos gali būti įvairių formų. Pačios paprasčiausios ir tinkamiausios bei dažniausiai pas mus naudotos yra piramidinės būdelės – palapinės. Jos statomos iš įvairių medžių šakų, kurios maždaug 2 m skersmens ratu sukaišomos į žemę, o jų viršūnės stipriai surišamos. Jeigu lesyklą daroma vėliau, kai žemė jau išalusi, tai geriausia pirma sukalti ar surišti iš storesnių lazdų savotiškus palapinės rėmus, o juos pastačius, apdėlioti šakomis ar šiaudais. Iš šiaurės ir vakarų pusių palapinės sienos turi būti tankesnės, kad geriau saugotų nuo vyraujančių šaltų vėjų ir sniego. Jeigu palapinės sienos storos, apačioje reikia padaryti keletą angų kurapkoms įeiti.

Kartais lesyklos padaromos tankiuose krūmuose, kur mėgsta lankytis kurapkos. Dar vasarą išspaustomos vidinės krūmo šakelės, o išorinės paliekamos. Krūmo viduje atsiranda daugiau ertmės, o išorinės šakos saugo ir uždengia.

Lesalas paprastai pilamas į lesyklų vidų. Kad kurapkos jį lengviau rastų, lesalo pribarstoma ir aplinkui. Geriausiai tinka smulkūs kviečių grūdai, avižos, miežiai, įvairių javų atliekos bei pelai, kuriuose paprastai lieka daug įvairių smulkių grūdelių ir piktžolių sėklų. Kurapkos lesa smulkius šakniavaisius, joms tinka kopūstų lapai. Gerai, kai lesykloje kurapkos gali rasti smėlio ar smulkaus žvyro. Esant storai sniego dangai ir ypač liūdros metu lesalo turi būti pakankamai.

Lesinti kurapkas reikia pradėti jau žiemos pradžioje, iškritus pirmajam sniegui, o paukščius pripratinti prie pastatytos lesyklos reikia kuo anksčiau. Ypač svarbu kruopščiai lesinti kurapkas antroje žiemos pusėje, kai paukščiai būna labiau nusilpę ir sniego danga storiausia.

Prie lesyklos Vilniaus centre

AUTORIAUS nuotrauka

Reikia sudaryti sąlygas kurapkoms maitintis žiemkenčių želmenimis. Ten, kur žiemą gyvena kurapkos, galima kastuvu nuvalyti sniegą, kietą sniego plutelę sutrupinti akėčiomis, nesunku greideriu išvalyti vieną kitą juostą želmenų lauke. Būtų gerai, kad tos nuvalytos juostos vestų prie lesyklos ar slėptuvės. Jei sniegas purus, tai kurapkos pačios prisikasa prie žiemkenčių net per 20 cm storio sluoksnį. Besikapstydamos pridaro savotiškų urvų ir juose gali pasislėpti.

Palankiomis žiemomis, kai orai nešalti, sniegas purus ir negausus, šie sparnuočiai gali išgyventi ir be žmogaus pagalbos. Tačiau tokių žiemų pas mus pasitaiko gana retai. Kartais gausiai pasninga jau gruodį, neretai per kelias dienas storu sniego sluoksniu pasidengia visa žemė. O ypač jeigu šalčius keičia atodėriai, liūdros, vėl atšalus sniegas sukieta, žiemai baigiantis susikaupia daug sniego, tuomet prisikasti prie žemės pasidaro sunku. Kurapkos ima badauti, ieškomos maisto iškeliauja į joms nebūdingas vietas, kartais pasirodo net miestuose. Štai tada visi turime ateiti joms į pagalbą. Ne vieną žiemą ir mums yra tekę kurapkas globoti ir maitinti pačiame Vilniaus centre. □

Antano Truskausko Pj.
FELIS

Tel.: (8-5) 233 00 09,
(8-5) 233 77 80
Faks. (8-5) 213 02 00
Mob. +370 698 89 240
El. paštas: felis@takas.lt
skype: felishunting

Geriausios medžioklės visuose Pasaulio kontinentuose pagal Jūsų pageidavimus

Legalus trofėjų įvežimas: gamtosauginių leidimų ir veterinarijos sertifikatų parūpinimas, multinės procedūrų sutvarkymas

Skambinkite ir mes pasiūlysim geriausius variantus!

Kai kurias mūsų medžioklių programas rasite: www.hunting-world.com

Europiečiai sodino ąžuolus Rokiškio žemėj

JULIUS ADOMONIS

Rokiškio miškų urėdijos miškotvarkos inžinierius

Kai tautiečiai ieško laimės svetur, užsieniečiai mums miškus sodina beveik už „dyką“, – šmaikštuoja Rokiškio miškų urėdijos Kamajų girininkijos girininkas Sigitas Markevičius.

Rokiškio rajono Pandėlio gimnazijoje prieš šešis metus įsikūręs Jaunųjų miško bičiulių būrelis „Gamtos bičiuliai“, suvienijus iniciatyvių, gamtai neabejingų biologijos mokytojų ir gimnazijos filologų pastangas, išaugo į daugiašalę gamtos mylėtojų partnerystę. Prieš metus bendraminčių suradę Turkijos, Ispanijos, Italijos, Vengrijos, Lenkijos ir Didžiosios Britanijos mokyklose, su šūkiu „Gamta – žmogui, žmogus – gamtai“, Pandėlio gimnazijos „Gamtos bičiuliai“ keičiasi delegacijomis, susipažįsta su tų šalių ekologinėmis problemomis ir taikomais jų sprendimo būdais bei patys rodo iniciatyvą sprendžiant jas.

Šių metų spalio 6-10 d. Lietuvoje viešėjusią trisdešimtį vaikų ir suaugusiųjų delegaciją iš

šių šalių Rokiškio miškų urėdijos miškininkai pakvietė konkrečiu darbu prisidėti prie šalies miškingumo didinimo. Spalio 7-ios popietę svečiai, padedami urėdijos miškininkų, Kamajų girininkijos Dusetų girios miške sodino ąžuolyną. Daugumai užsieniečių mišką sodinti teko pirmą kartą gyvenime. Nepaisant to, visi buvo sužavėti: vieni kitiems prieš fotoaparo objektyvą atminčiai pozavo gūdžiam eglyne, prie informacinių stendų, kaip maži vaikai landžiojo pakelės krūmynuose ir žolynuose.

„Nors mūsų šalies miškingumas nedaug atsilieka nuo Lietuvos, tokiam didingame miške dar neteko būti“, – džiugavo turkas Avni Girici. „Nepamiršiu kol gyva būsiu, kad atvažiavusi į Lietuvą sodinau mišką,“ – sakė italė Adriana Di Muro.

Po nelengvo darbo miškininkai talkininkus pakvietė pasivaikinti lietuvišku plovu, urėdijos Ekologinio švietimo centre supažindino su mūsų

miškų gamtinėmis vertybėmis, miškų tvarkymo ypatumais. Nejučia užvirė diskusija, kodėl šiemet minime tarptautinius miško metus ir ką miškas reiškia lietuviai, lenkai, vengrai ar kitam europiečiui.

Pandėliečių atliktos šio krašto gyventojų apklausos ir delegacijos susitikime su rajono vadovais pristatyta regiono ekologinė situacija tik patvirtino, kad opiausia mūsų žaliojo rūbo problema – miškų šiuokšlinimas, sąvartynų problema, vandens tarša. Aplinkos šiuokšlinimo problemas sprendžia ir turkai bei vengrai. O štai lenkai iš kalnakasių miestelio Radlino skundžiasi kasamos ir kūrenamos akmens anglies oro tarša. Energijos gavybos didinimo galimybių iš atsinaujinančių gamtos išteklių ieško ispanai. O globaliniu atšilimu bene labiausiai susirūpinę britai. „Tirpstant Arkties ledynams, mūsų šalis viena pirmųjų Europoje atsidsurs po vandeniu“, – nuogąstavo viešnia Carmen Solis Pardo iš Didžiosios Britanijos.

Svečiai išvažiavo, o mūsų žemėje ir jų širdyse pasodinti ąžuolai žaliuos dar ilgai. □

Regioninėje grybų šventėje Švenčionėliuose

ONUTĖ GYLIENĖ

Švenčionėlių miškų urėdijos ryšių su visuomene specialistė

Švenčionėlių miškų urėdijos ir Švenčionėlių kultūros centro jau aštuntą kartą rugsėjį organizuota grybų šventė šiemet tapo regionine – joje dalyvavo ir Ignalinos Česlovo Kudabos pagrindinės mokyklos jaunieji miško bičiuliai. Į tarptautiniams miškų metams pažymėti skirtą grybų šventę atvyko 15 grybautojų komandų: 9 jaunųjų miško bičių ir 6-ios – suaugusiųjų. Smagiausias ir įsimintiniausias buvo Adutiškio vidurinės mokyklos JMBS „Girinukai“ prisistatymas. Komandos nariai pateisino būrelio pavadinimą ir sušoko tikrą „Jaukinį“ šokį.

„Apsiginklavusios“ pintinėmis grybautojų komandos po prisistatymų išskubėjo į mišką Žeimenos girininkijoje, o šios girininkijos darbuotojai stebėjo, kad kas nors nepasiklystų miške. Kol komandos grybavo, prie Švenčionėlių kultūros centro buvo verdama grybienė, vyko sporto varžybos. Vertinimo komisija rinko gražiausią kompoziciją ir skaniausią patiekalą. Visi buvo išradingi ir kūrybingi. Skaniausią patiekalą pagamino jaunieji miško bičiuliai iš Ignalinos (moksleiviškas omletas su grybais), jų komanda nugalėjo ir miško kompozicijos rungtyje.

Prisistato Švenčionėlių lopšelis – darželis „Vyturėlis“ su palaikymo komanda

Miškų urėdas Nauris Jotautas sveikina susirinkusius į šventę

Nors šį rudenį ir patyrę grybautojai dideliais grybų kiekiais negalėjo pasigirti, daugiausiai grybų pririnko Švenčionėlių Mindaugo gimnazijos komanda „Boružėlės“ – 10,5 kg, antra vieta atiteko Švenčionėlių pagrindinės mokyklos JMBS „Ažuoliukas“ – 9,3 kg, trečia – Švenčionių Z. Žemaičio gimnazijos komandai „Vikšreliai“ – 5,1 kg. O visos komandos bendrai pririnko 69,8 kg grybų.

Susumavus rungčių rezultatus, geriausia šios grybų šventės komanda tapo Švenčionėlių Mindaugo gimnazijos „Boružėlės“. Rungčių nugalėtojai buvo apdovanoti Švenčionėlių miškų urėdijos ir kitų rėmėjų įsteigtais prizais, visi šventės dalyviai gavo urėdijos ką tik išleistus spalvingus plakatus „Valgomieji ir nevalgomieji grybai“. Kiekvienas urėdijos globojamas jaunųjų miško bičių būrelis gavo dovanų po informacinį plakatą „Lietuvos gyvūnija“.

Po apdovanojimų vyko koncertas: grojo VRM orkestras, šoko Pabradės kultūros centro kolektyvo „Gelmė“ šokėjos. □

Sveriami grybai

Šakių miškų urėdijoje:

ŽILVINAS LEBEDŽINSKAS, dirbęs miškų urėdijoje vyriausiuoju inžinieriumi, šalių susitarimu 2011 m. rugpjūčio 2 d. atleistas iš šių pareigų;

GINTARAS BACEVIČIUS, dirbęs medienos ruošos ir darbų saugos inžinieriumi, 2011 m. rugpjūčio 3 d. perkeltas vyriausiuoju inžinieriumi;

SIMONAS ŠILINGAS, g. 1982 m., baigęs 2008 m. LŽŪU MF miškininkystės magistro studijas, 2011 m. rugpjūčio 1 d. paskirtas medienos ruošos ir darbų saugos inžinieriumi. Prieš tai dirbo Šiaulių miškų urėdijos centrinio medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio meistras;

ANDRIUS STANISLOVAITIS, g. 1984 m., baigęs 2009 m. LŽŪU MEF miškininkystės magistro studijas, 2011 m. balandžio 1 d. paskirtas prekybos vadybininku; DARIUS BAZILIAUSKAS, dirbęs Gelgaudiškio girininkijos girininko pavaduotoju, 2011 m. rugsėjo 1 d. perkeltas miškotvarkos inžinieriumi;

VILMA KUBILIŪTĖ, g. 1982 m., baigusi 2008 m. Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Teisės instituto teisės magistro studijas, 2011 m. sausio 3 d. paskirta personalo inspektore;

LINA ČEKAUSKIENĖ, dirbusi Lekėčių medelyno meistre, 2011 m. kovo 22 d. perkelta specialiste ryšiams su visuomene;

DARIUS ŠIUIKA, dirbęs Kidulių girininkijos girininko pavaduotoju, šalių susitarimu 2011 m. vasario 14 d. atleistas iš šių pareigų;

KĘSTUTIS JANKAUSKAS, dirbęs Plokščių girininkijos eiguliu, 2011 m. vasario 15 d. perkeltas Kidulių girininkijos girininko pavaduotoju;

LINAS BILINSKAS, dirbęs Plokščių girininkijos girininko pavaduotoju, 2011 m. rugsėjo 1 d. perkeltas Gelgaudiškio girininkijos girininko pavaduotoju;

KAROLIS BARŠTAITIS, g. 1987 m., baigęs 2010 m. LŽŪU MEF miškininkystės bakalauro studijas, 2011 m. vasario 21 d. paskirtas Gelgaudiškio girininkijos eiguliu;

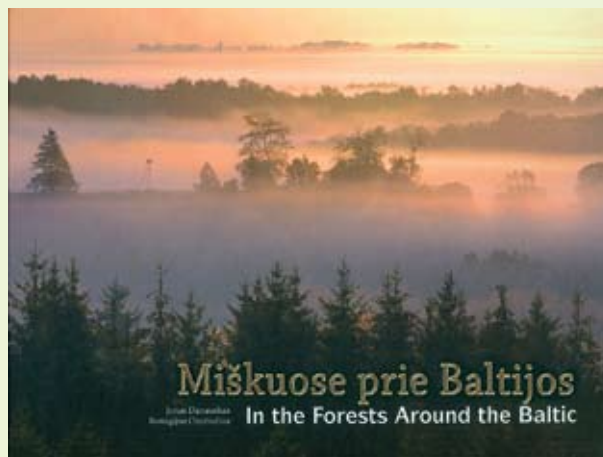
POVILAS STEPONAVIČIUS, g. 1984 m., baigęs 2011 m. LŽŪU MEF miškininkystės magistro studijas, dirbęs Plokščių girininkijos eiguliu, 2011 m. rugsėjo 1 d. perkeltas Plokščių girininkijos girininko pavaduotoju; VIRGAUDAS VILIŪŠIS, dirbęs Plokščių girininkijos eiguliu, 2011 m. rugpjūčio 31 d. pačiam prašant atleistas iš šių pareigų;

BENAS GVAZDAUSKAS, g. 1988 m., baigęs 2011 m. LŽŪU MEF miškininkystės bakalauro studijas, 2011 m. rugsėjo 19 d. paskirtas Plokščių girininkijos eiguliu; JAUNIUS BINGELIS, g. 1988 m., baigęs 2011 m. Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijoje miškininkystės studijas, 2011 m. rugsėjo 19 d. paskirtas Plokščių girininkijos eiguliu.

Nuotrukose – Baltijos jūros šalių miškai

Baltijos pajūrio miškai. Atrodo, niekas iki šiol nemėgino knygoje apžvelgti miškų, išsidriekusių aplink Baltiją, bet tokia mintis kilo fotomenininkui Jonui Danauskui. 2008–2011 m. jis su idėją palaikančiais bendraminčiais keliavo, žvalgėsi ir fotografavo miškus – nuo augalų žiedų slėpininguose žmonių nelankomuose užkampiuose iki didingų aplinkinių panoramų. (...) Apkeiliavę aplink Baltijos jūrą matome, kad Lietuvos miškai yra pačiame „centre“ tarp šiaurės ir pietų miškų. Jie lyg atskaitos taškas, pagrindas, ant kurio stovėdami perprantame savuosius miškus ir kitų šalių miškų gamtą, jos visumą ir ypatybes. Kiekvienos Baltijos šalies miškai turi nepasikartojančių, vis naujai atrandamų savitumų.

Tokiais dr. Broniaus Šablevičiaus įžanginiais žodžiais pradedamas spalio pradžioje dienos šviesą išvydęs fotomenininko Jono Danausko ir teksto autoriaus – miškininko prof. Remigijaus Ozolinčiaus – fotografijų albumas „Miškuose prie Baltijos“, skirtas šiems, Tarptautiniams miškų metams. Tai pirmoji knyga, kurioje glaudžiai aprašyti ir pavaizduoti fotografijose Lietuvos, Latvijos, Estijos, Rusijos, Suomijos, Švedijos, Danijos, Vokietijos ir Lenkijos valstybių miškai.

Šių metų spalio 5 d. LR Seimo Europos informacijos biure įvyko Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto kartu su Seimo Aplinkos apsaugos komitetu organizuotas pirmasis oficialus šios knygos pristatymas.

Renginio pradžioje Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkas Valentinus Stundys pabrėžė, jog knyga pretenduoja į europietiškumą ir apimtį, ir turiniu. Tai puikus leidinys, kuriame dera labai informatyvus prof. R. Ozolinčiaus tekstas, išpūdingos žinomo keliaujančio fotomenininko J. Danausko nuotraukos bei aukšta dizainerio D. Andziulio poligrafinė kultūra. Šią knygą norisi vartyti ir skaityti, mėgautis ir džiaugtis.

Renginio „kaltininkai“ J. Danauskas, R. Ozolinčius ir D. Andziulis trumpai pasakojo apie knygos sukūrimo priešistorę, kūrybinio proceso eigą, padėkojo už palaikymą ir paramą.

Dr. Romas Pakalnis pagyrė ne tik J. Danausko nuotraukų kokybę ir maketą, bet išskyrė profesionalų prof. R. Ozolinčiaus tekstą, kuris parašytas su tam tikra intriga tiksliai ir įdomiai.

Fotomenininkas Rimantas Dichavičius sakė, kad šiame leidinyje glaudžiai susieti mokslas ir estetika, subtiliai vienas kitą

papildantys.

Generalinis miškų urėdas Benjaminas Sakalauskas pabrėžė, kad fotoalbumas „Miškuose prie Baltijos“ – leidinys, turintis išliekamąją vertę. Ypač džiugu, kad pavyko jį išleisti Tarptautiniais miškų metais. „Norint ateities kartoms palikti tokį grožį, koks pavaizduotas albumo nuotraukose, negalima į mišką žiūrėti vien tik vartotojo akimis“, – akcentavo B. Sakalauskas.

Generalinis miškų urėdas J. Danauskui įteikė įrėmintą 7 tūkst. metų senumo ažuolo gabalėlį, o prof. habil. dr. R. Ozolinčių apdovanojo statulėle „Už aktyvią veiklą puoselėjant ir gausinant valstybinius miškus“.

MG inf.

Knygos prezentacijos metu: (iš kairės) Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkas J. Šimėnas, knygos autoriai J. Danauskas, R. Ozolinčius, dizaineris D. Andziulis, Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkas V. Stundys

Generalinis miškų urėdas B. Sakalauskas sveikina prof. R. Ozolinčių

RIMONDO VASILIAUSKO nuotraukos

Ir vasarą, ir rudeni vilioja Notigalės pelkė

DRUIDŲ HOROSKOPAS: uosis

**lapkričio 22 – gruodžio 1,
gegužės 25 - birželio 3**

Uosiai gražūs, stiprūs, stotingo silueto, elegantiški, laisvų judesių. Pagrindiniai gimusiųjų po šiuo ženklu bruožai: pastovumas, originalumas, gera vaizduotė, šeimyniškumas, intuityva, inteligentiškumas. Meilūs, tačiau dažniausiai tik tuomet, jei nuo to meilumo priklauso jų sėkmė ir gerovė. Jie egoistiški, nori, kad kiti galvotų ir gyventų taip, kaip jie. Jie gerai žino, ko nori ir ko nenori. Siekdami savo, gali sumindyti visus, kurie pasitaikys kelyje. Dėl to neretai pykstasi su juos supančiais žmonėmis. Gyvenimo sunkumus įveikia juokdamiesi, todėl neretai kiti žmonės juos laiko neturintais atsakomybės jausmo ir valios.

Meilėje šie kaprizingi žmonės visai kitokie: būna apdairūs, pastovūs, išvalgūs. Šioje srityje jiems labiausiai sekasi, jie moka gerai pasirinkti, pasverti viską „už“ ir „prieš“. Jų vedybos iš meilės būna ir vedybomis iš išskaičiavimo.

Po uosio ženklu gimė: B.Tito, Šarlis de Golis, Ž. Širakas, M.Tvenas, Dantė, A.Dunkan, D.Kenedis, M.Manro, T.Turner, M.Glinka.

*Nusirengsiu nuogai lyjant rudens lietui -
Atkelti tamsūs vartai į pragaro limbą.
Pirmas pragaro ratas – net saulė sustingsta! -
Jei į uždraustą meilę kaip dievą tikėjai...*

*Mano siela kvatojas iš rudens vėjų:
Septintajam rate šventvagiams plaka kūną,
Devintajam rate plėšo marškinius Judui...
Man visai nebaisu, kad kažkam pažadėjau*

*Visą širdį tąnakt, ryte - nerimą juodą...
Aš – ne Dantė, paklydęs savų klaidų girioj,
Ir ne tam aš gyventi buvau pasiryžęs -
Nudažiau meilės langus kaip pragaro puodus...*

*O už jų mano skausmas vėl centais pažyra...
Aš - juk uosis! Praaugau gyvenimą savo -
„Už“ ir „prieš“ pats dangus už mane suskaičiavo...*

Kiek mokėsite medžiui už uždraustą tylą?

PROSTA SPORINNI

Su 30-uju gimtadieniu

Lapkričio **30** d. šią sukaktį pažyminti Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos kanceliarijos vedėją LINĄ ŠIMKEVIČIŪTĘ.

Su 40-uju gimtadieniu

Lapkričio **1** d. šią sukaktį pažyminti Anykščių miškų urėdijos Svėdasų girininkijos miško darbininką VYTAUTĄ MATULIAUSKĄ, Valkininkų miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio traktorininką ARŪNĄ JANKŪNĄ, **4** d. – Šakių miškų urėdijos Lekėčių medelyno traktorininką GINTARĄ GIRDAUSKĄ, **9** d. – LAMMC filialo Miškų instituto Miško augalų biotechnologijos laboratorijos inžinierę LORETĄ SURGINIENĘ, Kupiškio miškų urėdijos Kupiškio girininkijos miško darbininką SKAIDRIŲ GUDĄ, **22** d. – Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos girininką GINTARĄ NEMUNĮ, **30** d. – Kauno miškų urėdijos Vytėnų girininkijos girininko pavaduotoją SAULIŲ ŽVINĮ.

Su 50-uju gimtadieniu

Lapkričio **2** d. šią sukaktį pažyminti Jurbarko miškų urėdijos Veliuonos girininkijos eigulį KĘSTUTĮ MASAITĮ, **6** d. – LAMMC filialo Miškų instituto kanceliarijos vedėją Birutę GERVIENĘ, **8** d. – LAMMC filialo Miškų instituto Ekologijos skyriaus inžinierę LAIMĄ PAPEČKIENĘ, **12** d. – Kėdainių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio medvežės operatorių RIMANTĄ VALACKĄ, **22** d. – Anykščių miškų urėdijos rekreacijos ir ryšių su visuomene specialistę DANUTĘ KINDERIENĘ, **26** d. – Telšių miškų urėdijos medelyno viršininką EUGENIJŲ BARNIŠKĮ.

Su 60-uju gimtadieniu

Lapkričio **3** d. šią sukaktį pažyminti Kaišiadorių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio vairuotoją ALVYDĄ ČEPULIONĮ, **5** d. – Kuršėnų miškų urėdijos sargą ALFONŠĄ BALTRUŠAITĮ, **8** d. – miškininką, dendrologą, KTU Architektūros ir kraštotvarkos katedros docentą dr. LAIMUTĮ JANUŠKEVIČIŲ, Telšių miškų urėdijos Platelių girininkijos girininką Edvardą RUMŠĄ, **9** d. – Valstybinio miškotvarkos instituto administratorę VIRGINIJĄ MOTIEJŪNIENĘ, **10** d. – Ukmergės miš-

Sveikiname gimusius lapkritį

kų urėdijos darbų saugos ir sveikatos specialistą VLADĄ REINGARDTĄ, Joniškio miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio šaltkalvį-vairuotoją JULIŲ POVILAITĮ, **13** d. – Tauragės miškų urėdijos medelyno darbininkę ALDONĄ KARALKOVIENĘ, **25** d. – Valstybinės miškų tarnybos Miško genetinių išteklių skyriaus vyriausiąją specialistę AURELIJĄ TAMULIENĘ, **26** d. – Prienų miškų urėdijos urėdą ROBERTĄ JUDICKĄ.

Su 70-uju gimtadieniu

Lapkričio **3** d. šią sukaktį pažyminti buvusį Aplinkos ministerijos Miškų departamento Miškininkystės skyriaus vyriausiąją specialistą PETRĄ URBELĮ, **7** d. – buvusį ilgametį Šiaulių miškų urėdijos urėdo pavaduotoją miškininkystei ALGIMANTĄ DRŪTĮ, **11** d. – buvusių ilgametę Nemenčinės miškų urėdijos vyriausiąją buhalterę ELVYRĄ SAVČENKĄ, **12** d. – buvusį ilgametį Nemenčinės miškų urėdijos girininką GEDIMINĄ JONĄ KAMINSKĄ, **16** d. – buvusį ilgametį Valstybinio miškotvarkos instituto vyresnįjį taksatorių ALFONŠĄ JONĄ KLIMĄ, **19** d. – Kretingos miškų urėdijos vyriausiąją buhalterį ZENONĄ VALASINAVIČIŲ, buvusių ilgametę Kauno miškų urėdijos ekonomistę DANUTĘ MONIKĄ GABRILAVIČIENĘ, **21** d. – buvusį ilgametį Utenos miškų urėdijos girininką JUOŽĄ PAKERĮ, **24** d. – Mažeikių miškų urėdijos miško želdinimo ir apsaugos inžinierių AUGUSTINĄ LEMEŽĮ.

Su 80-uju gimtadieniu

Lapkričio **19** d. šią sukaktį pažyminti buvusį ilgametį Vilniaus miškų urėdijos darbuotoją DAINIŲ PETRAUSKĄ.

Su 90-uju gimtadieniu

Lapkričio **13** d. šią sukaktį pažyminti buvusį ilgametį Valstybinio miškotvarkos instituto darbuotoją dr. JUOŽĄ LUKOŠIŲ.

PONSSE

GERIAUSIAS MEDKIRČIO DRAUGAS

PONSSE Beaver

KONEKESKO

oficialus PONSSE atstovas Lietuvoje

Miško technikos pardavimas: tel. 8 610 27218

Servisas: tel. 8 700 55100

Atsarginės dalys: tel. 8 614 03734

www.ponsse.com

Gera žinia. Saugesnis pjūklas.

PAŽABOK LAUKINĘ GAMTĄ™

Šis pjūklas aprūpintas TrioBrake™ grandinės stabdžio sistema. Tai Husqvarna inžinierių sukurta unikali sistema leidžianti grandinės stabdį aktyvuoti trimis būdais. Su ja būsite dar saugesni bandydami pažaboti laukinę gamtą savo sode.

Sukurta profesionalams. Skirta tau. www.husqvarna.lt

Husqvarna